

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU

MEDICINSKI FAKULTET

LIST MEDICINSKOG FAKULTETA

www.mef.hr

ISSN 1332-960X

Prosinac 2008 / Godina 27, br. 2

Tema broja:

**Obljetnice Škole narodnog
zdravlja "Andrija Štampar":**

**120 godina od rođenja
Andrije Štampara**

**60 godina Svjetske
zdravstvene organizacije**

**50 godina od smrti
Andrije Štampara**

**Međunarodni simpozij
"Štamparova načela i
suvremeni zdravstveni
izazovi"**

***Također u ovome broju:*
Zagreb domaćin
Konferencije Udruge
medicinskih fakulteta
Europe 2009. godine**

Sadržaj

Riječ dekana 3

Šnz – obljetnice

Proslavljen Dan Škole narodnog zdravlja „Andrija Štampar“ Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.	5
Simpozij „Štamparova načela i suvremeni zdravstveni izazovi“	10
Andrija Štampar – Dnevnik s putovanja 1931. – 1938.	13
U „godini Štampara“ Zdravi gradovi obilježili dvadeset godina djelovanja	14
4. dvogodišnja konferencija Programa za održivi razvoj javnozdravstvenog menadžmenta	16
15. Motovunska ljetna škola unapređenja zdravlja	17
Zagreb – metropola zdravih gradova	20
“Otvori oči, vidi, drogu preskoči”: osječki studenti slijedom Štamparovih javnozdravstvenih akcija.	22

Nastava

Godišnja konferencija AMSE – udruge medicinskih fakulteta Europe i najava konferencije u Zagrebu 2009. godine.	23
Nastavnici Medicinskog fakulteta u Zagrebu na godišnjoj konferenciji AMEE.	27
Konferencija Struktura medicinske edukacije u Europi: primjena Bologne	29
Odsjek za poslijediplomsku nastavu	30
Integrirani sveučilišni studij na engleskom jeziku – perspektive i potrebe.	32

Znanost

Znanstveni rad i znanstveni projekti	34
Znanstvene tribine i pozvana predavanja inozemnih predavača	35
Centar za proteomiku i masenu spektrometriju	36
Laboratorij za mineralizirana tkiva	37
Novi sustav promocija doktora znanosti	42
Međunarodni i tehnološki projekti mladih istraživača na Medicinskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu	43
Poticaj inovativnoj medicini: nova projektna linija Europske komisije	44
Prof. dr. Goran Šimić – dobitnik prestižne nagrade „Kurt Jellinger Prize“	45
Priznanje prof. dr. Mladenu Vraniću	46
Akademiku Vladimiru Goldneru državna nagrada za životno djelo	47

Uprava i poslovanje

Novi sjaj Biološke dvorane	48
Obnova i održavanje fakultetskih prostora	49

mef.hr

Vlasnik i izdavač

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU –
MEDICINSKI FAKULTET
Šalata 3b, 10000 Zagreb

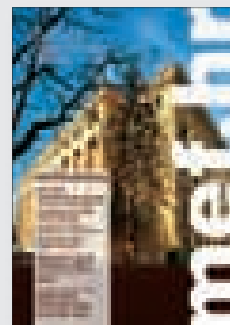

foto: Danilo Balaban

Glavni urednik

Srećko Gajović

Uredništvo

Darko Bošnjak
Vesna Degoricija
Vladimir Dugački
Davorica Granić
Goran Ivkić
Svjetlana Kalanj Bognar
Božo Krušlin
Marko Pečina
Melita Šalković-Petrišić
Branko Šimat
Selma Šogorić
Mirza Žižak

Grafički urednik

Branko Šimat

Tajnica Uredništva

Rosa Zrinski
e-mail: rosa@mef.hr

Adresa Uredništva

Medicinski fakultet
Šalata 3b, 10000 Zagreb
Telefon: 45 90 280, 45 66 888
Telefaks: 45 90 215
e-mail: bsimat@mef.hr

Grafička priprema i tisak

DENONA d.o.o.,
Zagreb

UREDNIKOV KUTAK**Dragi kolege i suradnici,**

u ovoj uvodnoj riječi ponajprije bih želio zahvaliti dosadašnjem glavnom uredniku Mef.hr, prof. dr. Goranu Šimiću, koji je zaslužan za zavidnu razinu i brojnost priloga koji krase današnje brojeve našeg fakultetskog časopisa. Mef.hr je zasigurno u ovome trenutku grafički, sadržajem i svojim značenjem stabilan časopis jasne koncepcije, izlazi dva puta godišnje i ima svoju elektronsku verziju dostupnu na mrežnoj strani Fakulteta (<http://cms.mef.hr/druga.php?grupa=021001010000>). Ove osobine časopisa meni, novom uredniku, umnogome olakšavaju zadatak, ali i omogućuju na toj dosegnutoj razini nastaviti i zajedno s Vama suradnicima dalje ga unapređivati. Nedvojbeno, djelovanje Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu vrlo je raznoliko i obuhvaća ne samo brigu za obrazovanje studenata nego i iznimno važno djelovanje u zdravstvu, znanosti, Sveučilištu, te u društvu uopće. Isječak tih brojnih aktivnosti pokušava prikazati Mef.hr, no sigurno je da ovaj časopis nije puki repozitorij brojnih događanja vezanih uz Fakultet, već ima i krajnje važnu misiju, biti forumom novih ideja, smjernica i promišljanja vezanih uz suvremenu medicinu, a pogotovo suvremenu medicinsku nabrazbu. Stoga Vas pozivam da i

Skupovi

Tjedan kostiju i zglobova 2008. godine	50
Drugi kongres palijativne skrbi Hrvatske	52
Neuroimaging of developmental disorders	53
Prvi hrvatski kongres dilema u neurologiji s međunarodnim sudjelovanjem	54
Dobra klinička praksa i provođenje kliničkih ispitivanja	55
Osmi Hrvatski kongres kliničke mikrobiologije s međunarodnim sudjelovanjem	57

Svečanosti

Generacija medicinara iz ak. god. 1948./49. proslavila 60. godišnjicu upisa	58
---	----

Povijest

Prof. dr. Eduard Miloslavić – osnivač Zavoda za sudsku medicinu	60
---	----

Središnja medicinska knjižnica

Pomoć liječnicima u praksi: odgovaramo na Vaše kliničko pitanje!	64
Journal Citation Reports (JCR)	64
Hrvatski medicinski časopisi još vidljiviji međunarodnoj znanstvenoj zajednici	65

Internet

Provedba Strategije razvoja e-učenja na MEFu	67
--	----

Nakladništvo

Uručene nagrade "Josip Juraj Strossmayer"	70
---	----

Vijesti

. . . . .	72
-----------	----

Studenti

. . . . .	74
-----------	----

In memoriam

. . . . .	79
-----------	----

dalje i još više svojim priložima oslikate djelovanje našega fakulteta, ali pogotovo i da nastavimo na ovim stranicama govoriti, raspravljati i stvarati nove ideje na tradiciji izvrsnosti kojom se naš Fakultet iznimno ponosi.

Središnja su tema ovoga broja obljetnice Škole narodnog zdravlja „Andrija Štampar“, koje su sjajan primjer kako djelovanje jednog iznimnog čovjeka kao što je bio dr. Andrija Štampar ne gubi na značenju sve do današnjih dana. Suvremena Škola narodnog zdravlja u središtu je promišljanja što zdravlje danas za nas znači i kako ostvariti zdravo društvo. Uz

ovu središnju temu nalaze se i brojni prilozi iz područja nastave, znanosti i međunarodne aktivnosti Fakulteta. Dok ćete, nadam se, sa zadovoljstvom listati ovaj broj i čitati niz zanimljivih priloga, drago mi je najaviti da ćemo u srpanjskom broju 2009. godine posebnu pozornost obratiti cijelome nizu zbivanja vezanih uz nastavne aktivnosti koje će se odvijati u sljedećih šest mjeseci. Do sljedećeg broja srdačno Vas pozdravljam

Srećko Gajović

Riječ dekana

Nakon srpanjskog izdanja Fakultetskog časopisa mef.hr završila je i akademska godina 2007./08. te su nas naši studenti šeste godine studija medicine ponovno zadivili svojom marljivošću i željom da diplomiraju prije kraja svoje 6. godine studija. Tako je na promocijama doktora medicine koje su održane 16., 17. i 18. srpnja diplomiralo čak 179 studenata, od 230 koji su upisali 6. godinu studija.

Prof. dr. Nada Čikeš

Početak ove akademske godine obilježila je proslava Dana Škole narodnog zdravlja „Andrija Štampar“ koja se održala 3. i 4. listopada, a obilježile su je tri obljetnice: 120 godina od rođenja Andrije Štampara, 60 godina Svjetske zdravstvene organizacije i 50 godina od smrti Andrije Štampara. Dan Škole proslavili smo svečano i radno održavanjem simpozija s međunarodnim sudjelovanjem pod naslovom *Štamparova načela i suvremeni zdravstveni izazovi*. Reminisirajući načela koja je Štampar formulirao 1926. godine, Simpozij je pokazao njihovu aktualnost i primjenjivost te još jednom potvrdio ulogu Hrvatske u razvoju javnog zdravstva, ali i našu odgovornost prema promišljanju i razvoju javnog zdravstva u budućnosti. Proslavi Dana škole narodnog zdravlja „Andrija Štampar“ i obljetnicama vezanim uz Andriju Štampara posvećen je ovaj broj časopisa mef.hr.

U tijeku je postupak institucionalnog vrednovanja 16 fakulteta u Republici Hrvatskoj, koji je pokrenulo Nacionalno vijeće za visoko obrazovanje uz stručnu

pomoć Agencije za znanost i visoko obrazovanje; među tim fakultetima su i svi fakulteti u području biomedicine. Institucionalno vrednovanje je reakreditacija visokih učilišta i njihovih studijskih programa, a primarno je usmjereno na utvrđivanje kapaciteta institucije da izvede odobrene programe i ujedno skrbi o njihovoj kvaliteti. Prvi dio postupka – samoanalizu obavili smo tijekom kasnog proljeća i ljeta te je završili i napisali, a rezultate samoanalize i tražene dokumente Agencija je uputila članovima povjerenstva koje je imenovalo Nacionalno vijeće. Prema uputama Agencije za znanost i visoko obrazovanje samoanaliza se sastoji od 8 poglavlja: 1. Studijski program, 2. Studenti i studiranje, 3. Nastava i nastavnici, 4. Znanost, 5. Međunarodna suradnja, 6. Prostor i oprema, 7. Kvaliteta studiranja, 8. Novčana sredstva. Posjet povjerenstva Medicinskom fakultetu očekujemo početkom siječnja 2009. godine.

Medicinski fakultet posjetila je i evaluacijska skupina Europske komisije u okviru teme profesionalnog priznavanja koje se odnosi na doktore medicine. Nakon što su se u Bruxellesu upoznali s ispunjenim upitnikom i traženim dokumentima, tijekom posjete hrvatskim zdravstvenim institucijama i organizacijama, na Medicinskom fakultetu članovi evaluacijske skupine zanimali su se o mnogim detaljima studijskog programa, od procedure upisa na medicinske fakultete, do procesa specijalističkog usavršavanja danas uključujući i nove programe specijalizacije. U svojem izvješću članovi evaluacijske skupine naveli su da se diplomski studij, specijalističko usavršavanje liječnika i obrazovanje doktora obiteljske medicine u Hrvatskoj temelje na dugoj tradiciji te se provode na visokoj razini s velikim entuzijazmom. Drago mi je da je sugestija članova povjerenstva koja se odnosila na buduće programe specijalističkog usavršavanja u potpunom skladu s novim programima koji se upravo pišu, to jest da naglasak mora biti na kompetencijama (dakle znanju, vještinama i stavovima budućeg specijalista), a ne na trajanju edukacije u pojedinim ustanovama. Sugestija misije da se uklapanje pripravničkog staža u 6-godišnji kurikulum mora provesti pažljivo, uklapa se u postupak koji upravo pokrećemo na Fakultetu definirajući is-

hode učenja (*learning outcomes*) kao prvi korak u tom postupku.

Na sastanku ministra zdravstva i socijalne skrbi mr. Darka Milinovića s dekanima medicinskih fakulteta u Hrvatskoj i s dekanom Stomatološkog fakulteta u Zagrebu, ministar Milinović upoznao je dekane da će se donijeti odluka o ukidanju obvezatnog pripravničkog staža za zdravstvene radnike. Navedena odluka donosi se u sklopu pregovora Republike Hrvatske s Europskom unijom. Na sastanku s ministrom dogovoreno je da studenti koji studij medicine upišu akademske godine 2009./10. više neće imati obvezu pripravničkog staža nakon diplomiranja. Studijski program po kojem će oni studirati morao bi se tome prilagoditi, jer bi stjecanjem diplome doktora medicine budući liječnici morali steći i kompetencije za obavljanje samostalnog rada. Ministar je također predložio da se za studente koji su upisali medicinu po takozvanom bolonjskom programu (sada su, dakle, na četvrtoj ili nižoj godini studija) u tom smislu prilagodi program pete i šeste godine studija.

Na Fakultetu razmatramo mogućnosti prilagodbe šestogodišnjeg studijskog programa te smatramo da se ona mora odvijati u skladu s definiranjem ishoda učenja, što bi trebalo osigurati kompetencije diplomiranog doktora medicine. Temelj za definiranje ishoda učenja je

Izrada Kataloga znanja i vještina za studij medicine – uspješan projekt svih četiriju medicinskih fakulteta u Hrvatskoj

Katalog znanja i vještina, koji su zajedno izradili medicinski fakulteti u Hrvatskoj. Izvedbenim planom predvidjelo bi se adekvatne metode podučavanja i učenja te kontinuirane evaluacije znanja. Veću pozornost svakako valja posvetiti učenju vještina koje se moraju podučavati tijekom cijelog studija. Želimo osvježiti prijašnjih godina organizirani obvezni bolnički integrirani kolegij koji je obuhvaćao studentska dežurstva u prijamnim odjelima klinika te nastavu upotpuniti novim sadržajima moderno organizirane hitne medicine. Kliničke bolnice moraju posjedovati i kabinet vještina u kojem studenti mogu tijekom cijelog dana vježbati na simuliranim sadržajima; u kabinetima vještina organizirat će se i praktični ispiti. Praktični rad na klinikama mora obuhvatiti i samostalni pripravnički rad studenta („clerkship“) pod vodstvom mentora.

Svjedoci smo nedostatnog broja liječnika u Hrvatskoj, posebno nekih specijalista. Na Medicinskom fakultetu razmatrali smo mogućnosti upisa većeg broja studenata, dakle povećanje upisne kvote. Da bismo mogli povećati upisnu kvotu, morali bismo povećati kapacitete te je na Fakultetu upravo u tijeku procjena potrebnih povećanja kapaciteta. Budući da na Fakultetu nastojimo osigurati kvalitetu studiranja, povećanje broja studenata ne bi smjelo ugroziti kvalitetu, već bismo je trebali i dalje unaprjeđivati.

Pri kraju je i veliki projekt izrade novih programa specijalističkog usavršavanja liječnika u Hrvatskoj. Nakon što su imenovana povjerenstva za pojedine specijalizacije izradila prijedloge programa, Ministar zdravstva i socijalne skrbi donio je Pravilnik o specijalističkom usavršavanju doktora medicine. Pravilnikom se propisuju opći uvjeti koje mora ispunjavati institucija u kojoj se provodi specijalističko usavršavanje, uvjeti koje moraju ispunjavati mentor i komentor te njihova uloga u programu specijalizacije, način provođenja specijalizacije itd. Također se propisuju opće kompetencije koje liječnik mora steći tijekom programa specijalizacije, kao što su vještina komunikacije, timskog rada, upravljanja sustavom, stjecanja i prenošenja znanja itd. Specifične kompetencije bit će opisane u dodatku Pravilnika koji upravo izrađuju specijalistička povjerenstva, a bit će u skladu s preporukama specijalističkih sekcija Europske udruge liječnika specijalista. Budući da je u međuvremenu stupila na snagu i Europska direktiva 2005/36/EC o

priznavanju profesionalnih kvalifikacija, nazivi i trajanje pojedinih specijalizacija bit će usklađeni s Direktivom.

Tijekom proteklih mjeseci nastavlja se i građevinske aktivnosti na Fakultetu. Nakon što smo prije par godina uredili pročelja obiju zgrada dekanata i unutrašnjost nove zgrade, započelo je i uređivanje unutrašnjosti stare zgrade Fakulteta: uređena je Biološka dvorana i korigirani njezini akustički nedostaci; postavlja se sustav hlađenja stare zgrade, obnavlja rasvjeta na stubištima itd. Priprema se i projekt za uređenje zgrade Šalata 11, u kojoj su smješteni zavodi za anatomiju, farmakologiju i sudsku medicinu. Nastavlja se i napreduje izgradnja najveće nastavne baze Medicinskog fakulteta Kliničkog bolničkog centra Zagreb, na Rebru. Novi prostori tzv. istočnog češlja, operacijske zgrade kao i polikliničko-laboratorijske zgrade već su useljeni, uklanja se stara poliklinička zgrada (poznata kao „zelena zgrada“) te je i izgrađen projekt nove zgrade. Prostori nekih klinika koje su ostale na prvobitnom mjestu uređeni su, izrađuju se projekti za uređenje ostalih. Na žalost, na Rebru još uvijek ne postoje zadovoljavajući uvjeti studentskog standarda. U kliničkoj bolnici „Merkur“ izgrađuju se i uređuju novi prostori, što će sigurno pridonijeti i kvaliteti održavanja nastave.

Zajedničkim nastojanjima Medicinskog fakulteta i Kliničkog bolničkog centra Zagreb u Biomedicinskom središtu na Šalati postupno se razvija Centar za translacijska i klinička istraživanja Medicinskog fakulteta i KBC-a. Nakon ranije

uspostavljenog Centra za funkcionalnu genomiku, stavljanjem u rad opreme za masenu spektrometriju uspostavlja se i rad Centra za proteomiku. Time se Medicinski fakultet i Klinički bolnički centar Zagreb očituju o spremnosti za zajedničkim razvojem istraživačkog rada u razdoblju u kojem i drugi medicinski fakulteti i sveučilišne bolnice na svijetu teže povezanosti kliničkih i bazičnih istraživanja. Nakon deklaracija koje su o povezanosti medicinskih fakulteta i sveučilišnih bolnica objavile najvažnije svjetske institucije i udruge, o kojima smo pisali i u ovom časopisu, i dalje je to vrlo aktualna tema na brojnim međunarodnim skupovima. Tako smo na nedavno održanom Rektorskom seminaru sveučilišne udruge UNICA (Universities of Capital Cities in Europe) posvećenom odnosu sveučilišta i sveučilišnih bolnica, raspravljali o detaljima realizacije tih odnosa na europskim sveučilištima.

Nastavnici Medicinskog fakulteta mnogo su pridonijeli uređenju i razvoju Sveučilišta u Zagrebu. Novi ustroj Sveučilišta, koji predviđa suradnju fakulteta povezanih u isto znanstveno područje, omogućio je da na sjednicama Područnog vijeća za biomedicinu raspravimo niz zajedničkih aktualnih tema (Istraživačka strategija Sveučilišta u Zagrebu, ishodi učenja, itd.). Članovi Fakulteta i u ovom su razdoblju sudjelovali u radu brojnih međunarodnih konferencija posvećenih edukaciji u medicini te o nekima izvješćujemo i na stranicama ovog broja časopisa mef.hr.

Nada Čikeš

Monumentalno pročelje Škole narodnog zdravlja „Andrija Štampar“, fakultetske ustanove koja je 2008. obilježavala Štamparovom godinom.

Proslavljen Dan Škole narodnog zdravlja „Andrija Štampar“ Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

3. i 4. listopada 2008. godine

Središnji događaj obilježavanja triju obljetnica: 120 godina od rođenja Andrije Štampara, 60 godina Svjetske zdravstvene organizacije i 50 godina od odlaska Andrije Štampara

Ove godine navršile su se tri okrugle obljetnice vezane uz život i djelo Andrije Štampara: 120. obljetnica njegovog rođenja, 60 godina djelovanja Svjetske zdravstvene organizacije čijom je prvom Skupštinom predsjedavao i 50 godina od prerane Štamparove smrti. To je bio povod da se svečanije i sadržajnije proslavi ne samo Dan Škole narodnog zdravlja nego i da se brojna druga događanja, konferencije i skupovi tijekom cijele godine posvete sjećanju na ovog hrvatskog velikana čije ime Škola s ponosom nosi već 50 godina. Pod visokim pokroviteljstvom Vlade Republike Hrvatske i Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi Republike Hrvatske, pripremljen je dvodnevni program s ciljem rasprave o suvremenim javnozdravstvenim izazovima u svjetlu Štamparovih načela i kritičkog osvrtu na stanje i razvoj onih područja i struka koje je on inicirao i poticao. Suorganizatori proslave bili su Ured Svjetske zdravstvene organizacije u Republici Hrvatskoj i Škola za medicinske sestre u Mlinarskoj cesti. Svečanom programu prvog dana proslave odazvalo se više od 200 uzvanika i gostiju, a dio njih pridružio se drugi dan odlasku Mračlin, gdje je na zgradi Zdravstvene stanice i Narodnog doma otkrivena spomen-ploča. Održan je simpozij „Štamparova načela i suvremeni zdravstveni izazovi“ na kojem su sudjelovali ugledni pozvani predavači iz desetak europskih zemalja (Austrije, Finske, Irske, Mađarske, Nizozemske, Njemačke, Velike Britanije, Slovenije, Srbije i Švedske). Svojim dolaskom iskazali su osobno i profesionalno poštovanje

prema radu Škole narodnog zdravlja u različitim međunarodnim asocijacijama i u drugim oblicima znanstvene i stručne suradnje u Europi. U ime pokrovitelja proslave i u svojstvu izaslanika predsjednika Vlade Republike Hrvatske i ministra zdravstva i socijalne skrbi skupu se obratio državni tajnik u Ministarstvu zdravstva i socijalne skrbi dr. Dražen Jurković, a u ime Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa državni tajnik prof. dr. sc. Dražen Vikić-Topić. U ime Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti i njezina predsjednika akademika Milana Mogušića skupu se obratio glavni tajnik akademik Slavko Cvetnić, koji je podsjetio da

je Štampar bio na čelu najviše hrvatske znanstvene institucije punih 11 godina tijekom kojih se zalagao za širenje akademijinih aktivnosti i izvan Zagreba, a svojim međunarodnim iskustvom i ugledom pridonio da su mnogi stručnjaci otišli na usavršavanje u inozemstvo. Predsjednik Hrvatske liječničke komore prim. dr. Hrvoje Minigo pozdravio je skup u ime više od 16 tisuća hrvatskih doktora naglasivši da su svi oni dio svoje edukacije prošli u Školi narodnog zdravlja te rekao da je i osobno ponosan na tu edukaciju. Predsjednica Skupštine grada Zagreba mr. sc. Tatjana Holjevac u svojem je pozdravnom govoru pohva-

Domaćinima su se pridružili brojni uzvanici. Kamera je u prvom redu uhvatila čelne dame Fakulteta i Grada, dekanicu prof. dr. Nadu Čikeš i predsjednicu Skupštine mr. sc. Tatjanu Holjevac

lila zdravstvenoobrazovno djelovanja Škole, koje, uz ulogu Škole u obrazovanju i stručnom usavršavanju javnozdravstvenih profesionalaca, pridonosi očuvanju i unaprjeđenju zdravlja naroda kontinuirano već punih osam desetljeća. Skup su pozdravili i visoki predstavnici europskih udruga u području javnog zdravstva: prof. André Meijer u ime ASPHER-a (Association of Schools of Public Health in the European Region), prof. Horst Noack u ime EUPHA (European Public Health Association) te prof. Maria Kölen u ime ETC-PHHP (European Training Consortium in Public Health and Health Promotion), dok su čelnici nekoliko drugih međunarodnih organizacija pisanim putem izrazili svoje čestitke i ispričali se zbog nemogućnosti dolaska: generalna direktorica Svjetske zdravstvene organizacije dr. Margaret Chan, direktor Europskog ureda SZO dr. Marc Danzon, izvršna direktorica EHMA-e (European Health Management Association) Jeni Bremner, nekadašnji generalni direktor SZO dr. Halfdan Mahler i drugi. Ravnatelj Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo prim. dr. Željko Baklaić, čestitajući Dan Škole, istaknuo je univerzalno značenje Štamparovih principa i njegovog koncepta narodnog zdravlja a čestitkama su se pridružili i predstavnici drugih zavoda za javno zdravstvo.

Svojom nazočnošću proslavu su uveličali i članovi obitelji pok. Andrije Štampara, kćerka gđa. Zora Lukovnjak sa svojom kćerkom i sinom te nećacima gospođama Višnjom Lovrek, Marinom Kuhar i g. Radoslavom Robićem.

Na prvom katu bila je postavljena izložba koju je priredio Hrvatski državni arhiv i autorica dr. sc. Melina Lučić a sastoji od 15 panoa na kojima je Štamparov život i rad predstavljen kroz dokumente i fotografije. Dogovoreno je da izložba bude trajno postavljena u prostoru Škole.

Program proslave bio je raznolik i dinamičan te je pored uvodnog svečanog dijela imao još dva dijela: onaj obljetnički u kojem su evocirane uspomene na Štampara i njegovo doba i onaj radni okrenut sadašnjim i budućim stručnim izazovima koji je opisan u posebnom članku (Osvrt na simpozij „Štamparova načela i suvremeni zdravstveni izazovi). Uz ova dva dijela program je uključivao i dva „terenska posjeta“: svečanost otkrivanja spomen-ploče u Školi za medicinske sestre u Mlinarskoj cesti u petak navečer i posjet Mraclinu u subotu poslije

Spomen ploču na Zgradi u Mraclinu otkrili su župan Zagrebačke županije mr. sc. Stjepan Kožić i akademik Slavko Cvetnić (treći i četvrti s lijeva) slikani u društvu predsjednika mjesne zajednice Mraclin prof. Stjepana Kosa i trojice članova Banderija Plemenite općine turopoljske u živopisnim odorama

podne gdje je također postavljena spomen ploča na zgradi Zdravstvene stanice i Narodnog doma i gdje je domaćin svečanosti bio župan Zagrebačke županije mr. sc. Stjepan Kožić (vidi slike uz ovaj članak).

Filmska i osobna sjećanja na Andriju Štampara

Uvodno je prikazan kratki film u koji je redatelj Mladen Juran ukomponirao inserte obrazovnih filmova proizvedenih na Školi 1930-ih godina ali i sekvence koje je sam Štampar snimio amaterskom kamerom na svojim putovanjima po Kini i Sjevernoj Americi i u krugu obitelji (filmovi se čuvaju u Hrvatskoj kinoteci Hrvatskog državnog arhiva). Posebno iznenađenje bilo je čuti snimku Štamparova govora održanog na samom kraju zasjedanja prve Skupštine Svjetske zdravstvene organizacije u srpnju 1948. godine, koja je ugrađena u film kao zvučna podloga. Govor je presnimljen sa gramofonske ploče sačuvane u Knjižnici „Andrija Štampar“ u digitalni oblik i učinjen dostupnim za reprodukciju točno 60 godina nakon što je održan. U govoru prvi predsjednik Skupštine SZO rezimira prioritne izazove postavljene pred novoosnovanu međunarodnu zdravstvenu organizaciju u prvoj godini njezina postojanja a to su bili malarija, tuberkuloza,

spolne bolesti, zdravlje majke i djeteta, prehrana i higijena okoliša. Snimka filma na DVD-u, zajedno sa transkriptom govora i prigodno oblikovanim omotom, umnožena je u nekoliko stotina primjeraka te su je gosti ponijeli kao uspomenu i dokument.

Pod naslovom „Raditi i živjeti sa Štamparom – osobna sjećanja“ svoja sjećanja na Štampara i njegovo vrijeme iznijeli su akademici Drago Ikić i Slavko Cvetnić te profesori emeritusi Silvije Vuletić, Želimir Jakšić i Božidar Vrhovac. Bilo je zanimljivo slušati neposredna svjedočanstva Štamparovih suradnika i učenika isto kao i akademika Cvetnića, čija je poveznica sa Štamparom drugačije prirode: rodnom je Mraclinac te na taj način baštini Štamparovog socijalnomedicinskog djelovanja pa ovdje prenosimo dio njegovog ilustrativnog svjedočanstva:

Iako nisam ni živio ni radio s njim bio sam neposredni svjedok višestrukih koristi koje su socijalna medicina na djelu i Štamparovi programi pružili. Dvije-tri godine prije moga rođenja u turopoljskom mjestu Mraclinu započeli su radovi na asanaciji mjesta. Isušeno je močvarno tlo nasred sela i time uklonjen jedan od brojnih izvora zaraza. Izgrađeni su odvodni kanali, betonski pločnik u dužini više kilometara, desetak higijenskih bunara, nekoliko javnih praonica za rublje i otvoreno je javno kupatilo. Istovremeno je

Naslovnicu DVD-a A Tribute to Andrija Štampar (Posveta Andriji Štamparu) oblikovala je Alma Šimunec-Jović

temeljito asanirano 140 dvorišta seoskih domaćinstava, mještani su podučeni na brojnim predavanjima poučnim filmovima i stručnim tečajevima o mogućnosti unaprjeđenja gospodarstva, o potrebnim promjenama u prehrambenim navikama, osobnoj higijeni, odgoju djece i njezi bolesnika pa i mnogo toga drugoga. Provodeći djetinjstvo u sjeni obrazovnih plakata s pamtljivim naslovima poput „Red u hrani – zdravlje brani“ ili „Voće nas hrani a vino tamani“ i sličnih, iako tada nesvjestan izvora ovih događanja, bio sam svjedokom, ili današnjim jezikom rečeno korisnikom blagotvornih Štamparovih promjena. U mjestu je neprestano bila dostupna medicinska pomoć u novoizgrađenoj zdravstvenoj stanici. Medicinska sestra je tamo živjela i radila, a liječnik redovito dolazio. Smrtnost se novorođenčadi drastično smanjila, mještani su jednom godišnje rendgenski pregledani, sumnjivi su potom pregledavani u ambulanti a oboljeli upućivani u antituberkulozna lječilišta. U bljedju su sjećanju ostale uspomene na tadašnje dječje obdanište, danas bismo rekli dječji vrtić, u Mraclinu. Ja bih si dopustio da samo prisjetim da su to prve godine četvrtog desetljeća prošlog stoljeća. Ujedno bih spomenuo, meni također u bljedju sjećanju, dvije sestre: sestru Zlatu i sestru Danicu. Sjećam se i prvih dana u obdaništu radi toga što smo trebali piti kuhano mlijeko koje do dan danas ni-sam zavolio. Osim spomenutih osobnih svjedočanstava mogu i s ponosom navesti još jednu posljedicu

Štamparovih reformi i napora u Mraclinu, mjestu s nešto preko 1100 stanovnika u nekoliko desetljeća od početka Štamparovih aktivnosti 60 je mladih ljudi svoje obrazovanje okončalo fakultetskom diplomom ili diplomom više škole što znači da je mjesto još sredinom prošlog XX. stoljeća dostiglo današnji hrvatski prosjek. Neslućenu dinamiku obrazovanja potakli su obrazovni tečajevi, ugled školovanja ali i uzor Andrije Štampara i njegovih kolega i pomoćnika pa stoga ne čudi što je od spomenutih visokoobrazovanih Mraclinača čak 17 diplomiralo biomedicinske studije (7 liječnika, 6 veterinara i 4 ljekarnika). Kao student veterine ponovno sam osjetio blagodati Štamparove aktivnosti. Predavali su mi, naime, nastavnici kojima je on omogućio stipendiju pa su svoju naobrazbu dijelom upotpunili na prestižnim europskim sveučilištima prenoseći je potom i naraštajima među kojima sam bio i ja. Plemenitost Štamparovih društvenih napora nije presahla, ona i dalje ostaje svijetla luč potrebna i sada, usudio bih se reći, upravo sada, kao nadahnuće i kao uzor.

Jednako tako bila su inspirativna i svjedočanstva drugih sudionika, Štamparovih suvremenika, studenata i suradnika. Svi su obećali svoja izlaganja autorizirati za objavljivanje u zborniku radova simpozija, a neki su ih već unaprijed priložili u pisanom obliku (pisana su svjedočanstva priložili i neki koji nisu mogli osobno doći, primjerice prim. dr. Berislav Skupnjak koji, kao i prof. emeritus Božidar Vrhovac, pamti Štampara i privatno zbog obiteljske povezanosti).

Citirane riječi akademika Cvetnića prenijeli smo doslovno jer neposredno, ukratko i jezgrovito opisuju djelovanje Andrije Štampara i njegovih suradnika iz

Škole narodnog zdravlja 1930-ih godina u Mraclinu, koji je, zahvaljujući okolnostima, postao selo-eksperiment u koje je sam Štampar više puta dovodio ugledne strane goste kako bi im pokazao u praksi ostvarene svoje ideje i vizije. Radove na projektiranju higijenskih i sanitarnih objekata (nogostupa i odvodnih kanala, zdenaca, kućnih higijenskih zahoda, gnojnica, perila za rublje i dr.) izvodilo je Odjeljenje sanitarne tehnike Škole pod vodstvom inženjera M. Petrika. Zdravstvena stanica čijeg se rada u to doba živo prisjeća akademik Cvetnić radi neprekidno u istim prostorijama od 1930. godine a danas ju vodi specijalist opće medicine dr. Frano Barta, koji je i dao ideju za postavljanje spomen-ploče koju su u subotu 4. listopada otkrili akademik Slavko Cvetnić i župan Zagrebačke županije mr. sc. Stjepan Kožić. Kao kuriozitet valja spomenuti da su istog datuma 4. listopada 1927. godine, dakle prije točno 81 godinu, Mraclin posjetili ugledni strani gosti iz Lige naroda, Rockefellerove fondacije i drugih socijalno-medicinskih ustanova iz Europe i svijeta koji su dan prije nazočili svečanom otvaranju novoizgrađene zgrade Škole narodnog zdravlja u Zagrebu. Naime, konferencija o radu škola narodnog zdravlja koja je započela s radom nekoliko dana prije u Budimpešti, održavala se u dva dijela: njezin drugi dio održavao se u Zagrebu i uključivao i svečanost otvaranja Škole. Upravo te, 1927. godine u proljeće, Štampar je najavio svoj dolazak Mraclincima i pozvao ih da određenog dana dođu poslušati ga u sred sela kraj velike bare Krke, koja je bila izvor mnogih zaraza. Tom im je prigodom održao govor kojim je najavio preobražaj Mraclina o kojemu svjedoče i današnje generacije Mraclinača pa ga također prenosimo u cijelosti.

Zgrada zdravstvene stanice u Mraclinu na kojoj je postavljena spomen-ploča

Štamparov govor u Mraclinu

Dragi moji Mraclinci,

drago mi je što ste se odazvali u tako velikom broju i lijepo vas pozdravljam. Ja sam Andrija Štampar, izaslanik Jugoslavije u „Ligi naroda“ u Parizu, a poslan sam tamo od naše vlade, da zastupam našu zemlju u pogledu zdravstva. Prošle zime održana je u „Ligi naroda“ velika sjednica na kojoj se raspravljalo o podjeli novca „Rockefellerove zaklade“. Bilo nas je iz cijelog svijeta, više sirotinje nego bogatih. Trebalo se oštro boriti da bi se dobilo što više iz te zaklade. Hvala Bogu, uspio sam i dobiti ćemo novac, jer sam im objasnio kako imamo malo bolnica i ostalih zdravstvenih ustanova, pokazao sam cijelom svijetu statistiku rađanja i umiranja kod nas. Nažalost, postotak umiranja je zastrašujući, nabrojio sam kakve sve bolesti haraju kod nas i da smatram da se ne može dopustiti da jedna zemlja u središtu Europe umire od zaostalosti. Posebno bih želio da zdravstveno prosvjećivanje dođe i u naša sela, da se i naš seljak makne s mrtve točke. Evo, tu na pragu Zagreba, u cijelom velikogoričkom kotaru samo je jedan liječnik, moj školski kolega dr. Nikola Hribar. Kad god do-

đem iz Pariza, ja ga posjetim, a on mi priča o bolestima i zarazama koje tu vladaju, a dragi Mraclinci, kod vas u Mraclinu je najgore, upravo radi ove ružne kaljuže „Krke“ koja je izvor svih zaraza i bolesti, a posebno TBC-a.

Dragi Mraclinci, dobro slušajte što ću vam sada reći. Upravo vi ste dobili jedan dio Rockefellerove fondacije, i zato odmah treba preći na posao. Prvo, treba zavoziti ovu baru „Krku“, a na tom mjestu ćemo sagraditi lijepi dom i zdravstvenu stanicu, koja će biti centar zdravstvenog prosvjećivanja. Drugo, u svakoj kući izgradit će se higijenska gnojnica i zahodi, izgradit će se higijenski bunari – pumpe sa čistom pitkom vodom, uredit će se nogostupi i odvodni kanali da ne gazite blato, a uvest će se red i čistoća u kuće kako bi smanjili te silne zaraze i bolesti. Molim vas da slušate ljude koji će odsada dolaziti u Mraclin i koji će vam pomoći da higijenski i zdravo živite i na selu. Sav građevinski materijal, prijevoz materijala i svi stručnjaci bit će besplatni, a vi ćete dati samo radnu snagu. Jeste li za to? „Jesmo!“ vikali su svi, jedva čekajući da se riješe ružne „Krke“.

Na mjestu isušene bare Krke u centru mjesta izgrađena je lijepa jednokatnica sa zdravstvenom stanicom i kupatilima u prizemlju i prostorijama Narodnog doma na prvom katu koju Mraclinci zovu jednostavno „Zgrada“ sa velikim „Z“. Zlobnici kažu da je Zgrada sagrađena na mjestu nekadašnje bare Krke jer Mraclinci nisu htjeli dati zemlju za gradilište. Bilo kako bilo, Zgrada je nakon više od sedam desetljeća prilično propala i bila je nužna njezina temeljita obnova. Godine 2007. Zgrada je temeljito obnovljena sredstvima Zagrebačke županije i u njezinom prizemlju i dalje su smještene zdravstvena stanica i ljekarna dok su prostorije na prvom katu kao i nekad namijenjene društvenim aktivnostima te obnovljene izgledaju kao nekad davnih 1930-tih kad su u njima održavana brojna predavanja i tečajevi koje je organizirala upravo Škola narodnog zdravlja. Prenosimo i pjesmu „Naša Zgrada“ koju je napisao i prigodom svečanosti u Mraclinu i pročitao Mraclinac i član Banderija plemenite općine turopoljske g. Stjepan pl. Čunčić.

Tijekom prvog dana svečanosti na Školi narodnog zdravlja uslijedila su još dva priloga vezana uz život i djelovanje Andrije Štampara. Najprije su učenici Škole za medicinske sestre iz Mlinarske prisutnima dočarali vrijeme i zdravstvene probleme od prije 80 godina scenском izvedbom koju su pripremili pod vodstvom svoje voditeljice gđe. Romani-

Sudionici proslave s učenicima Škole za medicinske sestre u Mlinarskoj koji su scenском izvedbom i kostimima oživili vrijeme 1930-ih

Autor pjesme Naša Zgrada Stjepan pl. Čunčić snimljen s prof. Gordanom Pavlekom

te Milojević. Bili su toliko uvjerljivi glumci onovremene pacijente oboljele od tuberkuloze i njihove iscjelitelje, sestre pomoćnice i liječnike, pa i samog Andriju Štampara, da smo doista imali dojam povratka u to vrijeme. Zaslužili su oduševljeni pljesak a na slici je vidljivo samo kako su izgledali uključujući i povijesne sestrične odore koje se odjenuli, nažalost ne i kvaliteta njihovog teksta i scenskog izražaja. Doktorica humanističkih znanosti Stana Vukovac pročitala je svoje nadahnuto literarno viđenje Štamparovog emocionalnog odnosa prema rodnoj Slavoniji obogaćeno hipotetskim viđenjem njegovog odnosa prema današnjem izgledu Škole i njezinim djelatnicima, sada već četvrtoj generaciji Štamparova.

Izlaganje prof. dr. sc. Antoinette Kaić-Rak o današnjim zdravstvenim prioritetima Svjetske zdravstvene organizacije bilo je prenosnica prema stručnim temama Simpozija koji se nastavio najprije vrlo aktualnom temom o edukaciji u funkciji osnaživanja zdravstvenog sustava o čemu detaljnije izvještavamo u osvrtu na ovaj Simpozij na stranicama koje slijede.

Uz dva glavna dijela simpozija, onaj o samom Štamparu i njegovom vremenu i onaj drugi u okviru kojeg su razmatrani suvremeni zdravstveni izazovi u svjetlu Štamparovih načela, bilo je i više popratnih događanja od kojih navodimo samo dva:

Promovirana je knjiga koju su uredili L. Kovačić i L. Zaletel-Kragelj pod naslovom „Management in health care prac-

tice“ a koja je izdana kao već peta u nizu knjiga koje su rezultat međunarodnog projekta „Public Health in South Eastern Europe – Training for research and practice“ čiji je koordinator Škola narodnog zdravlja „Andrija Štampar“ zajedno sa Fakultetom zdravstvenih znanosti Sveučilišta u Bielefeldu (Njemačka) a provodi se od 2001. godine.

Održan je Četvrti **CROSS – Croatian Student Summit**, godišnji susret studenata i mladih znanstvenika hrvatskih biomedicinskih fakulteta s međunarodnim sudjelovanjem.

Jadranka Božikov i Gordana Pavleковиć

Naša Zgrada

Baš sred sela bara mrska,
Krka su ju onda zvali.
Da je vu nje bolest bila,
Mraclinci to nisu znali.

V samom selu ništa bolje,
Beteg ide, smrt ne pita.
Kog zebere, tom je iti.
Gdo bu delal naše polje?

Če sušica koga zgrabi,
Mislilo se, ne mu spasa.
Pomoč došla je zdaleka,
Od gospona svetskog glasa.

Andrija mu bilo ime.
Po domaći: kāk Jandraš.
Štampar su ga isto zvali,
Rodom stranjski, v srcu naš.

On je rekel: dejte ljudi,
Dost' je bilo ove muke.
Penezi su moja briga,
Trebam samo vaše ruke.

Te bolesti leka najti,
More samo mudra glava.
Da bi doktor dojtii mogel,
Trebja njemu hiža prava.

Kulko košta? Gdo te pita!
Župan Kožić već broji.
Još i lepša nek je bila,
Naša Zgrada pak stoji.
Za prigodu otkrivanja spomen ploče dr.

Andriji Štamparu
4. listopada 2008. spjevao

Tomu treba puno mesta.
Grunta ni štel nigdo dati.
Gde je negda Krka bila,
Tu bi hiža mogla stati.

Da je bilo lehkō, ni.
Muž se dela ne boji.
Još ni došla druga zima,
Naša Zgrada već stoji.

Delati ak' nemreš više,
Il' ti ni do nikog jela,
Doktor Hlopek lek prepíše,
Iglu dava pak Anđela.

V nedelu je još i lepše.
Sviraju nam tamburaši.
Cicibani to su dečki,
Vsi ih znaju, kaj su naši.

A za Zgradum noć je tiha,
Nebo vedro, mesec žut.
Tu sem negda, još se sečam,
Kušnul deklu prvi put.

Skoro nam je to propalo,
Kaj su naši stari stekli.
Več i vrba s křova rasla.
Kaj bi drugi o nam rekli?

Stjepan pl. Čunčić

OSVRT NA SIMPOZIJ S MEĐUNARODNIM SUDJELOVANJEM

„Štamparova načela i suvremeni zdravstveni izazovi“

Zagreb, 3. i 4. listopada 2008.

Pedeset godina Škola narodnog zdravlja „Andrija Štampar“ Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu s ponosom nosi ime svog utemeljitelja i učitelja. Od osnutka do danas osnovna je zadaća Škole briga za unaprjeđenje narodnog zdravlja, a svoju profesionalnu (stručnu, znanstvenu i edukacijsku) te društvenu ulogu razvija i ostvaruje prema načelima dr. Andrije Štampara.

Andrija Štampar je svoj rad temeljio na međunarodnoj suradnji. To je bio poticaj da se kao dio središnjeg obilježavanja važnih obljetnica (120 godina od rođenja Andrije Štampara, 60 godina Svjetske zdravstvene organizacije i 50 godina od odlaska Andrije Štampara) te uz Dan Škole narodnog zdravlja, pripremi simpozij s međunarodnim sudjelovanjem koji će povezati njegov rad kao vizionara i praktičara sa suvremenim zdravstvenim izazovima.

Za simpozij je izabrano pet prioriternih sadržaja njegovog rada: (1) medicinska edukacija i edukacija za zdravlje, (2) međunarodna suradnja i uloga škola narodnog zdravlja, (3) zdravstvena politika, zdravstvena ekonomika i organizacija sustava zdravstva, (4) uloga zajednice u unaprjeđenju zdravlja i intersektorska

suradnja te (5) zdravstveno prosvjeđivanje i zdravstveni odgoj.

Svrha i cilj simpozija bila je, bez štamparofilije ili štamparofobije, dati realan prikaz i otvoriti stručnu raspravu koliko je i što od njegovih vizija i akcija danas prisutno te koji su budući izazovi na tim područjima. Naime, u posljednjih osamdeset godina mnogo se promijenilo u društvu (demografske, socijalne, ekonomske, epidemiološke i ekološke promjene), u zdravstvenim potrebama (kronične nezarazne bolesti, „nove“ zarazne bolesti, mentalno zdravlje, traumatizam i drugi oblici onesposobljenosti), u medicinskoj znanosti i medicinskoj tehnologiji (nužnost primjene utemeljene na znanstvenim spoznajama, razvoj humanističkih i bihevioralnih znanosti, bioetike, medicinske informatike i ekogenetike) te u sustavu zdravstva (promjene u organizaciji, financiranju, rukovođenju i upravljanju kvalitete, jačanje aktivnog sudjelovanja pojedinca i zajednice u zaštiti zdravlja).

Stoga su pozvani istaknuti međunarodni i naši stručnjaci da daju uvodna izlaganja i kratak osvrt na današnje i buduće izazove, temeljeno na iskustvima svakodnevne prakse. Simpozij je bio

radni, uz vođenu raspravu i aktivno sudjelovanje prisutnih.

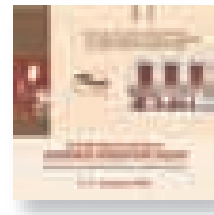
Sadržaj simpozija bio je podijeljen u četiri tematske cjeline.

Edukacija u službi osnaživanja zdravstvenog sustava *Education for Health Systems Empowerment*

Cilj ove tematske cjeline bio je prikazati razvoj, stanje i perspektive medicinske edukacije i struka čiji je rad Štampar osnovao ili poticao (sestrinstvo, socijalna medicina, javno zdravstvo, epidemiologija, školska medicina, obiteljska medicina, medicina rada, higijena i zdravstvena ekologija) te kritički ocijeniti doprinos ovih struka u jačanju zdravstvenog sustava. Polazišta za raspravu bila su načela Andrije Štampara u kojima on ističe kako je na putu prema profesiji potrebno budućeg profesionalca u sustavu zdravstva osposobiti prvenstveno za rad u izvanbolničkoj zaštiti, međuprofesionalnu suradnju te razumijevanje socijalnih odrednica zdravlja.

Uvodničar u temu bila je prof. dr. sc. Nada Čikeš, dekan Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, a aktivni sudionici današnji voditelji edukacije u strukama: socijalna medicina i javno zdravstvo (prof. dr. sc. Zvonko Šošić), epidemiologija i medicinska informatika (prof. dr. sc. Ariana Vorko-Jović), zdravstvena ekologija i medicina rada i športa (prof. dr. sc. Jagoda Doko-Jelinić), obiteljska medicina (doc. dr. sc. Mladenka Vrcić-Keglević), školska medicina (prof. dr. sc. Vesna Jureša), fakultetsko obrazovanje medicinskih sestara (prof. dr. sc. Jadranka Mustajbegović) i srednjoškolska i visoka edukacija medicinskih sestara (dr. Asja Jelaković).

Izlaganja i rasprava su pokazali kako danas rastu potrebe i zahtjevi tržišta za (sub)specijalnostima, brojne su se struke razvile od vremena kada je Štampar prepoznao socijalnu medicinu kao jedinu i vodeću u službi narodnog zdravlja, naslovi pojedinih profesija su se mijenjali itd. Bolonjski proces i ulazak u Europsku Uniju te sve prisutnija globalizacija i mo-

Uvodničar teme Edukacija u službi osnaživanja zdravstvenog sustava bila je dekanica prof. dr. Nada Čikeš a sudionici profesori javnozdravstvenih struka Vesna Jureša, Jadranka Mustajbegović i Zvonko Šošić

bilnost u edukaciji i u zapošljavanju stručnjaka, direktno utječu na određivanje ishoda učenja i poučavanje medicinskih i zdravstvenih struka. Medicinski fakultet Sveučilišta u Zagrebu prati trendove u svijetu te svoje programe prilagođava potrebama, zahtjevima i očekivanjima. Osobito je istaknuta važnost povezivanja i usklađivanja akademske i profesionalne zajednice u određivanju prioriteta, a edukacija na svim razinama (diplomska, specijalistička poslijediplomska, doktorska te trajno doživotno obrazovanje) dio osnaživanja sustava zdravstva. Prilagodba specijalizacija potrebama sustava zdravstva jedan je od prioriteta zadaća struka i Medicinskog fakulteta u Zagrebu.

Od zdravstvene politike do zdravlja u svim politikama

Od zdravstvene ekonomike do zdravlja u ekonomiju

From Health Policy to Health in All Policies

From Health Economics to Health in Economy

Polazišta za ovaj dio simpozija bila su načela Andrije Štampara u kojima on naglašava kako je pitanje narodnog zdravlja od većeg ekonomskog nego humanitarnog značaja, kako liječnik ne smije biti ekonomski ovisan o bolesniku, jer ga ekonomska ovisnost sprječava u glavnim njegovim zadaćama te kako se u pitanju zdravlja ne treba činiti razlika između ekonomski jakih i slabih. Ova tema potakla je vrlo zanimljivu raspravu jer je obuhvatila pitanja nejednakosti u zdravlju i osvrt na reforme sustava zdravstva koje se na različite načine provode u svijetu, poštujući ili ne načela ljudskih prava na zdravlje.

Uvodničari u temu bili su istaknuti stručnjaci koji se bave zdravstvenom politikom i ekonomikom zdravstva – prof. dr. sc. Klaus Plümer, Düsseldorf, Njemačka i prof. dr. sc. Charles Normand, Dublin, Irska. Osvrt prema iskustvima iz prakse dali su dr. sc. Arnd Hofmeister, Magdeburg, Njemačka, prof. dr. sc. André Meijer, Maastricht, Nizozemska te naši stručnjaci – prof. dr. sc. Stipe Orešković i doc. dr. sc. Selma Šogorić.

Od vremena kada je Štampar (za njegovo vrijeme inovativno) napisao svoja načela, mnogo se promijenilo u prepoznavanju važnosti zdravstvene politike i ekonomike na svjetskoj razini. Nacionalne reforme sustava zdravstva i socijalne zaštite danas polaze od dokumenata koji su doneseni u zadnjih tridesetak godina (Konferencija iz Alma-Ate, Povelja iz Ottawe, Konferencija u Bankoku itd.).

Temelj svih promjena na koje upozoravaju današnji javnozdravstveni stručnjaci su socijalne determinante zdravlja. Promjene u društvu, različite socijalne i zdravstvene politike u svijetu i razni oblici privatizacije u zdravstvu uz naglasak na uštedi sredstava bez obzira na kvalitetu zdravstvene zaštite, potakli su govornike da podsjetite na načela zdravstvene zaštite na koja je i Štampar upozoravao. Vrijednosna načela (pravo na zdravlje, jednakopravnost, solidarnost, dostupnost i aktivno sudjelovanje građana), načela razvoja sustava zdravstva (suvremenost, znanstvena utemeljenost, povezanost s gospodarstvom, praćenje tehnoloških promjena), načela racionalnosti zdravstva (učinkovitost, djelotvornost, funkcionalna i organizacijska povezanost te tržišna orijentacija privatnog i javnog) uz načela kvalitete rada (sveobuhvatnost, pristupačnost, kontinuitet i zadovoljstvo korisnika i davatelja usluga) moraju biti dio svih politika i gospodarstva na nacionalnoj i globalnoj razini. Posebna vrijednost u izlaganjima bio je prikaz dokumenata Europske Unije na tom području te naša pozitivna iskustva u programu Zdrave županije temeljena na decentraliziranom sustavu.

Međunarodno umrežavanje za zdravlje Škole javnog zdravstva: Uloga i budući razvoj

International Networking for Health Schools of Public Health: Present Role and Future Development

Uvodničari u temu bili su prof. dr. sc. Ulrich Laaser, Bielefeld, Njemačka i prof. dr. sc. Christopher Birt, Liverpool, Velika Britanija, a osvrt su dali prof. dr. sc. Don-

cho Donev, Skopje, Makedonija, prof. dr. sc. Luka Kovačić, Zagreb, prof. dr. sc. Lennart Köhler, Göteborg, Švedska i prof. dr. sc. Horst Noack, Graz, Austrija.

Štamparovo međunarodno djelovanje prepoznato je ne samo kroz rad u Ligi naroda i osnivanje Svjetske zdravstvene organizacije 1948. godine, već i kroz brojna putovanja kojima je povezivao razne dijelove svijeta s ciljem promicanja socijalne medicine i brige za narodno zdravlje. Danas je međunarodna suradnja i umrežavanje za zdravlje nužnost ne samo kao odgovor na globalizaciju već je preduvjet harmonizaciji u rješavanju javnozdravstvenih problema.

U izlaganjima je istaknuto kako broj javnozdravstvenih mreža stalno raste, isto kao i broj ustanova koje se tim područjem profesionalno bave. To je pokazatelj sve većeg interesa država i profesionalnih zajednice za izgradnjom kapaciteta i kadrova koji su (prepoznati) nositelji aktivnosti. Dodatno, u medicinskim i srodnim strukama prepoznaje se potreba usklađivanja prema potrebama međunarodne zajednice. U izlaganjima su prikazana iskustva dobre prakse (povezivanje škola javnog zdravlja, povezivanje nacionalnih društava i pojedinaca) u Europi, ali i u regiji. Kao dobar primjer istaknut je program *Public Health in South Eastern Europe* u kojem je Škola narodnog zdravlja „Andrija Štampar“ jedan od koordinatora mreže koja obuhvaća centre iz država jugoistočne Europe. Međutim, također je naglašeno da provedba zajednički dogovorenih programa često ovisi o nacionalnim interesima i/ili ulozi donatora.

Škole narodnog zdravlja (ili kako se danas sve češće nazivaju „škole javnog

Pozivu za sudjelovanje odazvali su se ugledni profesori (na slici s desna) Charles Normand (Trinity College, University of Dublin), Christopher Birt (University of Liverpool), André Meijer (Maastricht University), Klaus Plümer (Academy for Public Health Düsseldorf), Lennart Köhler (Nordic School of Public Health, Göteborg)

zdravlja“) mijenjale su svoju ulogu i stratešku orijentaciju. Danas je prisutna šarolikost u njihovom nazivlju, položaju u vlastitoj sredini, poslovima koje rade, broju djelatnika itd. Tako, na primjer, dio škola u djelokrugu rada ima samo edukaciju i znanstvena istraživanja, drugi rade aktivno u sustavu zdravstva, različita je povezanost sa studijima medicine, razlike su i u broju djelatnika i uvjetima rada. Stoga je jedna od prioriteta zadaća ASPHER (*Association of Schools of Public Health in the European Region*) odrediti kriterije prema kojima institucije/škole mogu biti punopravni članovi te još više razviti sustav „peer-review“ aktivnosti i akreditacije.

Od zdravstvenog odgoja do zdravstvene pismenosti Od sudjelovanja zajednice do akcija zajednice

*From Health Education to Health Communication and Health Literacy
From Community Involvement to Community Action and Intersectoral Collaboration*

Štampar je bio zdravstveni prosvjetitelj te često isticao kako je dužnost liječnika biti učiteljem. Istovremeno je, međutim, naglašavao da zdravstveni odgoj nije monopol zdravstva već aktivnost u kojoj trebaju sudjelovati svi te da je važnije stvoriti uvjete nego li poučavati o zdravlju. Uloga zajednice u unaprjeđenju i očuvanju zdravlja je davno prepoznata, ali se posljednjih godina uloga i odnos prema zajednici mijenja.

Uvodničari u ovu temu bili su prof. dr. sc. Maria Kölen, Rhenen, Nizozemska i prof. dr. sc. Vesna Bjegović, Beograd, Srbija, a iskustva iz prakse prikazali su prof. dr. sc. Gordana Pavleковиć, Zagreb, prof. dr. sc. Árpád Baráth, Pecs, Mađarska i doc. dr. sc. Liana Zaletel-Kragelj, Ljubljana, Slovenija.

Iskustva iz Hrvatske primjer su različitih pristupa u zdravstvenom odgoju. U tridesetim godinama prošlog stoljeća škola je imala Odjel za poučavanje naroda s Odsjekom za propagandu i Seljačkim sveučilištem. Na Školi je započela prva filmska industrija, radio je foto-laboratorij i tiskara. Za ovu aktivnost bilo je više sredstava nego li osposobljenih kadrova, rad je bio organiziran i kontinuiran, a nositelji liječnici, sestre i drugi stručnjaci. Vrijeme od šezdesetih do devedestih godina obilježilo je manje sredstava – više kadrova, a radilo se nekontinuirano i sporadično, bez pravog vrednovanja. Zdravstveni odgoj se sve više integrirao u svakodnevni posao zdravstvenih djelatnika te često nije bio prepoznat niti

vrednovan. Danas raste interes za zdravstvenim odgojem, javljaju se zahtjevi za organiziranim programima. Pri tome se više prepoznaju nositelji izvan sustava zdravstva, često bez koordinacije, jasnog plana, programa i bez strategije. Sredstva se osiguravaju od donatora ili iz posebnih programa, a teško se prepoznaje zdravstveno odgojni rad integriran u praksu zdravstvenih djelatnika. Rasprave o tome je li zdravstveni odgoj samostalna struka, djelatnost unutar javnog zdravstva, mjera integrirana u svakodnevni posao ili posebno organizirana aktivnost – traju i danas. Istovremeno sve više jača potreba za razvojem zdravstvene pismenosti kao dijela osnaživanja pojedinca i zajednice u kontroli nad svojim zdravljem.

Sociodinamski pristup u rješavanju problema u lokalnoj zajednici primijenjivao je i Štampar (primjer asanacije u Mraclinu). Rasprava nakon iskustava prikazanih na simpoziju pokazala je da tzv. „pseudoparticipatorni“ pristup zajednici još uvijek postoji, ali da istovremeno ima sve više pozitivnih primjera u kojima lokalna zajednica odgovorno prepoznaje prioritete i pronalazi njihova rješenja. Nužan preduvjet za to je decentralizacija u procesu donošenja odluka i u raspolaganju sredstvima.

Sažeto, Simpozij je pokazao da su Štamparove vizionarske ideje i čvrsta načela i danas prisutni i primjenjivi iako su prisutni drugi zdravstveni problemi i izmijenjene socijalne i političke okolnosti. Glavni elementi učenja Andrije Štampara, integrirana zdravstvena zaštita i važnost prevencije, suradnja populacije i težište na zdravstvenoj pismenosti naroda, mijenjali su tijekom povijesti metode i sadržaj rada, ali su i danas – u vremenu razvoja civilnog društva i sve veće važnosti odgovornosti za vlastito zdravlje, svježi i aktualni, možda više nego ikada. Ispunilo nas je ponosom i zadovoljstvom kada su o tome govorili istaknuti stručnjaci iz svijeta. Stoga je, iako kratak, simpozij usmjerio pozornost domaće i međunarodne javnosti na one vrijednosti koje Hrvatsku određuju kao značajan javnozdravstveni centar u regiji i Europi te doprinio prepoznavanju javnog zdravstva kao strateškog područja hrvatskog ugleda, razvoja i statusa u Europi i svijetu. Nadamo se da će publikacija s izlaganjima i raspravom koja se priprema biti ne samo pisani dokument s iskustvima nego i dokaz o promišljanju budućeg razvoja.

Gordana Pavleковиć i Jadranka Božikov

Načela koja je Andrija Štampar formulirao 1926. godine i objavio u uvodnom dijelu monografije „Pet godina socijalno-medicinskog rada u Kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca 1920-1925“, izdanju Instituta za socijalnu medicinu Ministarstva narodnog zdravlja u Zagrebu:

1. Važnije je obavještavanje naroda od zakona. Zbog toga i počiva naša struka samo na tri mala zakona.
2. Najvažnije je pripremiti u jednoj sredini teren i pravilno shvaćanje o zdravstvenim pitanjima.
3. Pitanje narodnog zdravlja i rad na njegovom unaprjeđenju nije monopol liječnika, nego se s njim trebaju baviti svi bez razlike. Samo ovom zajedničkom suradnjom može se unaprijediti narodno zdravlje.
4. Liječnik treba biti uglavnom socijalni radnik; sa individualnom terapijom ne može mnogo postići; socijalna terapija je sredstvo, koje

ga može dovesti do pravog uspjeha.

5. Liječnik ne smije biti ekonomski ovisan o bolesniku, jer ga ekonomska ovisnost sprječava u glavnim njegovim zadacima.
6. U pitanju narodnog zdravlja ne smije se činiti razlika među ekonomski jakim i slabim.
7. Potrebno je stvoriti zdravstvenu organizaciju, u kojoj će liječnik tražiti bolesnika, a ne bolesnik liječnika, jer se samo na taj način može u našoj skrbi obuhvatiti sve veći broj onih, čije zdravlje trebamo čuvati.
8. Liječnik treba biti narodni učitelj.
9. Pitanje narodnog zdravlja od većeg je ekonomskog nego humanitarnog značenja.
10. Glavo mjesto liječničkog djelovanja su ljudska naselja, mjesta gdje ljudi žive, a ne laboratoriji i ordinacije.

NAKLADNIČKI PROJEKT

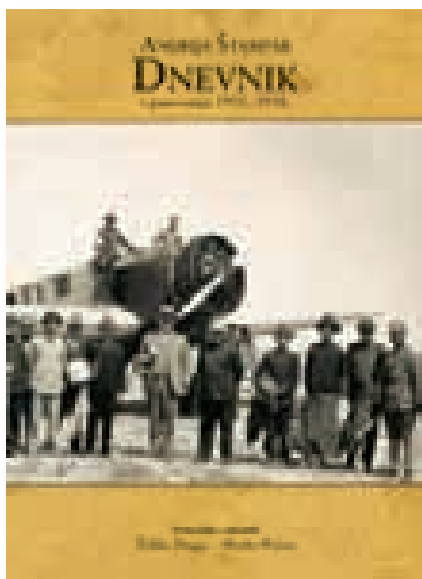
Andrija Štampar – Dnevnik s putovanja 1931. – 1938.

Željko Dugac, Marko Pećina, urednici

Povodom 120. obljetnice rođenja i 50. obljetnica smrti dr. Andrije Štampara (1888.-1958.) Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti u suradnji sa Školom narodnog zdravlja „Andrija Štampar“ Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu te izdavačkom kućom Srednja Europa objavljuje dosada široj javnosti nepoznat rukopis dnevnika Andrije Štampara. Rukopis je bio pohranjen u osobnom arhivskom fondu *Andrija Štampar* u Hrvatskome državnom arhivu u Zagrebu (signatura HR HDA 831), a njegova kopija u knjižnici Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti unutar Spomeničke zbirke Mirka Dražena Grmeka Povijest znanosti slavenskih naroda.

Djelo je naslovljeno *Andrija Štampar – Dnevnik s putovanja 1931. – 1938.*, a uredili su ga i za tisak priredili dr. sc. Željko Dugac i akademik Marko Pećina. Sam Dnevnik popraćen je komentarima i bilješkama koje dodatno osvjetljavaju pojedine ljude, lokalitete i događaje u kojima je Štampar nazočio. Knjiga je koncipirana prema sljedećim cjelinama: predgovor; uvodno poglavlje; tekst dnevnika koji je editirani ekscerpt opsežnijeg rukopisa priređen u devet cjelina; popis ilustracija i kratica; sažetak na engleskom jeziku i indeks. U uvodu naslovljenom *Svijet kao domovina: Andrija Štampar i njegova međunarodna aktivnost tridesetih godina XX. stoljeća*, autora Željka Dugca, iznosi se životopis Andrije Štampara s detaljnom analizom njegovih međunarodnih aktivnosti tijekom vremena u kojem je Dnevnik nastao, a na osnovi istraživanja opsežne arhivske građe pohranjene u različitim arhivima u zemlji i inozemstvu.

Cjelina koja obrađuje sadržaj Dnevnika oblikovana je u devet poglavlja. Započinje putovanjem u Sjedinjene Američke Države i Kanadu 1931. godine. Slijedi dio u kojem Štampar opisuje svoj prvi put na Daleki istok u Japan i Kinu; potom putovanje u Tursku i Bugarsku te u Španjolsku. Sljedeće poglavlje opisuje

drugi put na Daleki istok te ponovni, treći odlazak u isti kraj svijeta. Nedvojbeno će čitateljima posebnu pozornost pobuditi Štamparova putovanja u Sovjetski Savez, za koje je komparativno analitički potvrđeno da je trajalo tijekom lipnja i srpnja 1936. godine. Potom slijedi odlazak u Ženevu, gdje je bila Središnjica Zdravstvene organizacije Lige naroda, te put po europskim zemljama od Francuske, za Mađarsku, Čehoslovačku, Poljsku, Rumunjsku, Grčku, Tursku, Bugarsku, Italiju te natrag u Francusku. Na posljednjem ga putovanju pratimo u SAD i Kanadu, i to tijekom 1938., dakle neposredno prije izbijanja Drugoga svjetskog rata. *Dnevnik* završava bilješkom datiranim na 2. i 3. svibnja 1938. godine.

Uz ovo tiskano izdanje nalazi se i elektroničko izdanje Dnevnika na kojem je cjelokupan tekst Štamparova Dnevnika bez ikakvih stilskih, jezičnih i sadržajnih intervencija. Knjiga je bogato ilustrirana.

Za vrijeme vođenja Dnevnika Štampar je bio ekspert Zdravstvene organizacije Lige naroda i Rockefellerove fondacije, savjetnik kineske vlade u doba režima Chiang Kai-sheka i pozvani predavač na

brojnim uglednim sveučilištima. Tijekom svojih putovanja Štampar je upoznao različite javnozdravstvene programe, ali i sudjelovao u njihovu kreiranju. Jednako tako bio je svjedokom mnogobrojnim povijesnih događaja koji su obilježili tridesete godine 20. stoljeća, poput pojave diktatura u Europi, Japanko-Kineskog rata, itd. U svojem je Dnevniku o tim važnim događajima zabilježio kritičke osvrtne koji su danas nedvojbeno vrijedan doprinos intimnijem i bližem razumijevanju toga doba. Iako se susretao i radio s mnogim uglednim ljudima, državnici, diplomatima, znanstvenicima i znamenitim profesorima, on ipak znatan dio svojega Dnevnika posvećuje običnom čovjeku. Taj mali čovjek, njegova stradanja i patnje okupiraju Štampara do posljednje stranice njegova Dnevnika. Štampar izražava svoje duboko suosjećanje i razumijevanje do siromašnih i obespravljenih te osuđuje nepravdu koja je velik broj ljudi dovela na rub egzistencije. Dnevnik je prožet i dirljivim svjedočanstvima o njegovu osobnom životnom putu i životu njegove obitelji.

Uz preporuku ove izdavačke poslastice koja će zasigurno naći put do svekolikog čitateljstva, ali i poslužiti kao dio gradiva studentima medicine, završit ću ovaj prikaz izvatkom iz njegova predgovora: „*Sadržajno bogatstvo Dnevnika otvara brojne mogućnosti njegove daljnje analize i nadopunjavanja podataka koji u ovom trenutku nisu bili dostupni. Stoga se urednici ovog izdanja nadaju da će Dnevnik Andrije Štampara svojim sadržajem poslužiti mnogim znanstvenicima u daljnjem radu na proučavanju djela tog velikana 20. stoljeća, kao i općenito međunarodnih javnozdravstvenih procesa u kojima je sudjelovao, koje je vodio i oblikovao. Posebno se nadamo da će Dnevnik svojim dirljivim, neuobičajenim i poticajnim pričama iz prohujala vremena naći put do širokog čitateljstva i biti mu zanimljivo i privlačno štivo.*“

Stella Fatović-Ferenčić

U „godini Štampara“ Zdravi gradovi obilježili dvadeset godina djelovanja

Hrvatska mreža Zdravih gradova otvorila je konferencijom za novinstvo održanoj 14. siječnja 2008. godine u Školi narodnog zdravlja „Andrija Štampar“ medijsku kampanju „Povezani zdravljem“.

Iako ideja zdravih gradova živi u Hrvatskoj već od 1987. godine, sljedeća – 1988. godina i Zagrebačka konferencija Zdravih gradova navode se kao nulta točka ili početak projekta Zdravi grad Ureda za Europu Svjetske zdravstvene organizacije. Taj „veteranski“ status unutar Europske mreže Zdravih gradova dao nam je pravo, ali i nametnuo obvezu da najširoj javnosti predstavimo rezultate dvadesetogodišnjeg djelovanja zdravih gradova u Hrvatskoj.

Kampanjom „Povezani zdravljem“ tijekom 12 mjeseci 2008. godine, sa 12 različitih tema mjeseca željeli smo podići svijest javnosti o vodećim javnozdravstvenim izazovima Hrvatske. Koordinaciju svake teme mjeseca preuzeo je drugi grad, odnosno županija, čime smo i javnost upoznali s različitim razinom kvalitete življenja u različitim zajednicama te predstaviti mogućnosti povećanja te kvalitete kroz projekt Zdravi grad, odnosno Zdrava županija. Štafetnim preuzimanjem poslova medijska je kampanja dobila policentričnost (središte provedbe kampanje seljeno je u različite dijelove države) i održivost (kontinuitet) jer su se i poslovi dijelili između gradova i županija članova Mreže.

Kampanjom smo želimo potaknuti na djelovanje i pojedince, žitelje naših gradova, i lokalne i županijske vlasti, šaljući poruku da uz osobnu odgovornost za zdravlje postoji i ona društvena i politička.

Tema siječnja bila je ravnopravnost spolova, a koordinator aktivnosti Istarska i Požeško-slavonska županija. Središnja tema veljače bila je zdravlje obitelji, njezin je nositelj bio Grad Poreč. Ožujak je aktualizirao pitanja zdravlja djece i mladih, a nositelji aktivnosti bili su Šibensko-kninska županija i Grad Šibenik. Travanj je otvorio (nepopularnu, ali goruću) temu zdravog urbanog planiranja, koordinator aktivnosti bio je Grad Vinkovci. Tema svibnja bila je osobno zdravlje, a njezini nositelji Grad Dubrov-

nik i Dubrovačko-neretvanska županija. Lipanj je obilježila tema ekološke osviještenosti, čiji su koordinatori bili Krapinsko-zagorska županija i Grad Zabok. Tema srpnja bilo je promicanje demokracije, a njezin nositelj bio je Labin, grad domaćin tečajeva *Škola demokracije*. Kolovoz je obilježila tema cjeloživotnog obrazovanja, a njezin je nositelj bio Grad Rijeka. Rujan je otvorio temu rekreacije i tjelesne aktivnost koju je koordinirala Međimurska županija. Listopadska je tema bila kvaliteta života starih osoba, a nositelj aktivnosti grad

Zagreb, istodobno domaćin velike Europske konferencije zdravih gradova. Tema studenog je kvaliteta života osoba s invaliditetom, a njezini su koordinatori gradovi Rijeka i Varaždin te njihove županije. Mjesec prosinac otvara temu razvoja zajednice, dobrosusjedstva i volonterstva, a nositelji aktivnosti bit će gradovi Split i Dubrovnik.

Uz pomoć profesionalne PR-agencije Suportivni centar Hrvatske mreže zdravih gradova, pri Školi narodnog zdravlja „A. Štampar“ razvio je vizualni identitet cjelokupne kampanje od generičkih pla-

kata, plakata tema mjeseca, majci, tematskih dokumentarnih filmova do video spota za nacionalnu televiziju. Članovi Mreže su je prihvatili i vrlo kreativno prilagodili svojim specifičnostima – i vrsti aktivnosti i načinu provedbe. Sinergijskim djelovanjem pokazali smo da u promicanju zdravlja stanovništva postoji (i daje dobre rezultate) i mogućnost djelovanja kroz društvene odrednice zdravlja. Javnozdravstvenim rječnikom rečeno: kampanja je trebala dovesti do bržeg

prepoznavanja zdravstvenih potreba zajednice, utjecati na brže i kvalitetnije rješavanje problema koji predstavljaju najveće breme lokalnim zajednicama, unaprijediti odabir i implementaciju intervencija kojima se adresiraju prepoznate potrebe zajednice, uspostaviti (ojačati) suradnju gradske/ županijske uprave i politike s građanima i njihovim udrugama, potaknuti razvoj volonterstva i građanskog sektora te djelovati na obnovi potrganih socijalnih mreža i jačanju za-

jednica kako bi one mogle brinuti o svakom svom članu.

Koliko smo uspjeli, pokazat će evaluacija. Skromni (kakvi mi u javnom zdravlju jesmo) bili bismo zadovoljni i time da smo uspjeli povećati prepoznatljivost i ojačati ulogu lokalnih zajednica u stvaranju nacionalne politike zdravlja te pridonijeti boljem povezivanju lokalne, regionalne i nacionalne razine odlučivanja (barem) u tim istim – pitanjima zdravlja.

Selma Šogorić

4. dvogodišnja konferencija Programa za održivi razvoj javnozdravstvenog menadžmenta

U Cavtatu se od 25. – 29. svibnja 2008.g. održala 4. dvogodišnja konferencija Programa za održivi razvoj javnozdravstvenog menadžmenta (Sustainable Management Development Programa – SMDP) pod nazivom „Globalna konferencija o jačanju kapaciteta za javnozdravstveni menadžment“ (Global Conference on Strengthening Public Health Management Capacity) u organizaciji SMDP programa Ureda za globalno zdravlje Centra za kontrolu i prevenciju bolesti (SAD) i Škole narodnog zdravlja „Andrija Štampar“, Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.

Ova konferencija okupila je 200 javnozdravstvenih stručnjaka iz više od 30 zemalja svijeta, a činjenica da smo temeljem dugogodišnje suradnje sa programom SMDP putem projekta „Zdrave županije“ dobili domaćinstvo ovoga događaja, umnogome govori o ugledu našeg projekta u internacionalnom okruženju.

Sudionicima konferencije:

- Prezentirana su uvodna predavanja na temu javnozdravstvenog menadžmenta vodećih međunarodnih stručnjaka,
- održane su radionice s ciljem stjecanja novih vještina (suradnja, pregovaranje, socijalni marketing),
- održani su sastanci na regionalnim razinama u svrhu umreživanja i unaprjeđenja suradnje,
- prikazani su primjeri iz prakse projektnog menadžmenta, te na kraju
- dodijeljene nagrade programa SMDP najboljim projektima (Awards for Management Capacity Building Program Excellence, Applied Management Improvement Projects i Postgraduate Applied Management Improvement Projects)

S ponosom ističemo da je Tim za zdravlje Međimurske županije za projekt „Unapređenje tjelesne aktivnosti stanovnika Međimurske županije“ dobitnik ovogodišnje nagrade za naj-

bolji primijenjeni projekt („2008 SMDP Post-Graduate Applied Management Improvement Award“), čime je ponovljen uspjeh projekata proizašlih iz programa „Zdrave županije“ koji od 2004. g. uspješno osvajaju nagrade na konferencijama programa SMDP:

Godine 2004. na 2. dvogodišnjoj konferenciji u Hanoju, Vijetnam, tim Istarske županije dobio je *Applied Management Learning Project Award* za „Plan za zdravlje građana Istarske županije“,

Godine 2006. na 3. dvogodišnjoj konferenciji u Cape Townu, Južnoafrička Republika, istu je nagradu dobio Istarski projekt „Jedinica za karcinom dojke: Skraćenje trajanja dijagnostičke procedure žena s karcinomom dojke u Istri“, dok je programu „Rukovođenje i upravljanje za zdravlje – Zdrave županije“ (S. Šogorić, T. Vukušić Rukavina, O. Brborović, A. Džakula, S. Grozić-Živolić) na istoj konferenciji uručena **Nagrada za izvrsnost** (Management Training Program Excellence Award 2006.). Edukacija u Programu „Rukovođenje i upravljanje za zdravlje“ provodi se u okviru našeg fakulteta, kao nastava Poslijediplomskog tečaja prve kategorije (160 sati nastave + završni ispit) od 2002. godine.

Tea Vukušić-Rukavina, Selma Šogorić

Sudionici 4. dvogodišnje konferencije Programa za održivi razvoj javnozdravstvenog menadžmenta

15. Motovunska ljetna škola unapređenja zdravlja

23. 6. – 5. 7. 2008.

U okviru 15. Motovunske ljetne škole unapređenja zdravlja, u Grožnjanu, Motovunu i Labinu održano je ukupno osam radionica i tečajeva. Posebnu pozornost struke, političara i medija pobudila su dva tečaja: „Mediji i zdravlje: kakvu reformu zdravstva želimo?“ i „Zdravstveni sustav – ... kad doktori nisu samo liječnici?!?“

Mediji i zdravlje: kakvu reformu zdravstva želimo?

Organizatori tečaja *Mediji i zdravlje: Kakvu reformu zdravstva želimo?* bili su Škola narodnog zdravlja „Andrija Štampar“, Hrvatska mreža zdravih gradova i Hrvatsko novinarsko društvo – Zbor novinara koji prate medicinu i zdravstvo.

Ovogodišnji tečaj pokušao je odgovoriti na pitanja kakvu reformu zdravstva želimo, koju strategiju pritom trebamo i tko uopće treba što predložiti i uobličiti, a tko provoditi. Uz liječnike, novinare, predstavnike farmaceutskih i osiguravajućih tvrtki, čelnike Hrvatske liječničke komore i HZZO-a te sveučilišne profesore koji već tradicionalno sudjeluju na tečaju Mediji i zdravlje, ove se godine skupu obratio i predsjednik Republike Hrvatske Stjepan Mesić.

Predsjednik je kazao da smo danas, na žalost, svjedoci gubitka povjerenja građana u sustav zdravstva, a o stručnjacima u zdravstvu zna se vrlo malo ili nimalo, njihovi su uspjesi zabilježeni u par redaka novinskog teksta, negdje na rubu stranice. „Hrvatska je zemlja s negativnim prirastom i svake godine više ljudi umire nego se rađa, stoga je za naš opstanak ključno da građani budu zdravi kako bi mogli stvarati nove vrijednosti, kako bismo zapravo imali budućnost i zato ne smijemo i ne možemo dopustiti zanemarivanje zdravlja ljudi“, ustvrdio je predsjednik Mesić. „Međutim, svjedoci smo suprotnog trenda, a taj je – da se zdravlje danas u Hrvatskoj tretira kao problem od drugorazrednog značenja bilo kroz medije bilo kroz istupe javnih djelatnika. Zdravstvo se često tretira poput pukog potrošača proračunskih sredstava ili naprosto kao teret. A oni koji se na takav način odnose prema zdravstvu

i rad zdravstvenih djelatnika smatraju bezvrijednim, što naprosto nije istina. Umjesto liječnika radije spominjemo nove CT-ove, nova bolnička krila, brojeve kreveta na odjelu ili milijunske iznose dugovanja za lijekove“, kazao je predsjednik. „Ključni je problem“, dometnuo je predsjednik, „što već danas imamo premalo liječnika, sve se manje mladih prijavljuje na medicinske fakultete. Zato pozdravljam napore ministarstva i liječničkih udruga u smjeru kategorizacije i akreditacije zdravstvenih ustanova, pozdravljam napore nevladinih organizacija i rijetkih medija u prepoznavanju iznimnih pojedinaca u sustavu, liječnika i medicinskih sestara. Pozdravljam također antikorupcijske mjere Vlade, koje su posebno važne za vraćanje povjerenja u zdravstvo, o kojemu postoji mit da se samo mitom može dobiti adekvatna skrb. Isto tako, pozivam liječničke udruge da se pridruže antikorupcijskim naporima i

da „kolektivna neodgovornost“ prestane biti modus zbog koje se slika cijeloga zdravstvenog sustava prečesto stvara na temelju negativnosti pojedinaca koji nikada ne budu jasno osuđeni. Pozivam medije da s jednakom strasti kojom prate skandale i pogreške u sustavu, počnu pratiti i prepoznavati rad najboljih pojedinaca. Jer, nezamjenjiva je uloga medija u vraćanju povjerenja u sustav zdravstva. I na kraju, i mi političari moramo omogućiti ispunjavanje onog na čemu smo dobili njihovo povjerenje – a to su sigurnost, prosperitet i zdravlje. Ako želimo bolji zdravstveni sustav, moramo vratiti povjerenje u njega“.

Nakon uvodnog govora predsjednika Mesića, predstojeću reformu zdravstva prikazao je Dražen Jurković, dr. med., državni tajnik Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi, a potom su uslijedile vizije reforme zdravstva predstavnika strukovnih organizacija i institucija.

Predsjednik Republike Stjepan Mesić u razgovoru sa sudionicima Tečaja

U ime dekana četiriju Medicinskih fakulteta u Hrvatskoj svoje je izlaganje pod nazivom „Medicinska edukacija i reforma zdravstva u Hrvatskoj“ održala prof. dr. sc. Nada Čikeš, dekanica Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Kao odraz interesa za promjenu medicinskih fakulteta u Hrvatskoj, prof. Čikeš navela je podizanje standarda medicinske edukacije, postizanje integracije u međunarodnu zajednicu te čuvanje i održavanje specifičnih tradicionalnih komponenata u edukaciji. U svojem izlaganju prof. Čikeš se osvrnula i na Bolonjski proces, koji je nazvala „katalizatorom u poboljšanju kurikuluma“ te je izjavila kako su „medicinski fakulteti u Hrvatskoj uspješno implementirali Bolonjski proces, sačuvali specifičnosti studija medicine te kako poštuju preporuke međunarodnih medicinskih institucija“. Nadalje, prof. Čikeš je prikazala aktivnosti zagrebačkog Medicinskog fakulteta na području razvoja doktorskih studijskih programa kroz Zagrebačku inicijativu za europsku harmonizaciju u doktorskim studijima te rad na Projektu ORPHEUS (Organisation for PhD study in European system), čije je sjedište upravo na Medicinskom fakultetu u Zagrebu. Prikazom Sporazuma o suradnji i razvoju programa specijalističkog usavršavanja između svih četiriju medicinskih fakulteta, Hrvatskog liječničkog zbora, Hrvatske liječničke komore te Akademije medicinskih znanosti Hrvatske prof. Čikeš prikazala

je Utjecaj hrvatskih medicinskih fakulteta na sustav zdravstva kroz specijalističko usavršavanje liječnika. Na kraju svojeg izlaganja prof. Čikeš se osvrnula i na nedostatak liječnika u Hrvatskoj, prikazom smanjenog zanimanja za studij medicine. Među uzrocima za to stanje navela je: dug, zahtjevan i odgovoran studij, potrebu specijalističkog usavršavanja, potrebu trajnog usavršavanja, odgovoran posao, smanjen ugled u društvu te relativno niska primanja u odnosu na odgovornost. Navela je potom prijedloge mjera za podizanje interesa za studij: skraćivanje vremena edukacije (liječnički pripravnički staž) – promjena kurikuluuma, poboljšanje statusa specijalizanata, motiviranje liječnika za ostanak, razvijanje generičke kompetencije – interesa za ulogu u društvu, tumačenje postignute kvalifikacije u smislu većeg nastavnog opterećenja (integrirani studij, 360 ECTS-a) te prilagodba uvjeta rada kliničkih nastavnika.

Drugoga dana tečaja održane su dvije radionice; jedna, namijenjena novinarima, pod nazivom *Liječnička tajna* – što i kako možemo izvještavati?, a druga, namijenjena zdravstvenim profesionalcima, pod nazivom *Izjave za elektronske medije i intervjui za tisak*. Potom je uslijedio „Happy hour and a half“ (vi pitate – novinari odgovaraju), na kojemu su zdravstveni djelatnici imali priliku pitati novinare sve što žele znati o odnosima s javnošću. Radni dio je završio vjež-

bom suradnje „Poštari lakog sna“. S obzirom na to da je misija tečaja Mediji i zdravlje unapređenje suradnje novinara i zdravstvenih djelatnika, i ovogodišnja je vježba osmišljena na vrlo inovativan i izazovan način temeljem iskustva iz proteklih sedam godina, koje jasno pokazuje da se upravo tijekom radionica i vježbi timskog rada i suradnje najučinkovitije postiže cilj edukacije.

Zdravstveni sustav – ... kad doktori nisu samo liječnici!?!?

Ovogodišnja već redovita radionica o zdravstvenom sustavu i zdravstvenoj politici održana je pod naslovom: „Kad doktori nisu samo liječnici?!?“ Upravo stoga posebnu ulogu suorganizatora imalo je Povjerenstvo za ostale liječničke djelatnosti Hrvatske liječničke komore, čiji su svi članovi bili aktivni sudionici skupa, a prisustvovali su i redovitoj sjednici Povjerenstva održanoj u Motovunu.

Pitanje razlike u broju liječnika koji rade u sustavu zdravstva i broja licenciranih liječnika u Hrvatskoj jedna je od „enigmi“ zdravstvenog sustava, a i često postavljano pitanje u javnosti. Iako je u svim zemljama koje su uvele obvezu licenciranja liječnika poznato da postoji određena razlika između broja „licenciranih“ i broja liječnika koji rade u sustavu zdravstva, kod nas se još nedovoljno prepoznaje ova činjenica. Isto tako, nedovoljno je poznato u kakvim uvjetima, s kojim se pravima, mogućnostima, ali i ograničenjima susreću liječnici, članovi komore prilikom obavljanja liječničke djelatnosti izvan sustava zdravstva. Doktori medicine, držeći se jedinstvenog Kodeksa medicinske etike i deontologije, obavljaju niz drugih poslova i dužnosti kao liječnici poduzetnici i menadžeri, liječnici u državnoj i javnoj upravi, liječnici kao sudski vještaci, liječnici u farmaceutskoj industriji i poslovnom sektoru, liječnici na dužnostima u Saboru/Vladi RH. Ovu šarolikost sustava u kojima se liječnici pojavljuju kao profesionalci prati i velika lepeza institucija koje su ovlaštene za rad liječnika tijekom obavljanja određenih poslova. Tu se uobičajenim odgovornostima liječnika u obavljaju liječničke djelatnosti pridružuju i specifične odgovornosti prema mjerodavnom ministru, tijelu državne i javne vlasti, ali i prema vlasniku velikih kompanija koje se u slučaju farmaceutske industrije vladaju sukladno pravilima u njihovim matičnim zemljama. Promatrajući rad članova Ko-

Dražen Jurković, dr. med., državni tajnik Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Ivan Jakovčić, župan Istarske županije, Stjepan Mesić, predsjednik RH, prof. dr. sc. Nada Čikeš, dekanica Medicinskog fakulteta, Rino Duniš, načelnik Općine Grožnjan, prim. dr. Josip Jelić, dopredsjednik HLK-a, Ognjen Brborović, dr. med., direktor tečaja Mediji i zdravlje

more na taj način, može se utvrditi da gotovo nema oblasti u kojoj nije profesionalno angažiran liječnik, od pravosuđa i obrane, do obrazovanja i gospodarstva. Posebno velika zadaća i odgovornost zapala je liječnike koji svojim radom u sustavu državne i javne uprave kreiraju zdravstveni sustav i uvjete pružanja zdravstvene zaštite, a time zasigurno i uvjete rada svih ostalih liječnika.

Pokušavajući široku bazu otvorenih pitanja pretvoriti u program radionice, organizatori su formirali posebne tematske blokove kojima su koordinirali članovi povjerenstva u suradnji s kolegama iz drugih povjerenstava HLK, ili vanjskim suradnicima: Liječnici poduzetnici i poslodavci, Između liječništva i menadžmenta, Liječnici i profitni sektor, Državna/javna uprava i djelovanje liječnika i Liječnici i političko djelovanje.

Dr. Darko Dogan je u ime grupacije liječnika koji rade u sustavu MORH-a, zorno prikazao sve poslove, odgovornosti i opasnosti kojima je izložen liječnik u sustavu obrane kako u Hrvatskoj tako u vojnim misijama diljem svijeta. Veliki dojam na prisutne ostavio je opis planiranih reformi sustava zdravstvene zaštite u vojsci koji se mora prilagoditi pravilima NATO-a, ali i činjenica da liječnici u sklopu toga sustava imaju brojne poteškoće ne samo u odnosu na svoj status u vojnoj hijerarhiji nego i u odnosu na nemogućnost trajne izobrazbe i profesionalnog napredovanja. Tajnica Povjerenstva za ostale liječničke djelatnosti Maja Lasković, dipl. iur. prikazala je važeću zakonsku regulativu koja se odnosi na liječnike u državnoj i javnoj službi. Ravnateljica Poliklinike „Sunce“ u Rijeci dr. Milenka Đinđić-Pavičić u svom izlaganju pod nazivom „Etika ili zarada – gdje je granica?“ posebno se osvrnula na delikatno pitanje etike i odnosa prema pacijentu kada on osobno plaća uslugu i time osigurava neposrednu zaradu ustanovi u koju dolazi po pomoć. Predsjednik Županijskog povjerenstva HLK, dr. sc. Vladimir Mozetič, u ulozi ravnatelja privatne Poliklinike „Medico“ prikazao je izazove koji se postavljaju pred liječnika menadžera u privatnom sektoru u specifičnom okruženju hrvatskog zdravstvenog sustava. „Upravljanje marketingom u farmaceutskoj industriji“, kao posebnu temu predstavio je na vrlo zanimljiv način sudionicima skupa dr. sc. Željko Jovanović. Član Vijeća HLK, bivši gradonačelnik Požege, mr. sc. Marijan Cesarik u okviru posebne sjednice pod radnim naslovom

„Između liječništva, biznisa, državne i javne uprave“ prikazao je zanimljiv film o političarima na regionalnoj razini, ali se osvrnuo i na osobna iskustva u vođenju grada pri čemu je iznimno otvoreno govorio o svim poteškoćama koje prate liječnika, praktičara kada se primi tog posla. Iznoseći podatak da su liječnici često na visokim dužnostima u lokalnoj samoupravi (od 127 gradonačelnika u Hrvatskoj njih sedam su liječnici, a u gradu Zadru osam gradskih vijećnika su doktori medicine) dr. Cesarik se zapitao zašto pozornost javnosti i medija privlači samo liječnik-dužnosnik. Temu „Liječnici poduzetnici i poslodavci - pravne i poslovne dimenzije“ zajedničkim su koautorskim snagama prikazali Nikolina Budić, dipl. iur., tajnik HLK i Ivan Lukovnjak, dipl. oec. iz Udruge poslodavaca u zdravstvu. Uz brojne i kvalitetne podatke s područja prava i ekonomije, stručnim prikazom teorije i prakse, autori su potvrdili spoznaju da se sve više liječnika upućuje u poduzetništvo, što svakako zahtijeva njihov napor u stjecanju znanja i vještina na tom području. Praktično iskustvo liječnika u rukovođenju jednom ustanovom u sustavu javnog zdravstva prikazao je dr. Ante Županović, predsjednik Skupštine HLK i dugogodišnji ravnatelj Doma zdravlja u Šibeniku. Odgovarajući na kraju svog opsežnog izlaganja na pitanje „Liječnik ili menadžer?“, dr. Županović je ustvrdio: „Za mene ta dilema ne postoji, jer mislim da uz dobro uređen i definiran sustav te uz dobro složenu i stručnu upravu možemo vrlo dobro povezati ove dvije profesije.“ Na to izlaganje izvrsno se nadovezalo izlaganje dr. Aleksandra Džakule pod naslovom „Zašto nam menadžment nije stran?“, u kojem je autor istaknuo prednosti i nedostatke menadžera koji u temeljnoj izobrazbi ima medicinu. Temu „Liječnici u farmaceutskoj industriji“ prikazala je dr. Meri Bura, a pisana verzija tog izlaganja objavljena je u Liječničkim novinama.

Kao gosti i sudionici radionice sudjelovali su i kolege iz Srbije te Bosne i Hercegovine. U svojem izlaganju o organizaciji liječničke struke u Srbiji predsjednica Leksarske komore Srbije primarius dr. Tanja Radosavljević prikazala je organizaciju liječničkih organizacija u Srbiji te probleme s kojima se susreću unutar i izvan zdravstvenog sustava. Posebno zanimljiv bio je dio izlaganja o broju liječnika i njihovoj distribuciji u Srbiji. Naime, tek se unutar nekoliko zadnjih godina uspje-

lo utvrditi koliki je približan broj liječnika koji radi u Srbiji. Podaci kojima su baratale službene institucije navode brojku oko 18 000, dok je prema najnovijoj evidenciji Komore licencu zatražilo više od 27 000 liječnika. Srbija usto ima i najveći broj nezaposlenih liječnika, u regiji. Jednako tako, impresivan je i broj studenata medicine, te zanimanje za studij medicine. Kako navodi prof. dr. Arif Smajkić, problem evidencije liječnika, ali još više njihovog organiziranja prisutan je i u Bosni i Hercegovini. Takvo stanje posebno je izraženo u Federaciji BiH, gdje zbog kantonalnog uređenja nije moguće provoditi sustavne mjere i organiziranje struke. Rezultat toga su problemi u ostvarivanju prava liječnika, ali sve prisutniji manjak liječnika u Bosni i Hercegovini, posebice u određenim regijama. Raspravljalo se i o mogućnostima svih oblika suradnje s komorama u okruženju ponajprije zbog migracija radne snage, usklađivanja propisa i trajne izobrazbe liječnika.

Tema „Liječnici u politici“ zasebno je obrađena i u formi okruglog stola, na kojem su kao gosti sudjelovale kolege, doktori medicine, članovi Saborskog odbora za zdravstvo i socijalnu skrb: mr. sc. Ivan Bagarić (HDZ), mr. sc. Nedjeljko Strikić (HDZ), mr. sc. Tatjana Šimac – Bonačić (SDP), dr. sc. Mirando Mrsić (SDP) i dr. sc. Željko Jovanović (SDP), inače aktivni član Povjerenstva za ostale liječničke djelatnosti HLK. Središnja tema okruglog stola bila je mogućnost da se radom liječnika saborskih zastupnika osnaži prisutnost struke pri donošenju zakonodavnih odluka, ali i sveukupno unese više stručne rasprave i argumenata u političko djelovanje. Na nužnost snažnijeg uključivanja Saborskog odbora u ukupne procese donošenja zakonodavnih odluka te veću prisutnost stručnjaka i ekspertnog znanja, upozorila je zastupnica mr. sc. Tatjana Šimac Bonačić. Kolika je i kakva uloga Saborskog odbora u pojedinim situacijama, slikovito je pokušao dočarati dr. sc. Mirando Mrsić uspoređujući rad u odboru s „protočnim bojlerom“ – puno je važnih i „vrućih sadržaja“, ali vrijeme i proceduralni prostor ostavljeni za sustavni rad su iznimno ograničeni. Unatoč poteškoćama pa i nezadovoljstvu, zajednički je stav svih sudionika Okruglog stola bio da postoji potreba, ali i mogućnost bolje suradnje između strukovnih organizacija i članova Sabora, napose Odbora koji se bavi zdravstvom.

Skup u Motovunu zaključen je nakon dvodnevno rada konstatacijom da su liječnici u Hrvatskoj, kao i u drugim zemljama Europe, sve više angažirani na poslovima koje uz medicinsko zahtijevaju i neka sasvim druga znanja i vještine. Njih je, prema preporukama Udruge medicinskih specijalista EU, potrebno stjecati već tijekom studija, a kasnije trajnom izobrazbom samo nadopuniti. Jednako

tako, u Hrvatskoj se, kao i u većini razvijenih zemalja, može govoriti o „bijegu iz struke“, koji je u nekim županijama doveo do zabrinjavajućeg odlaska liječnika u politiku, a ne samo u farmaceutsku industriju, koja se ranije smatrala privremenim „utočištem“ mladih liječnika koji čekaju specijalizaciju. Sve češće se liječnici koji rade izvan zdravstvenog sustava ne žele u taj sustav vratiti, čime

se trajni nedostatak liječnika u zdravstvenom sustavu Hrvatske samo povećava.

**Tea Vukušić-Rukavina,
Ognjen Brborović,
Aleksandar Džakula,
Adriana Andrić,
Selma Šogorić**

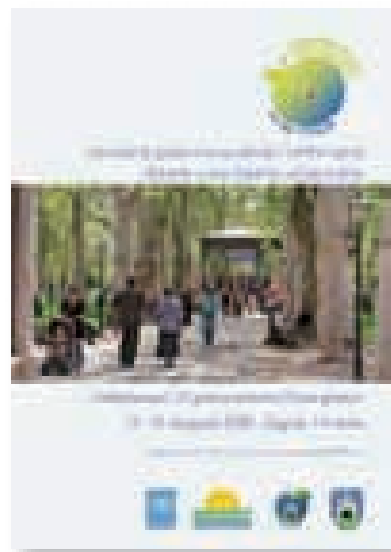
Zagreb – metropola zdravih gradova

U Zagrebu je od 15. do 18. listopada 2008. održana međunarodna Konferencija Zdravih gradova Europskog ureda Svjetske zdravstvene organizacije pod nazivom: „Upravljanje gradovima za zdravlje i održivi razvoj – Zdravlje u svim lokalnim usmjerenjima“. Konferencijom je obilježeno prvih dvadeset godina djelovanja projekta Zdravi grad i Europske mreže zdravih gradova. Naime prije točno dvadeset godina, u jesen 1988., u Zagrebu je održana prva velika međunarodna konferencija kojom je praktično započeo europski i svjetski pokret Zdravih gradova.

Svečano otvaranje održano je u koncertnoj dvorani „Vatroslav Lisinski“ gdje su 800-tinjak sudionika konferencije po-

zdravili gradonačelnik Grada Zagreba gospodin Milan Bandić, dr. Agis Tsouros, direktor Centra za urbano zdravlje Europskog ureda Svjetske zdravstvene organizacije, dr. Darko Milinović, Ministar zdravstva i socijalne skrbi Republike Hrvatske i gospodin Stjepan Mesić, Predsjednik Republike Hrvatske.

Radni dio Konferencije, plenarne prezentacije, okrugli stolovi i paralelne radionice održane su u 8 dvorana Kongresnog centra HYPO EXPO XXI. Centralne teme Konferencije kojima se bavilo više stotina sudionika Konferencije iz Albanije, Australije, Austrije, Belgije, Bosne i Hercegovine, Češke, Danske, Estonije, Finske, Francuske, Grčke, Irske, Italije, Izraela, Japana, Kanade, Koreje, Latvije,

Madžarske, Nizozemske, Norveške, Njemačke, Poljske, Portugala, Rusije, SAD, Slovenije, Španjolske, Švedske, Švicarske, Turske, Velike Britanije i Hrvatske, među kojima je bilo i više od 130 gradonačelnika, regionalnih političara i parlamentaraca, bile su: integrirano planiranje zdravlja u gradskim programima, partnerstvo za poboljšanje zdravlja, pravičnost i smanjivanje nejednakosti u zdravlju, aktivna starost, utjecaj zdravog urbanog planiranja na razvoj gradova, promicanje fizičke aktivnosti i aktivno življenje te socijalni marketing.

Najviše zanimanja pubudile su plenarne prezentacije profesora Sir Michaela Marmota, predsjednika Globalne komisije Svjetske zdravstvene organizacije za društvene odrednice zdravlja, profesora Davida Vlahova, direktora Centra za urbano epidemiologiju Medicinske akademije New York, prezentacija evaluacije postignuća projekta Zdravi gradovi profesorice Evelyn de Leeuw (Deakin University, Burwood, Australija), prezentacija o klimatskim promjenama i ulozi

Otvorenje Konferencije u Lisinskom

gradova dr. Bettine Menne (Europski ured Svjetske zdravstvene organizacije) te prezentacija dokumenata o zdravstvenoj politici Europskog parlamenta i Vijeća Europe Antonia de Blasias, koordinatora Mađarske nacionalne mreže Zdravih gradova i člana Europskog parlamenta.

Odlično su bili posjećeni i okrugli stolovi i koordinirane rasprave političara o gradskom vodstvu za zdravlje među kojima se posenom energijom isticao okrugli stol moderatorski vođen od strane provokativnog Gorana Milića, novinara iz Zagreba.

Tijekom četiri dana konferencije održano je pedesetak paralelnih radionica na kojima je prezentirano oko 180 radova sudionika konferencije te desetak tematskih radionica o izradi zdravstvenog profila gradova, procjeni utjecaja na zdravlje, alatima za informiranje politika i odluka, međudjelnoj suradnji za promicanje društvene integracije, zdravom starenju, zdravom urbanom planiranju i dizajnu, zdravom gradskom prijevozu, klimatskim promjenama, gradovima bez duhanskog dima, socijalnom marketingu, gradovima prilagođenim starijim i slabije pokretnim osobama, zdravstvenoj pismenosti, urbanim prostorima i djeci u gradu, prevenciji zlouporabe droge i alkohola među mladima, sprečavanju pretilosti u djece, promicanju samostalnog življenja starijih osoba, promicanju prava ugroženih osoba te o uključivanju dioničara i građana u proces stvaranja zdravstvenih profila gradova.

U okviru Konferencije promovirana je i prva komercijalna poštanska marka posvećena dr. Andriji Štamparu te Konferenciji i dvadesetoj obljetnici projekta Zdravih gradova. Na Konferenciji je predstavljena i publikacija na hrvatskom i engleskom jeziku „Zagreb – zdravi grad“.

Trećeg dana Konferencije sudionici ma je omogućeno da posjete četrnaest vanjskih lokacija u Zagrebu, gdje su upoznati s primjerima dobre prakse u provedbi projekta Zagreb-zdravi grad. Između ostalih organiziran je posjet Višeosjetilnom parku (ŠRC Jarun), Dječjoj bolnici „Srebrnjak“ (bolnica prijatelj djece), SUVAGU, Poliklinici za zaštitu djece Grada Zagreba, Dječjoj kući Borovje, zakladi „Ana Rukavina“, Domu Crvenog križa na Sljemenu, Udruzi „Prisutnost“, Centralnom uređaju za pročišćavanje otpadnih voda Grada Zagreba, Ribolovno rekreacijskom centru Granešina, Dramskom studiju „Novi život“, Centru za obuku pasa vodiča „Silver“, Borongajskom kampusu itd. U okviru terenskog posjeta posvećenog Profesoru Andriji Štamparu dio sudionika Konferencije posjetio je i Školu narodnog zdravlja i Štamparev grob na Mirogoju.

Trećeg dana Konferencije organizirana je i svečana večera za političare u Muzeju Mimara tijekom koje su pobjednicima Lige zdravih gradova i zdravih županija Hrvatske uručene nagrade. Gradonačelnici i župani te koordinatori pobjedničkih projekata dobili su plakete i ploče koje će biti postavljene na zgradama gradskih i županijskih poglavarstva te na ulazima u grad. Zdravim gradovima Poreču, Rijeci, Splitu, Metkoviću, Labinu, Vinkovcima, Dubrovniku i Opatici, odnosno Zdravim županijama Istarskoj, Krapinsko-zagorskoj, Primorsko-goranskoj i Međimurskoj priznanja su uručili dr. Agis D. Tsouros, direktor Centra za urbano zdravlje Europskog ureda Svjetske zdravstvene organizacije, prof. dr. Slobodan Lang, predsjednik Hrvatske mreže zdravih gradova i doc. dr. Selma Šogorić, nacionalna koordinatorica Hrvatske mreže zdravih gradova.

Zagreb City Conference... – Promocija poštanskih maraka

Konferencija je završena plenarnom sjednicom kojom je predsjedavao dr. Zvonimir Šostar, pročelnik Gradskog ureda za zdravstvo, rad, socijalnu zaštitu i branitelje Grada Zagreba, na kojoj je prezentirana „Zagrebačka deklaracija“ koju su prvi potpisali gradonačelnik Grada Zagreba Milan Bandić i dr. Agis Tsouros, a zatim svi prisutni gradonačelnici. Deklaracija naglašava zdravlje i jednakost u zdravlju u svim lokalnim zajednicama kao svoj prioritet. Njome se „Zdravi gradovi“ definiraju kao dinamičan pokret koji se u protekla dva desetljeća razvijao prilagođavajući se promjenjivim socijalno-demografskim i epidemiološkim uvjetima, tehnološkom razvitku i novim znanstvenim spoznajama, kao svojevrsni javnozdravstveni laboratorij. Deklaracijom je istaknuta i važnost regionalnih i nacionalnih vlasti, koje trebaju pružati potporu gradovima u ostvarivanju zadataka projekta Zdravi grad. Na kraju Konferencije podijeljene su diplome gradovima i nacionalnim mrežama aktivnim u IV. fazi projekta te najavljeni ciljevi i teme iduće V. faze projekta Zdravi grad, koja će trajati od 2009. do 2013. godine.

Selma Šogorić, Duško Popović

Potpisivanje Zagrebačke deklaracije

Svečana večera – pobjednici Lige zdravih gradova i županija

»Otvori oči, vidi, drogu preskoči«: osječki studenti slijedom Štamparovih javnozdravstvenih akcija

Znak zabrane postavljen u prostor pet osnovnih škola u Osijeku

Tijekom ove akademske godine na Medicinskom fakultetu Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku pokrenut je studentski projekt nazvan "Otvori oči, vidi, drogu preskoči". Zamišljen je ne samo kao još jedan prinos svekolikim akcijama protiv droge već i kao oblik zdravstveno prosvjetiteljskih nastojanja kojim se i osječki medicinski fakultet pridružuje događajima vezanim uz obilježavanje Štamparove godine. Riječ je o akciji drukčijoj od dosadašnjih upravo po tome što je, ovaj put uz klasična sredstva prosvjećivanja uvedena i vizalna trodimenzionalna intervencija u prostor ispred osnovnih škola. Riječ je o upečatljivom prometnom znaku zabrane, uobičajenih dimenzija, na kojem je ispisana poruka Otvori oči, vidi, drogu preskoči.

Idejni tvorac ovoga znaka je slikar gospodin Josip Valentić koji se spremno i besplatno odazvao akciji.

Opis projekta

Mjesto i vrijeme održavanja programa: područje grada Osijeka i njegove okolice, u tijeku akademske i školske godine 2008./2009. Odabrano je 5 osnovnih škola OŠ „Antuna Mihanovića“, OŠ „Dobriša Cesarić“, OŠ „Jagode Truhelke“ OŠ „Retfala“ te OŠ „Vijenac“.

Kratak opis programa: Projekt koji provode studenti **Tina Gašpar, Nina Ciković, Marija Brestovac, Dijana Du-**

mančić, Andrea Biljan, Boris Gregorić, Dijana Pap, Biljana Vujnović, Sonja Škiljić i Martina Veselčić uz mentoricu prof. dr. sc. Stellom Fatović-Ferenčić zamišljen je kao niz edukativnih aktivnosti kojima se nastoji upozoriti na opasnosti uzimanja različitih droga i ostalih sredstava ovisnosti. Ova preventivna akcija temeljena je na edukaciji učenika osnovnih škola kako bi bili upoznati sa štetnim djelovanjem droge, znali prepoznati znakove ovisnosti te kako bi savjesno i odgovorno postupili nađu li se u situaciji u kojoj im je droga ponuđena. Uočeno je da preventivne akcije trebaju započeti u što ranijoj optimalnoj dobi, dakle kad učenici pohađaju osnovnu školu, kako bi s već formiranim i zdravim stavom zakoračili u pubertet i na taj se način se oduprli toj vrsti ovisnosti. Studenti medicine najbolji su izbor za nošenje takvih akcija jer mogu lako uspostaviti komunikaciju s ciljanom populacijom i nametnuti se kao pozitivni uzori.

Ciljana skupina: učenici 7. razreda osnovne škole na području grada Osijeka.

Provedba: Podjela anketa kako bi se utvrdila opća obavještenost učenika na temu ovisnosti, posebice droga. Predavanja po školama, dijeljenje letaka, lijepljenje plakata po čitavu gradu, eduka-

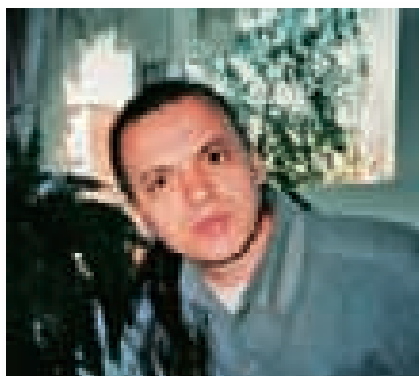
cijske tribine. Postavljanje znakova sa sloganom **Otvori oči, vidi, drogu preskoči**. Projekt je zamišljen u trajanju od godine dana (do kraja 2009.), nakon čega bi se krenulo u vrednovanje projekta, te njegovo eventualno širenje.

Broj sudionika programa: 10 (voditelji projekta + 4 tima po 2 studenta) svi studenti sudionici ove akcije članovi su CroMSIC-a i IFMSA (International Federation of Medical Students' Association), koje teže promicanju humanih ideja i etičkih načela među studentima medicine i šire populacije.

Akciju su poduprli Medicinski fakultet Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Zavod za javno zdravstvo Osječko-Baranjske županije s Centrom za prevenciju i liječenje bolesti ovisnosti Osijek te liječnici dr. Tibor Santo, dr. Vesna Buljan, dr. Helga Jovanović, te dr. Marija Kribl.

Mišljenja sam da ovakve studentske akcije bacaju pravo svjetlo na rad matičnih fakulteta. Ova konkretna akcija zasigurno može biti dio studentskog brenda Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Osijeku u godini koju zovemo *Štamparovom*, ali i u vremenu kad ovaj fakultet obilježava svoju desetu obljetnicu osnutka.

Stella Fatović-Ferenčić

Dizajner znaka slikar Josip Valentić (1959-2008)

Glavne nositeljice ovog projekta: Tina Gašpar i Nina Ciković, studentice III. i V. godine Medicinskog fakulteta Sveučilišta J. J. Strossmayer u Osijeku

Godišnja konferencija AMSE – Udruge medicinskih fakulteta Europe i najava konferencije u Zagrebu 2009. godine

Barcelona, 5. – 7. srpnja 2008.

Ove godine 5. – 7. srpnja Konferencija Udruge medicinskih fakulteta Europe (AMSE – Association of Medical Schools in Europe) održana na Medicinskom fakultetu Sveučilišta u Barceloni u organizaciji svih medicinskih fakulteta Katalonije.

Glavna tema konferencije je bilo unapređenje kvalitete medicinskih fakulteta. S našeg fakulteta sudjelovali su dekanica prof. dr. sc. Nada Čikeš i prof. dr. sc. Zdravko Lacković, član Izvršnog odbora AMSE. Kao rezultat konferencije donijeta je AMSE deklaracija o kvaliteti medicinskih fakulteta (u nastavku). Detalji konferencije se mogu naći na web stranicama fakulteta u Barceloni (<http://www.ub.edu/amse2008/index.htm>) kao i na web stranicama AMSE (<http://www.amse-med.eu/>). Prof. dr. Nada Čikeš govorila je o pripremama za konferenciju AMSE 2009. godine u Zagrebu.

Potencijalno izazovna tema konferencije medicinskih fakulteta Europe koja će se održati na našem Fakultetu iduće godine bit će: odgovornost medicinskih fakulteta za poslijediplomsko specijalističko i znanstveno obrazovanje s punim nazivom: **The Medical School and Postgraduate Education – Responsibility for clinical, specialist and research education**. Riječ je o tome da ovisno o zemlji medicinski fakulteti imaju značajno mjesto u specijalističkoj edukaciji dok u drugim zemljama je cijeli proces specijalizacije posve izvan nadležnosti medicinskih fakulteta. Detaljnije pripreme za konferenciju počele su posjetom prof. dr. Davida Gordona, predsjednika AMSE našem Fakultetu u travnju ove godine.

Zdravko Lacković

Izlaganje dekanice Zagrebačkog medicinskog fakulteta prof. dr. Nade Čikeš

Uz bistu Andrije Štampara fotografirali su se (slijeva) prof. dr. David Gordon, prof. dr. Nada Čikeš, prof. dr. Jadranka Božikov i prof. dr. Zdravko Lacković

Barcelonska deklaracija AMSE o osiguranju kvalitete na medicinskim fakultetima

Želja je Udruge medicinskih fakulteta Europe (AMSE) podržati razvoj čvrstog i snažnog niza procesa usmjerenih k osiguranju i poboljšanju kvalitete na medicinskim fakultetima u Europi. Medicinski će fakulteti uspjeti ispuniti svoju dužnost prema društvu, kao i obvezu prema svojim studentima i nastavnom osoblju, jedino uz postojanje čvrstih i djelotvornih sustava osiguranja kvalitete koji su usmjereni kao postizanju svog cilja.

Osiguranje kvalitete od presudne je važnosti za sve vidove akademskog rada na medicinskim fakultetima (bilo da se radi o javnom ili privatnom sektoru), a to uključuje bazično i kliničko dodiplomsko medicinsko obrazovanje, poslijediplomsko medicinsko obrazovanje i specijalističku kliničku obuku te kontinuirano stručno usavršavanje te znanstveni rad koji podrazumijeva istraživačke projekte i poslijediplomske doktorske studije.

AMSE je svjestan činjenice da su standardi i postupci korišteni pri ocjeni kvalitete i njenom osiguranju često mjerodavni i učinkoviti, ali se ne primjenjuju sustavno. AMSE daje svoju bezrezervnu podršku neovisnom sustavu akreditacije, osiguranja kvalitete i njenog poboljšanja na području medicinskog obrazovanja i znanstvenog rada koji bi trebao biti razvijen na akademskoj razini, a ujedno podržava i osiguranje i poboljšanje kvalitete na području sustava zdravstvene zaštite koji je s njima povezan. Standardi koji bi se pritom koristili trebaju se temeljiti na zajedničkim europskim kriterijima i, po potrebi, biti prilagođeni lokalnim uvjetima. U tom su smislu AMSE i Svjetski savez za medicinsko obrazovanje (World Federation for Medical Education) sastavile Europske zahtjeve prilagođene globalnim standardima WFME-a.

Neovisnost u ovim procesima znači da sfera nadležnosti za osiguranje kvalitete mora nadilaziti pojedini medicinski fakultet i predstavljati istinske interese zainteresiranih strana. Međutim, uz višu nadležnost i neovisnost mora biti povezana i samoprocjena te:

- **stručnost:** koja se očituje kroz postupke stručne recenzije
- **suradnja:** mora postojati konstruktivan i otvoren dijalog između tijela zaduženog za osiguranje kvalitete i medicinskog fakulteta
- **objektivnost:** standardi se moraju utvrditi nepristrano i trebaju biti argumentirani
- **transparentnost:** sam postupak, kao i konačni rezultat, trebaju biti otvoreni i dostupni široj javnosti
- nepostojanje bilo kakvog **sukoba interesa.**

Potrebno je staviti naglasak na kriterije koji su usko povezani s medicinskom strukom. Raspon akademskog rada na

medicinskim fakultetima te njihova suradnja sa sustavom zdravstvene zaštite govore u prilog činjenici da primjena općenitih postupaka osiguranja kvalitete koji se primjenjuju na polju visokog obrazovanja nije primjerena bez odgovarajućih prilagodbi.

Prilikom razmatranja kriterija blisko povezanih s medicinskom strukom, mjerilo od ključne društvene važnosti je kvaliteta konačnog uspjeha diplomanta, odnosno liječnika kliničke prakse. Najvažniji je cilj osiguranje kliničke stručnosti stjecanjem diplome, a on se treba postići usvajanjem akademskih i stručnih znanja, profesionalnošću, etičnošću, stečenim stavovima i vještinama.

AMSE može djelovati kao posrednik koji će sudjelovati u širenju dobre prakse u Europi, a i šire. Sljedeća bi načela i prijedlozi dobre prakse mogla poslužiti pri izradi programa poboljšanja kvalitete na medicinskim fakultetima u Europi:

- Potrebno je poticati **dijalog između tijela zaduženih za osiguranje kvalitete na području medicine** i tijela čiji je zadatak **općenito osiguranje kvalitete** na polju visokog obrazovanja. AMSE razmatra mogućnost organizacije radionice namijenjene interaktivnoj raspravi i razradi ove teme.
- Takva bi radionica, između ostalog, poticala razvoj **zajedničkih ciljeva tijela zaduženih za osiguranje kvalitete te zajedničkog jezika i zajedničkog poimanja terminologije** i procesa koji se odvijaju u Europi, kao i poticanje razumijevanja korištene terminologije.
- Svijest o različitim modelima i sustavima osiguranja kvalitete u Europi te **razvoju i primjeni sustava primjerenih lokalnim potrebama** dovela je do prihvaćanja mogućnosti razvoja i primjene sustava prilagođenih lokalnim potrebama, pod uvjetom da standardi i postupci udovoljavaju osnovnim zahtjevima kvalitete.
- **Suradnja** između recenzenata i medicinskog fakulteta od presudne je važnosti. **Razmjena ideja** je neophodna kako bi se postiglo poboljšanje kvalitete.
- Poticanje i razvoj **kulture kvalitete** na razini medicinskih fakulteta i njihovih partnera je izuzetno važan cilj, naročito zbog činjenice da studenti medicine moraju shvatiti i primijeniti tu kulturu na svoje cjeloživotno učenje.
- **Studenti medicine** predstavljaju budućnost medicine i liječničke profesije te, stoga, trebaju biti **aktivni sudionici** u raspravi i donošenju zaključaka o postupcima poboljšanja kvalitete u obrazovanju. Od studenata treba tražiti samoprocjenu i samoinicijativno poboljšanje kvalitete.

David Gordon, predsjednik AMSE

(Prevela Tanja Kesikla, prof)

Novi doktori medicine

Promocija 24. travnja 2008. godine

Natko Beck
Boris Bene
Luka Bilić
Ana Bujan
Martina Čevizović
Ivana Franić
Ivan Frketić
Danilo Gardijan
Robert Kliček
Tomislav Knotek
Marko Kovačević
Dina Lebar
Gorana Maljković
Alen Pajtak
Vjekoslav Pavković
Nataša Sojčić
Željka Sokolović
Alenka Stojanović
Ivana Šikić
Dina Tenšak
Bruna Tomić
Dubravka Vrljić

Promocija 16. srpnja 2008. godine

Ivan Adamec
Bruna Alić
Mirna Natalija Aničić
Ivana Babić
Vedrana Bali
Marina Barić
Mihaela Barković
Nina Bartolić
Ivana Bedalov
Ana Bednjanić
Amela Begović
Marija Beljo
Luka Bilandžić
Antonija Bilušić
Ivan Bohaček
Božena Boroša
Matija Branilović
Ivo Brozović
Danijel Bursać
Krešimir Crnogača
Vanja Dekleva

Ines Doko
Antonija Kožul
Rok Kralj
Vedran Milanković
Marko-Jakov Šarić

Promocija 16. srpnja 2008. godine

Loredana Patricia Divjak
Dejan Došen
Ada Drčelić
Katarina Dujmović
Katja Dumić
Ivana Đaković
Krešimir-Saša Đurić
Ana Đuzel
Kristina Eržić
Hana Fazlić
Boris Filipović
Ana Fluksek
Iva Gašparić
Iva Glušac
Božo Gorjanc
Suzana Gregurić
Jelena Grilec
Petra Grubić
Maja Gulan
Zvonka Gužvinac
Ivana Huljev
Ivana Kekin
Marina Mihalec
Petra Nimac
Marko Petrovečki

Promocija 17. srpnja 2008. godine

Dijana Hadžić
Jelena Ipša
Maja Ivanec
Melita Ivanković
Julija Jaić
Lucija Jelinić
Željko Jonjić
Marko Jovanovac
Josip Juras
Hrvoje Jurin
Agneza Marija Kapović
Nermin Karahasan
Sandra Karanović
Ivana Karlovčan
Petra Kejla
Danijela Kljajić
Ivana Ključarić
Ivan Kmezić

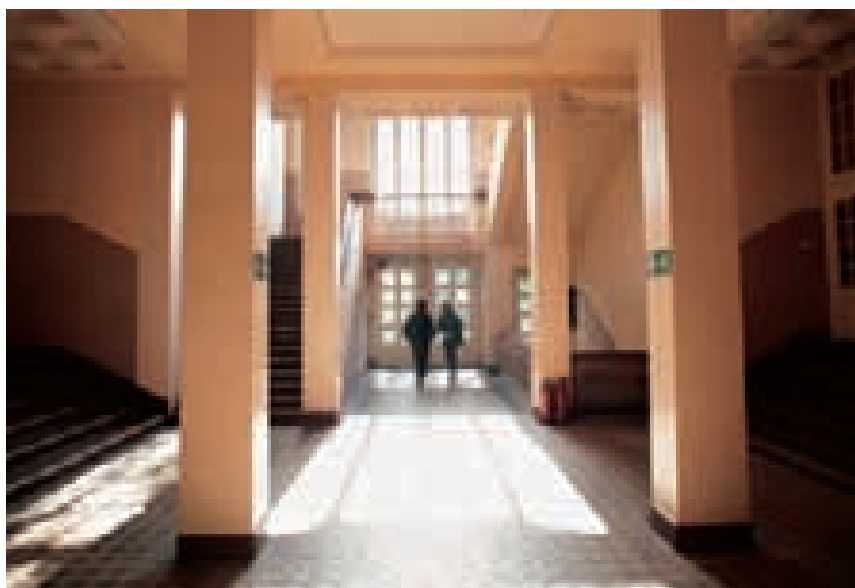
Matej Knežević
Ana Koluder
Ozren Koluder
Ana Kopic
Jurica Korpar
Ivana Martinac
Irena Rojnić Palavra

Promocija 17. srpnja 2008. godine

Jasmina Ćorić
Dragana Družijanić
Lana Dujmović
Mario Furač
Danka Grizelj
Ozana Hofmann
Mirna Ivandić
Mihajlo Kovačić
Martina Krmek
Ozren Kubat
Martin Kuhar
Josipa Kuštelega
Vid Leko
Jelena Leventić
Jelena Lončar
Tomo Lucijanić
Nikolina Lučev
Josip Ljevjak
Marina Madžarac
Ana Majsec Budak
Jurjana Marasović
Lana Marić
Ivana Marodi
Sanja Maršić
Sunčana Martinčević-Mikić
Silvija Mašić
Tomislav Šantek

Promocija 17. srpnja 2008. godine

Marinko Marijanović
Mirela Matak
Nenad Medančić
Ines Mesar
Ivan Milas
Marko Miletić
Neven Miličić
Zvonimir Misir
Emanuel Modrić
Petra Mustač
Nina Nemčić
Ana Nikić
Sandra Novak
Luka Novosel

Trenutak mira za studente u Zavodu za anatomiju

Vedrana Opačak
Helena Ostović
Natalija Ouertani
Elizabeta Ozimec
Luka Ozretić
Ana Palatinuš
Helena Pancirov
Ana Pangerčić
Neven Papić
Miram Pasini
Nikolina Tuškan

Promocija 18. srpnja 2008. godine

Mouffak El-Safadi
Maja Pavić
Božidar Perić
Ivan Petrošević
Martina Pilko
Mihovil Pletikos
Marijana Podgorski
Ivana Povh
Sonja Radovanlija
Jelena Rakić
Karolina Režek
Siniša Roginić
Biljana Rokсандić
Patricia Senjanin
Valentina Slunjski
Ljiljana Smiljanić
Majana Soče
Mario Stipinović
Ana Šešerko

Marijana Škarica
Petar Škavić
Maja Štrajtenberger
Rea Taradi
Tomislav Tomičević

Promocija 18. srpnja 2008. godine

Marko Brkić
Snježana Mikolaš
Mislav Planinc
Maja Sremac
Alma Tabaković
Jelena Tomić
Ivo Tripković
Nikola Udiljak
Martina Vargović
Bojan Vidaković
Sandra Vokurka
Nikolina Vračević
Ivana Vučinić
Barbara Vučković
Ozren Vugrinec
Nikolina Vujčić
Tena Vujnovac
Antonia Vuk
Sandra Vukojan
Gorana Vukorepa
Ivana Vuković
Ines Zadro
Jelena Zajec
Karin Žibar
Iva Žvorc

Promocija 25. rujna 2008. godine

Martina Andrašić
Jelena Barbarić
Marija Barišić
Tomislav Crnčević
Vanja Đukić
Jagoda Gašpari
Dunja Gorup
Karolina Graff Gyugecz (Đukez)
Hrvoje Jurlina
Marijana Komljenović
Marin Kovačević
Tamara Kovačić
Maja Majdak
Milkica Majić
Irena Makovac
Maja Marić
Ivan Marković
Trpimir Morić
Marko Karlo Radovčić
Niko Radović
Marijan Romić
Marija Ruševljan
Domagoj Slavić
Tomislav Stojković
Emina Subašić
Darja Šodec
Anita Štefić
Marko Štefinščak
Nina Šunjić
Sonja Trkulja
Christian Vrdoljak
Mirna Zlatar

Novi magistri i magistri znanosti

mr. sc. Ivica Gregurević – 29.11.2007.
mr. Margareta Vidmar – 26.2.2008.
mr. Maja Jenko Osel – 7.3.2008.
mr. sc. Nataša Skitarelić – 13.3.2008.
mr. sc. Melita Šulentić – 17.3.2008.
mr. Denis Novalija – 28.5.2008.
mr. sc. Sandra Kocijan Lovko –
17.6.2008.
mr. Vladimir Bošnjak – 17.7.2008.
mr. sc. Orjena Žaja Franulović –
2.10.2008.
mr. Vanesa Benković – 9.10.2008.

Nastavnici Medicinskog fakulteta u Zagrebu na godišnjoj konferenciji AMEE

Prag, 30. kolovoza – 3. rujna 2008

Izlaganje prof. dr. Mladenke Vrcić-Keglević

Udruga za medicinsku edukaciju u Europi (*Association for Medical Education in Europe*, AMEE) osnovana je 1972. godine s ciljem poticanja razvoja, istraživanja, primjene, praćenja i unaprjeđenja kvalitete medicinske nastave. Danas je to udruženje koje okuplja pojedince i nacionalna društva za medicinsku edukaciju iz preko 90 država sa svih kontinenata. Značajne aktivnosti AMEE su održavanje godišnjih konferencija o medicinskoj edukaciji, izdavanje časopisa „Medical Teacher“, izrada preporuka za rad te održavanje kraćih tečajeva za nastavnike iz umijeća i inovacija na tom području.

Potreba za stalnim radom na unaprjeđenju kvalitete medicinske edukacije sve je izraženija. Na to upućuje i više od 2400 ovogodišnjih sudionika konferencije AMEE održane u Pragu od 30. kolovoza do 3. rujna 2008. Sudionici iz cijelog svijeta, većinom liječnici-nastavnici, ali i drugi stručnjaci koji se profesionalno bave medicinskim obrazovanjem, iskazali su potrebu za dogovorom o smjernicama rada, razmjenom iskustava te pronalaženjem modela dobre prakse primjenjive u svakodnevnom radu. Velik interes je tako ponovno potvrdio da nastavnici

medicinskog studija treba biti stručnjak iz svojega (medicinskog) područja rada, ali da istodobno mora imati profesionalnu odgovornost u dijelu rada u akademskoj zajednici. Kao odgovor na to, u svijetu se sve više radi na organiziranim programima osposobljavanja nastavnika za nastavničko zvanje, ili kroz poslijediplomske studije ili programe trajnog usavršavanja te na vrednovanju kvalitete nastavničkog rada i doprinosa istraživanjima na području medicinske edukacije kao prepoznatog i važnog dijela za napredovanje na sveučilištu. Konferencija AMEE doprinos je tim nastojanjima.

Skup je bio izvrsno organiziran, a program i način rada omogućili su sudionicima da čuju, pitaju i komentiraju vrhunske stručnjake (plenarna izlaganja), razmijene iskustva s kolegama u manjim skupinama (kratka usmena izlaganja i odlično vođeni prikazi postera) ili nauče neku metodu rada u sklopu posebno organiziranih radionica. Jedna od osobitosti ove konferencija je zajedničko okupljanje nastavnika iz bazičnih, kliničkih i javnozdravstvenih sadržaja, bez obzira rade li u klinikama ili izvanbolničkoj zaštiti, što otvara mogućnost uspostave suradnje među fakultetima i pojedinci-

ma prema području interesa. Na konferenciji su također bili prisutni proizvođači opreme za kabinete vještina te izdavači vrlo vrijednih knjiga i časopisa iz područja medicinske edukacije. Dostupni su bili i promotivni materijali brojnih studija medicine u svijetu, programi specijalističkog poslijediplomskog i trajnog usavršavanja iz medicinske edukacije te obavijesti o korisnim i zanimljivim događanjima na tom području.

Kao i prijašnjih godina, sadržaj konferencije je obuhvatio važna područja medicinske edukacije. Na primjer:

- Prilagodba kurikula studija i usklađivanje prema potrebama znanosti i struke: razvoj, primjena i vrednovanje, određivanje ishoda učenja;
- Osiguranje i unaprjeđenje kvalitete studija: planiranje i upravljanje, način osiguranja uvjeta i kadrova;
- Uloga nastavnika u nastavnom procesu: svojstva kvalitetnog nastavnika, uloga mentora;
- Uloga studenta u nastavnom procesu: izbor studenata, zdravstveno stanje i kvaliteta života, potpora i pomoć tijekom studija, student kao partner;

Velibnu konferencijsku dvoranu ispunili su sudionici iz cijelog svijeta

- Uloga pacijenta u nastavnom procesu: sigurnost pacijenta, etičke dileme, pacijent kao partner;
- Inovativne metode učenja i poučavanja: problemu usmjereno učenje, učenje uz bolesnikovu postelju, poučavanje kliničkih vještina, standardizirani i simulirani pacijent, učenje komunikacijskih vještina, učenje u zajednici;
- Metode ocjenjivanja i provjere ishoda učenja: OSKI, portfolio i drugi načini praćenja i vrednovanja tijekom i na kraju nastave;
- Učenje s pomoću kompjutera: učenje na daljinu i drugi oblici e-učenja;
- Interdisciplinarna edukacija;
- Osobitosti diplomske i poslijediplomske nastave te trajnog učenja.

Nastavnici Medicinskog fakulteta u Zagrebu i članovi Hrvatskog društva za medicinsku edukaciju posljednjih su godina prisutni i vrlo aktivni u AMEE, a ove godine, na godišnjoj konferenciji u Pragu, bili su prisutni u dosad najvećem broju i s dosad najvećim brojem radova. Konferenciji su prisustvovali (abecednim redom) doc. dr. Darko Antičević (Kated-

ra za ortopediju), prof. dr. Želimir Bradamante (Katedra za histologiju i embriologiju), prof. dr. Nada Čikeš (Katedra za internu medicinu), doc. dr. Tomo Luetić (Katedra za kirurgiju), prof. dr. Milan Taradi i prof.dr. Sunčana Taradi Kukulja (Katedra za fiziologiju), prof. dr. Gordana Pavleković i prof.dr. Zvonko Šošić (Katedra za socijalnu medicinu i organizaciju zdravstvene zaštite) i doc. dr. Mladenka Vrcić Keglević (Katedra za obiteljsku medicinu).

Boravak naših nastavnika bio je zapažen, a prikazi iskustava kod nas potakli su zanimanje prisutnih. Naslovi prikazanih radova bili su sljedeći:

- Present state and further development of Croatian medical education;
- Students' evaluation of teaching and teachers: To whom? For what?;
- Attitudes of teachers toward the objectives of medical education;
- Innovative way of teaching in community oriented curriculum for medical students;
- Social skills of medical teachers: Do we need to take them into account?;

- Portfolio as assessment tool: How to define criteria?

Jedna od poteškoća u praćenju skupa bilo je održavanje korisnih sadržaja u isto vrijeme. Naša delegacija taj je problem dijelom riješila podjelom zadaća te na kraju svakoga radnoga dana razmijenila i komentirala što je novo, korisno i primjenjivo za naš fakultet.

Poruka konferencije je jasna: akademska zajednica danas ima iznimno veliku odgovornost u obrazovanju budućih i sadašnjih liječnika koje slijedi promjene i u sustavu zdravstva i inovacije u edukaciji. Prioritet u tome su određivanje ishoda učenja koji odgovaraju liječniku 21. stoljeća, a temelje se na brzom razvoju biomedicine i tehnologije te promjenama u društvu, gospodarstvu, očekivanjima pacijenata i poslodavaca.

Iduća konferencija AMEE održat će se od 29. kolovoza do 2. rujna 2009. godine u Malagi (više na www.amee.org). Očekujemo još veći broj naših nastavnika kao aktivnih sudionika s prikazima naših iskustava iz prakse.

Gordana Pavleković i Nada Čikeš

Fotografije: Milan Taradi

Hrvatska delegacija na putovanju za Prag: (na slici slijeva) doc. dr. Tomislav Luetić, doc. dr. Darko Antičević, Vladimir Pavleković, dipl. iur., prof. dr. Gordana Pavleković, prof. dr. Želimir Bradamante, prof. dr. Zvonko Šošić, prof. dr. Nada Čikeš, prof. dr. Mladenka Vrcić-Keglević i prof. dr. Sunčana Taradi. Nedostaje prof. dr. Milan Taradi, no on je zaslužan za ovu zajedničku fotografiju.

NJEMAČKA REKTORSKA KONFERENCIJA

Konferencija Struktura medicinske edukacije u Europi: primjena Bologne

Berlin, 10. – 11. listopada 2008.

Na poziv njemačke rektorske konferencije i uz potporu i suorganizaciju Ministarstva za obrazovanje i znanost Savezne Republike Njemačke u Berlinu je 10. i 11. listopada 2008. održana konferencija *The Structure of Medical Education in Europe: Implementing Bologna*. Prema strukturi sudionika i širini teme konferencija je nadišla nacionalni karakter analiziranja i davanja preporuka za implementaciju Bolonjskog procesa u Njemačkoj. Sama činjenica da je od 250 sudionika više od 140 bilo iz ostatka Europe, od čega preko 20 iz područja jugoistočne Europe, govori o međunarodnom karakteru konferencije, odnosno o intenciji organizatora da se Bolonjski proces obuhvati u svim svojim multinacionalnim realizacijama. Na ovom je mjestu zanimljivo napomenuti da je Njemačka rektorska konferencija posredstvom Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Hamburgu, i uz osobni angažmana prof. dr. sc. Joachima Seitza, organizirala i financijski poduprla prethodne tri regionalne konferencije o reformi kurikula u zemljama Jugoistočne Europe, a kojima je u tri navrata domaćin bio Medicinski Fakultet Sveučilišta u Zagrebu (2002., 2003. i 2005. godine).

Berlinska konferencija tematizirala je primjenu Bolonjskog procesa u medicini sa svim implikacijama koje on donosi: reforma medicinskog kurikuluma, mogućnost primjene sustava zasnovanog na dva obrazovna ciklusa, definiranje ishoda učenja, osiguranje kontrole kvalitete, internacionalizacija medicinske edukacije, mobilnost studenata i nastavnika, te harmonizacija i koordinacija svih akcija na razini europskog obrazovnog prostora.

Cilj ove međunarodne konferencije bio je procijeniti učinke medicinske edukacije na Bolonjski proces u Europi i Njemačkoj. U tom je kontekstu prikazano i analizirano nekoliko europskih primjera reforme medicinskog kurikuluma. Reforma medicinske edukacije u Njemačkoj

započela je 2003. godine, te su do danas vodeći njemački medicinski fakulteti izvršili sveobuhvatnu reviziju svojeg kurikuluma i prihvatili nove oblike njegove organizacije (modularizacija nastavnih sadržaja, spiralni kurikulum i uvođenje suvremenih edukacijskih formata kroz problemski orijentiranu nastavu). S druge strane, stalna transformacija nastavnih sadržaja i edukacijske metodologije učinili su njemački obrazovni prostor u medicini relativno netransparentnim, što znatno otežava potencijalnu mobilnost studenata unutar njemačkih fakulteta. Kao recept za prevladavanje netransparentnosti i olakšavanja mobilnosti istaknuta je važnost definiranja ishoda učenja, odnosno jasno definiranje očekivanog korpusa znanja, usvojenih vještina i stavova koje svaki kandidat za obrazovni profil doktora medicine mora steći do kraja svoje medicinske izobrazbe.

Drugi kompleks pitanja kojim se berlinska konferencija bavila bila je mogućnost uvođenja sustava zasnovanog na dva obrazovna ciklusa. Unatoč pozitivnim iskustvima koja su demonstrirana na nizozemskom i švicarskom modelu, te zalaganju prof. Madalene Patricio, predsjednice Udruženja za medicinsku edukaciju Europe (AMEE), većina čelnika medicinskih fakulteta smatra da je za medicinu najbolje da se nastava izvodi kao cjelovit studij (združeni preddiplomski i diplomski). Ovoj su problematici najznačajnije priloge dali predsjednik Udruge medicinskih fakulteta Europe (AMSE), prof. dr. sc. David Gordon, dr. Hans Karle, predsjednik Svjetske federacije za medicinsku edukaciju i dr. Vincenzo Costigliola, predsjednik Europske medicinske udruge (EMA). Glavne zamjerke modelu izvođenja studija u dva obrazovna ciklusa su upitna uporabivost profila prvostupnika, rasipanje organizacijskih, nastavnih i financijskih resursa, te primjedba da stručni naziv magistra medicine koji proizlazi iz profila nije prihvatljiv i jednako vrijedan uvriježenom nazivu

Prof. dr. sc. Čikeš rezimira zaključke radne skupine za unapređenje kompetencija za provođenje znanstvenog rada

doktor medicine. Štoviše, izravno je rečeno da bi konzekventno uvođenje sustava koji se temelji na dva obrazovna ciklusa moglo naškoditi postojećim modelima organizacije medicinske edukacije u Europi. Dakako da europski obrazovni prostor dopušta mogućnost organizacije studija medicine u dva ciklusa, a priznavanje kvalifikacija regulirano je na europskoj razini Direktivom 2005/36/EC, kojom se izravno i uzajamno priznaju diplome i vrijeme studiranja na medicinskim fakultetima unutar članica Europske unije. Na ovom mjestu valja jasno naglasiti da Bolonjski proces ne predstavlja samo reorganizaciju programa studija koji se provodi u dva ciklusa. Supstancijalna razina promjena podrazumijeva promjenu i reorganizaciju medicinskog kurikuluma, definiranje i harmonizaciju ishoda učenja, uvođenje novih edukacijskih formata koji moraju korelirati s načinima provjere znanja, vještina i stavova, te osiguranje kvalitete na svim razinama izvođenja programa studija. Svemu rečenom treba dodati i snažnu međunarodnu komponentu, dakle internacionalizaciju studija medicine koja pretpostavlja osiguranje kvalitetne mobilnosti studenata, nastavnika i sunastvanog osoblja, te uvođenje međuna-

rodnih kriterija vrednovanja programa studija i uvjeta u kojima se izvodi medicinska izobrazba.

Drugi dio konferencije odvijao se paralelnim izvođenjem pet radionica koje su obuhvaćale teme kao što su: uvođenje sustava medicinske edukacije koji se temelji na dva obrazovna ciklusa, organizacija provjere znanja i kontrola kvalitete, mobilnost i priznavanje perioda studija, poboljšanje suradnje i povećanje zaposljivosti u sektoru zdravstva, te unapređenje kompetencija za provođenje znanstvenog rada. U kontekstu pilot programa sudjelovanja Hrvatske u programu europske mobilnosti i relativno negativnog iskustva njemačkih sveučilišta koja su sudjelovala u europskom programu mobilnosti studenata Erasmus (upozoravajući je podatak da je samo 41% obavljen nastave na stranim sveučilištima izravno priznato Erasmus studentima u mobilnosti), iznimno je važno osigurati dobru koordinaciju sveučilišnih i fakultetskih koordinatora mobilnosti, kao i sklapanje kvalitetnih ugovora o suradnji s partnerskim sveučilištima na kojima se izvode kompatibilni programi studija s jasno definiranim ishodom učenja, te uz odgovarajuću potporu transparentnog ECTS sustava i uzajamno dogovorenih ugovora o učenju. Studentska mobilnost održiva je samo ako je odlično strukturirana, te ako jamči studentima priznavanje obrazovnog iskustva stečenog na stranom partnerskom sveučilištu. Potpomognuta istovremenim učenjem jezika i upoznavanjem kulture i civilizacije zemlje domaćina, stu-

dentska mobilnost postaje dodana vrijednost za svakog studenta koji ju je doživio unutar europskog obrazovnog procesa.

U okviru poster sekcije dekanica prof. dr. sc. Nada Čikeš prikazala je poster Zajednice medicinskih fakulteta Hrvatske koji tematizira primjenu Bolonjskog procesa u organizaciji nastave medicine u Hrvatskoj.

U namjeri planiranja što kvalitetnijih programa mobilnosti sa stranim partnerskim sveučilištima, predstavnici Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagre-

bu ostvarili su kontakte s brojnim potencijalnim partnerima na programu europske mobilnosti. Na konferenciji je također najavljena značajna uloga zagrebačkog Medicinskog fakulteta u organizaciji predstojeće konferencije Udruženja medicinskih fakulteta Europe (AMSE) koja će se održati u Zagrebu od 4. – 6. lipnja 2009, što za Medicinski fakultet Sveučilišta u Zagrebu predstavlja iznimno priznanje i potvrdu dosadašnje snažne međunarodne aktivnosti.

Drago Horvat

Dekanica prof. dr. sc. Nada Čikeš u razgovoru sa sudionicima konferencije objašnjava utjecaj primjene bolonjskog procesa na medicinsku edukaciju u Hrvatskoj.

ODSJEK ZA POSLIJEDIPLOMSKU NASTAVU

Izvješće za akademsku godinu 2007./2008.

Odsjek za poslijediplomsku nastavu brine se za doktorske studije (Biomedicina i zdravstvo te Neuroznanost), za specijalističke studije te za trajno medicinsko usavršavanje.

Doktorski studiji

U akademskoj godini 2007./2008. upisana su 83 studenta od prijavljenih 125 na studiju na hrvatskom jeziku i 6 od prijavljenih 12 na studiju na engleskom jeziku. Tijekom godine doktoriralo je 47 studenata.

Specijalistički studiji

Na ukupno 30 specijalističkih studija primljeno je 190 od prijavljenih 257 pristupnika.

U Tablici 1. prikazan je popis studija koji su raspisali natječaj, broj prijavljenih te broj primljenih studenata.

Tijekom godine magistriralo je 16 studenata. Ovako mali broj magisterija posljedica je novih pravila koja vrijede od akademske godine 2004./2005., prema kojima specijalistički studiji ne završavaju više magisterijem.

Tablica 1. Specijalistički poslijediplomski studiji (ak. god. 2007/2008)

Naziv poslijediplomskih specijalističkih studija	Broj prijavljenih	Broj primljenih
Anesteziologija, reanimatologija i intenzivno liječenje	5	
Dječja i adolescentna psihijatrija	12	
Epidemiologija	16	12
Fizikalna medicina i rehabilitacija (ljetni semestar)	36	31
Hitna i intenzivna medicina (ljetni semestar)	2	
Infektologija	1	
Klinička citologija		
Klinička farmakologija (ljetni semestar)	14	10
Klinička neurologija	1	
Klinička pedijatrija	19	19
Medicina rada i športa	12	12
Obiteljska medicina	51	45
Oftalmologija	17	
Perinatologija	5	
Radiologija	17	16
Školska medicina	13	12
Ultrazvuk u ginekologiji i opstetriciji	1	
Ultrasound in obstetrics and gynaecology-qatar	17	17
Ultrazvuk u kliničkoj medicini, smjer gastroenterologija s hepatologijom	9	8
Zaštita majke i djeteta	9	8

Tablica 2. Stalno medicinsko usavršavanje na Medicinskom fakultetu

Akadska godina	2001/02	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08
Tečajevi							
Granski	21 (48)*	8 (47)	9 (55)	5 (55)	5 (157)	4 (157)	2 (163)
Stručni	59 (64)	96 (116)	89 (151)	92 (161)	90 (206)	91 (191)	61 (146)
Ukupno	80 (112)	104 (163)	98 (206)	97 (216)	95 (363)	95 (348)	63 (309)
Polaznici							
Granski	52	10	13	12	6	5	3
Stručni	2268	2453	2010	2485	2594	1997	2200
Ukupno	2320	2463	2023	2497	2600	2002	2203

* Realizirani broj tečajeva, () Planirani broj tečajeva

Tečajevi stalnog medicinskog usavršavanja

Tiskan je Program stalnog medicinskog usavršavanja Medicinskog fakulteta za akademsku godinu 2007./08., uz već standardno veliku ponudu tečajeva, tako da je ponuđeno 309 tečaja. Od toga je 134 „stručnih“ poslijediplomskih tečajeva prve kategorije i obnove znanja,

12 tečajeva individualne edukacije i 163 granskih predmeta znanstvenog poslijediplomskog studija ponuđenih kao tečajevi stalnog usavršavanja.

Od planiranih 309 tečaja realizirano je 63 (20%) s 2203 polaznika. Treba međutim razdvojiti stvarne tečajeve trajnog medicinskog usavršavanja od granskih predmeta na doktorskim studijima koji

se nude kao tečajevi. Tada je ukupni broj ponuđenih tečajeva samo 146, a postotak realizacije je 42% (Tablica 2.)

Podaci izraženi (kroz postotak realizacije planiranih tečajeva) nisu konačni jer još uvijek nisu pristigla sva izvješća s održanih tečajeva.

Smilja Kalenić

STUDIJ MEDICINE NA ENGLISKOM JEZIKU

Integrirani sveučilišni studij na engleskom jeziku – perspektive i potrebe

Studij medicine na engleskom jeziku osnovan je 2002. godine kao dio nastojanja Medicinskog fakulteta, sastavnice Sveučilišta u Zagrebu, da promovira i unaprijedi međunarodnu suradnju te visokoškolsku izobrazbu s pomoću studija medicine koji bi se odvijao u našoj domovini Hrvatskoj i imao visoke međunarodne standarde. Kako bi mogao prihvatiti strane studente, Medicinski fakultet je morao ustrojiti studij na stranom jeziku pa su 2002. godine poduzete opsežne pripremne radnje za osnutak Studija medicine na engleskom jeziku. Te godine Senat Sveučilišta u Zagrebu odobrio je predloženi program Studija a u sklopu Bolonjskog procesa Studij kasnije dobiva i dopusnicu MZOŠ. Trenutačno pri Medicinskom fakultetu studira 176 stranih studenata, a prosječno desetak njih godišnje dolazi na razmjene i kraće boravke. Studij svake godine privlači sve više stranih studenata pa je ove akademske godine (2007./2008.) na raspisanih 50 mjesta bilo preko 300 kandidata koji su se željeli upisati. Studij pridonosi akademskom životu našeg Fakulteta i Sveučilišta na sljedeći način:

a) **Gostujući predavači i profesori.** Sudjelovanje gostujućih predavača/profesora omogućuje ne samo da

naši studenti i nastavnici steknu nova iskustva i vide kako se odvija nastavni proces u inozemstvu, nego se tijekom boravka stranih gostiju obnavljaju stari i ostvaruju novi kontakti te postavljaju ideje za nove znanstvenoistraživačke projekte. Osim toga, našim znanstvenim novacima i specijalizantima se na taj način otvaraju vrata inozemnih laboratorija i klinika.

b) **Izobrazba mlađih suradnika.** Naši mlađi suradnici, u dijelu pripreme za seminare i vježbe sa studentima, često slušaju predavanja i seminare starijih i iskusnijih nastavnika na engleskom jeziku. Na taj način obogaćuju svoje nastavničke vještine.

c) **Reforma nastavnog plana i programa.** Studij je dao zamah i reformi nastavnog plana i programa, tako da su uvedeni neki novi predmeti (osobito na VI. godini), moduli i izborni predmeti (npr. već prije opisani zajednički elektivni predmeti sa stranim sveučilištima), ECTS-sustav te međunarodni ispiti (SAT-1, SAT-2, MCAT, USMLE).

d) **Kadrovska obnova Fakulteta.** Studij je stvorio perspektive za kadrovska proširenje naših katedara mlađim kolegama koji dobro govore engleski jezik, vrsni su stručnjaci, ali formalno nisu suradnici pri našim katedrama.

e) **Međunarodna prepoznatljivost.** Zbog svojeg međunarodnog karaktera, Studij i Medicinski fakultet uvršteni su u više baza podataka (koje se nalaze na WEB-u), što omogućuje daljnju međunarodnu afirmaciju našeg Fakulteta i Sveučilišta kao i cjelokupne zemlje.

f) **Ulaganja u infrastrukturu Fakulteta.** Tijekom protekle četiri godine svojega postojanja Studij je uložio određena sredstva (u skladu s mogućnostima) u infrastrukturu Fakulteta. Tako je obnovljena jedna predavaonica, kupljen je manji instrumentarij, lutka za vježbanje oživljavanja i sl. Nastavnicima koji sudjeluju u nastavi nabavljeni su najnoviji međunarodni udžbenici, dodatna literatura te edukacijski Cd-ovi.

g) **Studenti iz hrvatske dijaspore.** U svakoj novoupisanoj generaciji studenata ima znatan broj pripadnika naše dijaspore, ponajviše iz Kanade i Sjedinjenih Američkih Država. Ti kolege izvrsno govore hrvatski jezik i većina njih namjerava nakon diplomiranja raditi u RH. Na taj način će Sveučilišni studij medicine na engleskom jeziku pomoći u **prevladavanju problema manjka liječnika** u našoj zemlji. Osim toga, **obogaćuju se veze s našom dijasporem** koja je dala vrlo jasnu potporu Studiju osnivanjem neformalnog „Kluba prijatelja Medical Studies in English“.

Uz našu dekanicu prof. dr. sc. Nadu Čikeš već tradicionalni uvodni sastanak s novom generacijom studenata (2008./2009.) u novoobnovljenoj Biološkoj dvorani uveličali su prorektorica za studije i upravljanje kvalitetom prof. dr. sc. Ljiljana Pintar, državni tajnik MZOŠ dr. sc. Radovan Fuchs, prodekan za diplomsku nastavu i studente prof. dr. sc. Antun Šmalcelj te naši gostujući profesori prof. dr. sc. Mladen Vranić (University of Toronto, Kanada) te prof. dr. sc. Ivan Damjanov (University of Kansas, SAD).

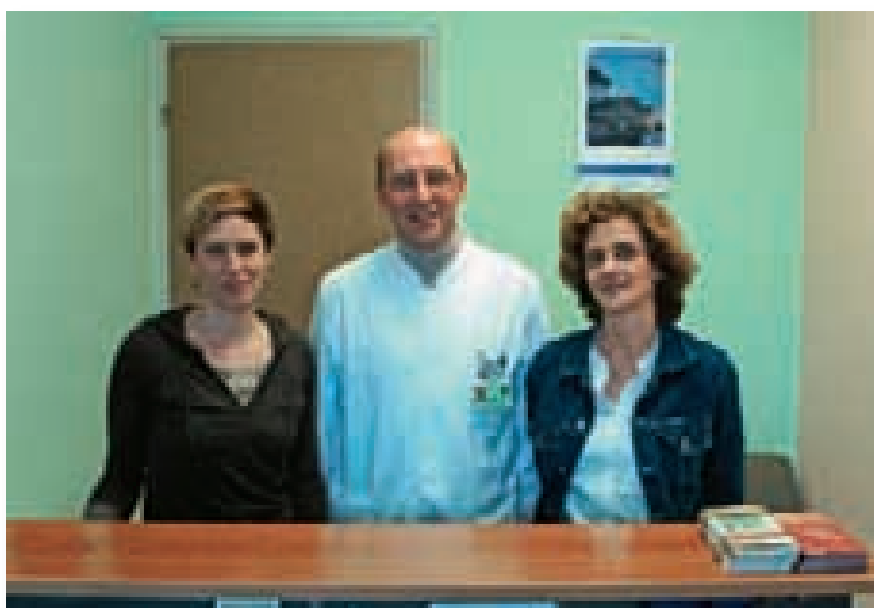
h) **Uključivanje u program „Erasmus Mundus“.** Iako visokoškolski sustav RH još nije u punom opsegu uključen u program razmjene studenata i nastavnika Europske Unije, Studij medicine na engleskom jeziku sa svojih šest studijskih godina omogućuje prihvat većeg broja studenata sa sveučilišta Unije.

POTREBE STUDIJA

- a) **Povećanje broja nastavnika i suradnika Fakulteta** zbog povećanog broja upisanih stranih studenata kao i onih koji će doći na razmjenu;
- b) **Povećanje broja seminarских dvorana i laboratorija.** Valjalo bi povećati broj seminarских dvorana. Te bi prostore trebalo ustrojiti na takav način da budu fleksibilni (npr. harmonika-vrata kao pregradni zidovi)

Gostujući nastavnici, bitna spona s inozemnim sveučilištima: prof. dr. sc. Ervin Mačes (Clinic of Reproductive Endocrinology, Department of Gynaecology and Obstetrics, University Hospital Zurich, Švicarska) u razgovoru s voditeljem studija.

Nova djelatnica referade Jasna Gamulin (desno), zajedno s već iskusnom kolegicom Nikom Hećej (lijevo) zasigurno će pridonijeti unapređenju Studija.

te, prema potrebi, da mogu primiti veći ili manji broj studenata; postojeći laboratoriji i praktikumi također su nedostatni (npr. u Zavodu za fiziologiju, Zavodu za biologiju i Zavodu za fiziku).

- c) **Povećanje Ureda za međunarodnu suradnju Fakulteta** u sklopu kojeg djeluje i studentska referada za Studij. Trenutačno referada ima dvije djelatnice. S obzirom na sve veći dotok redovitih studenata kao i mlađih kolega koji će doći na razmjenu, optimalan broj djelatnika bi trebao biti četiri;
- d) **Proširenje infrastrukture Studentske referade za Studij medicine na engleskom jeziku.** Prostorija referade bit će uskoro premalena i referadu bi trebalo premjestiti u veći prostor opremljen internetom, telefaksom, skenerom, računalima (4 kom.) i printerima te uređajem za izradu diploma.
- e) **Studentske prostorije.** Strani studenti bi trebali imati na raspolaganju jednu veću prostoriju sa računalima i printerima te internetom.
- f) **Dormitorij za gostujuće nastavnike i studente.** Potrebno je izgraditi moderan dormitorij (u sklopu kampusa Šalata) koji bi bio kapaciteta približno 120 soba (sa sanitarijama, čajnim kuhinjama, praonicama veša, internetom). Od toga bi 20 soba trebalo namijeniti gostujućim nastavnicima.
- g) **Proširenje Središnje medicinske knjižnice.** Postojeći prostor SMK je premalen i ne može primiti sve studente koji bi tamo željeli raditi tijekom stanki između predavanja, seminara i vježbi. Stoga je kapacitete knjižnice potrebno proširiti novim prostorijama i radnim mjestima, računalima i pristupom internetu.
- h) **Športski i drugi sadržaji.** Moderni kampus Šalata trebao bi imati i športske dvorane/kabinete namijenjene rekreaciji studenata. Također bi trebao sadržavati bar još jedan restoran za studente i osoblje Fakulteta. Manje poslovnice pošte, banke, mini-market i **ambulantna primarne zdravstvene zaštite za studente** poželjni su sadržaji kampusa.

Davor Ježek

Znanstveni rad i znanstveni projekti u akademskoj godini 2007./2008.

S obzirom na to da je u ranijem broju ovoga glasila (mef.hr, prosinac 2007.) detaljno prikazan znanstveni rad u razdoblju od 2003. do 2007. godine, te objavljen popis svih znanstvenih programa i projekata, ovdje tek sažeto upozoravamo na bitne pomake ostvarene u protekloj akademskoj godini te na nove domaće i međunarodne projekte (vidi i zasebni prilog o međunarodnim i tehnologijskim projektima mladih istraživača na Medicinskom fakultetu). I ove godine je pri nabavi kapitalne i srednje znanstvene opreme uočljiv nerazmjer između zahtjeva i posve opravdanih potreba naših istraživača s jedne strane, te sredstava i opreme odobrenih od MZOŠ-a s druge strane. Ipak, kao i proteklih godina, Fakultet je na natječaju uspješno realizirao barem dio tražene opreme. Uspješno je organiziran rad u novom Uredu za znanost i nastavljena je intenzivna aktivnost na promicanju etičkih načela, akademskog integriteta i odgovornog postupanja u znanosti. Pritom je došlo do manjih promjena u sastavu Etičkog povjerenstva i njegovih radnih skupina, zbog usklađivanja s odredbama novog Etičkog kodeksa Sveučilišta u Zagrebu. Novi sustav znanstvenog rada studenata i njegovog nagrađivanja pokazao se opravdanim i uspješnim (vidjeti zasebne priloge o Rektorovim i Dekanovim nagradama za najbolje studentske znanstvene radove te Dekanovim nagradama za najbolje disertacije).

Uz nekoliko međunarodnih projekata (u sklopu FP7 programa te Fonda UKF) i tehnologijskih projekata (program HIT – TEST), odobreno je i 26 novih projekata koje financira MZOŠ, kako slijedi:

- Anić Tomislav** (108-1083570-3636): Učinak BPC 157 na induciranu bilijarnu opstrukciju
- Babić Damir** (108-1080059-0040): Molekularna patologija u novotvorinama ženskog spolnog sustava
- Beus Antun** (108-0000000-3489): Određivanje najracionalnije terapije ehinokoze
- Canki-Klajn Nina** (108-0000000-3435): Genetika, priroda i epidemiologija značajnijih živčanih i mišićnih bolesti (ŽMB)
- Džidić Senka** (108-1083570-3634): Genetička istraživanja učinka BPC-157 na mikroorganizmima
- Gregurek Rudolf** (108-1083509-3517): Neurobiološki aspekti ljudske adaptacije na stres i odgovor na psihoterapiju
- Kaštelan Darko** (108-0000000-3496): Incidentalomi nadbubrežne žlijezde kao uzrok metaboličkog sindroma
- Katić Vladimir** (108-0000000-3498): Osteopontin: genomički pristupi raku glave i vrata
- Kes Petar** (108-0000000-3499): Prevencija, rano prepoznavanje i liječenje kroničnog zatajenja bubrega
- Konja Josip** (108-0000000-0049): Zloćudne bolesti u djece
- Kuzman Ilija** (108-0000000-3491): Istraživanje etiologije i patogeneze pneumonija
- Mihaljević-Peješ Alma** (108-1083509-3513): Farmakogenetska varijabilnost u psihijatrijskih bolesnika
- Nola Marin** (108-0000000-3426): CD 43- prognostički biljeg za predviđanje ishoda oboljelih od limfoma
- Orešković Stjepan** (108-0000000-3577): Kvaliteta života liječnika i budućnost liječničke profesije u RH
- Ostojić Rajko** (108-0000000-3519): Analiza učinka kvalitete timskog rada na ishod zdravstvene usluge
- Pećina Marko** (108-0000000-3652): Genska terapije mineraliziranih tkiva
- Pegan Boris** (108-0000000-3339): Prognostički faktori i kohlearne impantacije u vrlo male djece
- Poljak Ljiljana** (108-0000000-3602): Molekularna osnova selektivne osjetljivosti neuronskih krugova u oštećenju mozga
- Sikirić Predrag** (108-1083570-3635): Pentadekapeptid BPC 157-daljnja istraživanja
- Skerlev Mihael** (108-0000000-3429): Genitalne infekcije humanim papiloma virusom: kliničke varijacije i DNA tipovi
- Šakić Kata** (108-0000000-3433): Imunosni odgovor na kirurški sters u regionalnoj i općoj anesteziji
- Šebečić Božidar** (108-1083570-3611): Pentadekapeptid BPC 157-učinkovita terapija ozljeda mišića i tetive
- Tešović Goran** (108-0000000-3485): Nove metode u dijagnostici akutnih nebakterijskih upala SŽS-a u djece
- Tonković Dinko** (108-0000000-3524): Usporedba invazivnih načina mjerenja hemodinamskih parametara
- Uzun Suzana** (108-1083509-3511): Nuspojave psihofarmaka u bolesnika s psihotičnim i afektivnim poremećajima
- Vidović Vesna** (108-0000000-3625): Osobine ličnosti i obitelji bolesnica s poremećajima jedenja nakon operavka

Miloš Judaš

U akademskoj godini 2007./2008. znanstvene tribine i pozvana predavanja inozemnih predavača

U akademskoj godini 2007./2008. na Medicinskom fakultetu je održano pet znanstvenih tribina te 16 javnih pozvanih predavanja inozemnih znanstvenika.

Znanstvene tribine

10. listopada 2007.: „Je li suvremena zapadna psihijatrija univerzalna? Lekcije iz transkulturalne psihijatrije“, dr. sc. Boris Droždek (Centar za psihotraumu Južne Nizozemske, Reiner van Arkel, Den Bosch)

28. svibnja 2008.: „Molecular control of cortical projection neuron identity and connectivity“, prof. dr. sc. Nenad Šestan (Department of Neurobiology, Yale University School of Medicine, New Haven, Connecticut, U.S.A.)

29. svibnja 2008.: „Genotype-phenotype correlations in renal neoplasia: Focus on rarity and heredity“, prof. dr. sc. Zoran Gatalica (Creighton University Medical Center, Omaha, Nebraska, U.S.A.)

16. srpnja 2008.: „Recent Developments in Molecular Cytogenetics“, PD dr. Thomas Liehr (Institut für Humangenetik und Anthropologie, Friedrich Schiller Universität Jena, Germany)

20. studenoga 2008.: „Cognitive Flexibility and Orbital Prefrontal Cortex“, prof. dr. sc. Harry B. M. Uylings (Department of Anatomy & Neuroscience, Vrije University Medical Center, Amsterdam, The Netherlands & School for Mental Health and Neuroscience – Division Brain & Cognition, University of Maastricht, Maastricht, The Netherlands).

Pozvana predavanja

10. ožujka 2008.: „The cellular basis of learning and memory“, prof. dr. sc. Thomas Deller (Johann Wolfgang Goethe University, Department of Clinical Neuroanatomy, Frankfurt am Main, Germany) – u organizaciji HIIM-a i Hrvatskog društva za neuroznanost (u sklopu Tjedna mozga u Hrvatskoj).

10. ožujka 2008.: „Regeneration in the CNS: An introduction into current concepts“, prof. dr. sc. Thomas Deller (Johann Wolfgang Goethe University, Department of Clinical Neuroanatomy, Frankfurt am Main, Germany) – u organizaciji HIIM-a i Hrvatskog društva za neuroznanost (u sklopu Tjedna mozga u Hrvatskoj).

13. ožujka 2008.: „Voltage-gated and ligand-gated ion channels: their activity-dependent contribution to neuronal development and disorders“, prof. dr. sc. Michel Villaz – u sklopu doktorskog studija „Neuroznanost“ i Tjedna mozga u Hrvatskoj

14. ožujka 2008.: „Poremećaji disanja, naročito smetnje disanja u spavanju i smetnje spavanja u ranoj dobi“, prof. dr. sc. Fajko Bajrović i prof. dr. sc. David Neubauer (Medicinski fakultet Sveučilišta u Ljubljani, Slovenija) – u sklopu doktorskog studija „Neuroznanost“ i Tjedna mozga u Hrvatskoj

14. ožujka 2008.: „Suicidalni mozak: Geni i suicid“, prof. dr. sc. Andrej Marušič (Medicinski fakultet Sveučilišta u Ljubljani, Slovenija) – u sklopu doktorskog studija „Neuroznanost“ i Tjedna mozga u Hrvatskoj

15. ožujka 2008.: „Neonatalna neurologija i neurofiziologija“, prof. dr. sc. David Neubauer i Prof. dr. sc. Darja Paro-Panjan (Medicinski fakultet Sveučilišta u Ljubljani, Slovenija) – u sklopu doktorskog studija „Neuroznanost“ i Tjedna mozga u Hrvatskoj

14. ožujka 2008.: „Živčano-mišićni spoj i njegova sinaptogeneza“, prof. dr. sc. Zoran Grubič (Medicinski fakultet Sveučilišta u Ljubljani, Slovenija) – u sklopu doktorskog studija „Neuroznanost“ i Tjedna mozga u Hrvatskoj

15. ožujka 2008.: „Neonatalna neurointenzivna dijagnostika i terapija“, prof. dr. sc. David Neubauer i prof. dr. sc. Metka Derganc (Medicinski fakultet Sveučilišta u Ljubljani, Slovenija) – u sklopu doktorskog studija „Neuroznanost“ i Tjedna mozga u Hrvatskoj

15. ožujka 2008.: „Rijetke neurometaboličke i neurodegenerativne bolesti“, prof. dr. sc. David Neubauer (Medicinski fakultet Sveučilišta u Ljubljani, Slovenija) – u sklopu doktorskog studija „Neuroznanost“ i Tjedna mozga u Hrvatskoj

13. svibnja 2008.: „Metabolic medicine in 21. century – progress and challenges“, prof. dr. sc. Georg Friedrich Hoffmann, predstojnik (Universitäts-Kinderklinik Heidelberg, Njemačka) – u organizaciji Klinike za pedijatriju, Hrvatskog društva za humanu genetiku i Sekcije za metaboličke bolesti Hrvatskog pedijatrijskog društva.

6. lipnja 2008.: „Identification and regulation of murine myeloid osteoclast precursor cells in bone marrow and the periphery“, prof. dr. sc. Joseph Lorenzo (Division of Endocrinology and Metabolism, University of Connecticut Health Center, U.S.A.) – u organizaciji Hrvatskog imunološkog društva

18. rujna 2008.: „Synaptic plasticity in the spinal cord“, prof. dr. sc. Mirjana Randić (State University Iowa, College of Veterinary Medicine, U.S.A.) – HIIM, u sklopu doktorskog studija „Neuroznanost“.

14. listopada 2008.: „Bone development and hematopoietic microenvironment“, Hector Leonardo Aguila, PhD (University of Connecticut Health Center Department of Immunology, Farmington, U.S.A.) – HIIM, u organizaciji Hrvatskog imunološkog društva

21. listopada 2008.: „Innovative Medicines Initiative – Novi projekt Europske komisije“, dr. sc. Danica Ramljak (Medora).

Miloš Judaš

Centar za proteomiku i masenu spektrometriju

Centar za proteomiku i masenu spektrometriju osnovan je 10. lipnja 2008., na poticaj prof. dr. Slobodana Vukičevića, uz veliku pomoć njegove suradnice doc. dr. Lovorke Grgurević (Medicinski fakultet u Zagrebu) i vanjskog konzultanta dr. Borisa Mačeka (Institut za biokemiju Max Planck, Martinsried, Njemačka). Nakon početne ideje u ostvarenje toga velikog projekta uključili su se i Medicinski Fakultet u Zagrebu, KBC Zagreb i Ministarstvo znanosti i obrazovanja. Osnutak Centra za proteomiku i masenu spektrometriju dosada su podržali voditelji 39 projekata, većine zavoda i klinika Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu uz dodatnu potporu Sveučilišta u Zagrebu, kao i projekata te pisma namjere znanstvenika sa Stomatološkog, Veterinarskog i Prirodoslovnomatematičkog fakulteta u Zagrebu.

Glavni cilj Centra je promicanje translacijskih istraživanja udruživanjem programa s područja bazičnih i kliničkih medicinskih istraživanja iz različitih područja znanosti. U centru će se također provoditi znanstvena edukacija nove generacije istraživača u području funkcionalne proteomike i molekularne biologije.

Kao jedan od osnovnih uređaja, u Centru je nabavljen maseni spektrometar visokog razlučivanja LTQ Orbitrap Discovery (Thermo Fisher Scientific), prvi u ovome dijelu Europe. Glavne funkcije će mu biti karakterizacija velikog broja

Prof. dr. Slobodan Vukičević sa suradnicima u novoosnovanom Centru za proteomiku. Na slici slijeva: Volker Schnieders (Thermo Fisher Scientific), prof. dr. Slobodan Vukicevic (Medicinski fakultet), dipl. ing. Genadij Razdorov (Glaxo-Smith-Kline istraživački centar), doc. dr. Boris Macek (Max-Planck Institute for Biochemistry), dipl. ing. Igor Erjavac (Medicinski fakultet), dipl. ing. Antonija Zurunic (Medicinski fakultet) i Peter Bandilla (Max-Planck Institute for Biochemistry).

proteina i peptida u raznim bolestima te farmkokinetika. Uz ostalu opremu za proteomsku analizu uzoraka nabavljen je i nano-viskokotlačni kromatograf Easy-nLC (Proxeon), za brzo i precizno kromatografsko razdvajanje kompleksnih smjesa peptida, koje će se automatski prosljeđivati na maseni spektrometar radi daljnje analize. Kombinacija tih dvaju uređaja obuhvaća najnoviju tehnologiju u proteomici u svijetu, tako da Sveučilište dobiva suvremenu platformu koja će biti konkurentna europskoj i svjetskoj znanstvenoj zajednici dugi niz godina.

Učinak proteomike

Karakterizacija i analiza svih proteina izraženih od genoma (proteom) u sre-

dištu je najnovijih svjetskih istraživanja. Znanost u post-genomskoj eri usmjerena je k otkrivanju mehanizama koji uvjetuju razvoj bolesti koje nisu u potpunosti objašnjive defektima u sekvenci humanog genoma. Dublje razumijevanje bioloških mehanizama posttranskripcijske i posttranslacijske modifikacije upućuje na sve veću važnost koju proteini, peptidi ili manje biomolekule, poput metabolita, imaju u regulaciji normalnih staničnih procesa i nastanku bolesti. U svjetskim razmjerima proteomika ima sve veće značenje na području kliničke medicine te otkrića biomarkera novih dijagnostičkih i terapijskih postupaka. Mnogobrojne znanstvene publikacije pokazale su da se podaci dobiveni genomskim i proteomskim istraživanjima mogu iskoristiti da bi se odredio klinički stadij bole-

Maseni spektrometar LTQ-Orbitrap, osnovni uređaj za buduće djelovanje Centra za proteomiku

NAZIV OPREME: Mass spectrometry module

Osnovne komponente
LTQ- Orbitrap mass spectrometer
Proxeon nano-HPLC
Proxeon nano ESI LC-MS interface
Proxeon nano-HPLC column packing unit
Bench-top flow hood

sti kao što su karcinomi ili neurodegenerativne bolesti. Također su pokazale da je spomenutom metodom moguće predvidjeti ishod bolesti točnije nego bilo kojom dosadašnjom metodom. Štoviše, nova istraživanja pokazala su da se proteomskom analizom tjelesnih tekućina, poput krvi, mogu dijagnosticirati bolesnici u početnoj fazi bolesti, kao u primjeru karcinoma pluća. Sve veća primjena proteomike omogućit će daljnji razvoj ranih dijagnostičkim biljega te će također omogućiti nastanak novih lijekova s ciljanom učinkom, koji će umnogome poboljšati preživljenje bolesnika s najtežim bolestima, poput karcinoma.

Igor Erjavec

Publikacije:

1. Grgurevic L, Macek B, Erjavec I, Oppermann H, Mann M and Vukicevic S. Urine release of systemically administered bone morphogenetic protein hybrid molecule. *J Nephrol*. 2007
2. Grgurevic L, Macek B, Durdevic D and Vukicevic S. Detection of bone and cartilage-related proteins in plasma of patients with a bone fracture using liquid chromatography-mass spectrometry. *Int Orthop*. 2007
3. Sampath TK, Simic P, Moreno S, Bukanov N, Draca N, Kufner V, Tikvica A, Blair A, Semenski D, Brncic M, Burke SK, Vukicevic S. Sevelamer Restores Bone Volume and Improves Bone Microarchitecture and Strength in Aged Ovariectomized Rats. *Endocrinology*. 2008
4. Grgurevic L, Macek B, Mercep M, Jelic M, Smoljanovic T, Erjavec I, Grgurevic I, Simic P, Boljevic PV, Durdevic D, Vnuk D, Maticic D, Kufner V, Stern-Padovan R, Mann M and Vukicevic S. BMP-1-3 isoform of Bmp-1 gene circulates in plasma and regulates bone and kidney regeneration. U tisku.
5. Macek B, Mann M, Olsen JV. Global and site-specific quantitative phosphoproteomics: principles and applications. *Ann Rev Pharmacol* 2009.

Laboratorij za mineralizirana tkiva

Izvešće o radu i rezultatima u akademskoj godini 2007./2008.

Znanstvenoistraživački rad Laboratorija za mineralizirana tkiva u 2007./2008. godini obuhvaćao je ove istraživačke aktivnosti: proučavanje utjecaja TSH hormona na koštani metabolizam (1, 13); utvrđivanje mehanizma djelovanja Sevelamera (Renagel) koji veže fosfate u crijevu, Bazedoxifena te Lasofoxifena u liječenju osteoporozе (16, 17, 19); objavljivanje preglednih radova o koštanim morfogogenetskim proteinima u razvoju te tkivnoj regeneraciji, od njihove lokalne do sistemske primjene (2, 12, 14, 15); uloga humanih mezenhimalnih stanica u diferencijaciji hondrocita (3, 5, 6); značenje izvanstaničnog matriksa u regeneraciji tkiva (18); uloga molekule BMP-6 u aktivaciji novih signalnih puteva, ekspresiji hepcidina, novootkrivenog receptora u metabolizmu željeza te specifične uloge molekula BMP-a u homeostazi glukoze (8, 22, 20); uloga molekule BMP-7 u tumorima prostate i dojke (7, 9, 11); te proteomska identifikacija koštanih morfogogenetskih proteina i njima sličnih molekula u mnogobrojnim patološkim stanjima (4, 10, 21). Objavljeno je 20 znanstvenih radova u časopisima indeksiranim u Current Contents-u u rasponu faktora utjecaja (impact factor) od 0,9 do 52,4, a dva su rada poslana u tisak.

Hrvatski institut za tehnologiju odobrio je i dva tehnologijska projekta dvjema znanstvenicama Laboratorija za mineralizirana tkiva, i to: doc. dr. Petri Šimić za „Oralne formulacije proteina za regeneraciju skeleta i bubrega“ te dr. sc. Lovorki Grgurević za „Praćenje uspješnosti cijeljenja prijeloma te liječenja karcinoma dojke i prostate pomoću novih serumskih markera“. Doc. dr. Petra Šimić dobila je projekt „Unity through Knowledge Starting Grant“ za mlade znanstvenike do 35 godina koji financira Svjetska banka u suradnji s Ministarstvom znanosti. U sklopu projekta istražiti će se mehanizam djelovanja koštano morfogogenetskog proteina-6 (engl. bone morphogenetic protein-6, BMP-6) u osteoporozu s potencijalom razvoja novog lijeka.

Doktorska disertacija dr. Lovorke Grgurević „Proteomska identifikacija koštanih morfogogenetskih proteina i njima srodnih molekula“ izabrana je za najbolju disertaciju u akademskoj godini 2007./2008. iz područja temeljnih medicinskih znanosti.

Slobodan Vukičević

Dr. sc. Lovorka Grgurević, ovogodišnja dobitnica Dekanove nagrade za najbolju disertaciju, sa svojim mentorom, voditeljem Laboratorija za mineralizirana tkiva prof. dr. Slobodanom Vukičevićem

LABORATORIJ ZA MINERALIZIRANA TKIVA

Objavljeni radovi

2007

1. Sampath TK, Simic P, Sendak R, Draca N, Bowe AE, O'Brien S, Schiavi SC, McPherson JM, Vukicevic S: Thyroid stimulating hormone restores bone volume, microarchitecture and strength in aged ovariectomized rats, *Journal of Bone and Mineral Research* 22:849-59, 2007. (ISI 11) Impact Factor – 6.004
2. Simic P and Vukicevic S: Bone morphogenetic proteins: From developmental signals to tissue regeneration. Conference on bone morphogenetic proteins, *EMBO Reports* 8:327-31, 2007. (ISI 2) Impact Factor – 7.450
3. Bernardo ME, Emons JA, Karperien M, Nauta AJ, Willemze R, Roelofs H, Romeo S, Marchini A, Rappold GA, Vukicevic S, Locatelli F, Fibbe WE: Human mesenchymal stem cells derived from bone marrow display a better chondrogenic differentiation compared with other sources, *Connective Tissue Research* 48:132-40, 2007. (ISI 6) Impact factor – 1.085
4. Grgurevic L, Macek B, Erjavec I, Oppermann H, Mann M, Vukicevic S: Urine release of systemically administered bone morphogenetic protein hybrid molecule, *Journal of Nephrology* 20:311-319, 2007. (ISI 1) Impact factor – 1.138
5. Pecina M, Vukicevic S: Biological aspects of bone, cartilage and tendon regeneration (editorial), *International Orthopaedics* 31:719-720, 2007. (ISI 1) Impact Factor – 0.903
6. Borovecki F, Pecina-Slaus N, Vukicevic S: Biological mechanisms of bone and cartilage remodeling – Genomic perspective, *International Orthopaedics* 31:799-805, 2007. (ISI 1) Impact factor – 0.903
7. Buijs JT, Rentsch CA, van der Horst G, van Overveld PG, Wetterwald A, Schwaninger R, Henriquez NV, Ten Dijke P, Borovecki F, Markwalder R, Thalmann GN, Papapoulos SE, Pelger RC, Vukicevic S, Cecchini MG, Lowik CW, van der Pluijm G: BMP7, a Putative Regulator of Epithelial Homeostasis in the Human Prostate, Is a Potent Inhibitor of Prostate Cancer Bone Metastasis *In Vivo*, *American Journal of Pathology* 171:1047-57, 2007. (ISI 9) Impact factor – 5.487
8. Grasser WA, Orlic I, Borovecki F, Riccardi KA, Simic P, Vukicevic S, Paralkar VM: BMP-6 exerts its osteoinductive effect through activation of IGF-I and EGF pathways, *International Orthopaedics* 31:759-765, 2007. (ISI 1) Impact factor – 0.903
9. Buijs J, Henriquez NV, van Overveld PGM, van der Horst G, Que I, Schwaninger R, Rentsch C, ten Dijke P, Cleton-Jansen AM, Notting IC, Vukicevic S, Lidereau R, Papapoulos SE, Cecchini MG, Löwik CWGM, van der Pluijm G: Bone Morphogenetic Protein 7 in the Development and Treatment of Bone Metastases from Breast Cancer, *Cancer Research* 67:8742-51, 2007. (ISI 7) Impact factor – 7.672
10. Grgurevic L, Macek B, Durdevic D, Vukicevic S: Detection of bone and cartilage-related proteins in plasma of patients with a bone fracture using liquid chromatography-mass spectrometry, *International Orthopaedics* 31:743-751, 2007. (ISI 1) Impact factor – 0.903
11. Notting I, Buijs J, Mintardjo R, van der Horst G, Vukicevic S, Lowik C, Schalijs-Delfos N, Keunen J, van der Pluijm G: Bone

morphogenetic protein 7 inhibits tumor growth of human uveal melanoma in vivo, *Investigative Ophthalmology and Visual Science* 48:4882-9, 2007. Impact Factor – 3.528

12. Smoljanovic T, Grgurevic L, Jelic M, Vukicevic S, Pecina M: Re-generation of the skeleton by recombinant human bone morphogenetic proteins, *Collegium Antropologicum* 31:923-932, 2007. (ISI 1)

2008

13. Sun L, Vukicevic S, Baliram R, Yang G, Sendak R, McPherson J, Zhu LL, Iqbal J, Latif R, Natrajan A, Arabi A, Yamoah K, Moonga BS, Gabet Y, Davies TF, Bab I, Abe E, Sampath K, Zaidi M: Intermittent recombinant TSH injections prevent ovariectomy-induced bone loss. *Proceedings of the National Academy of Sciences of the USA* 105:4289-4294, 2008. (ISI 1) Impact Factor – 9.598
14. Vukicevic S, Sampath TK (editors): Bone Morphogenetic Proteins: From Local to Systemic Therapeutics, PIR Series, *Birkhauser Verlag AG*, Basel, Boston, Berlin, 2008.
15. Vukicevic S, Simic P, Grgurevic L, Borovecki F, Sampath K. Systemic administration of bone morphogenetic proteins. In: Bone Morphogenetic Proteins: From Local to Systemic Therapeutics (Editors: Vukicevic S, Sampath TK), PIR Series, *Birkhauser Verlag AG*, Basel, Boston, Berlin, pp 317-337, 2008.
16. Sampath TK, Simic P, Moreno S, Bukanov N, Draca N, Kufner V, Tikvica A, Blair A, Semenski D, Brncic M, Burke SK, Vukicevic S: Sevelamer Restores Bone Volume and Improves Bone Microarchitecture and Strength in Aged Ovariectomized Rats. *Endocrinology* 149:6092-6102, 2008. Impact factor – 5.045
17. Silverman SL, Christiansen C, Genant HK, Vukicevic S, Zanchetta JR, de Villiers TJ, Constantine GD, Chines AA: Efficacy of Bazedoxifene in Reducing New Vertebral Fracture Risk in Postmenopausal Women With Osteoporosis: Results From a 3-Year, Randomized, Placebo- and Active-Controlled Clinical Trial. *Journal of Bone and Mineral Research* 23:1923-1934, 2008. Impact factor – 6.004
18. Paralkar VM, Vukicevic S: BMP binding to type IV collagens: Letter to Editor, *Nature, u tisku*, Impact factor – 28.75
19. Cummings SR, Ensrud K, Delmas PD, LaCroix A, Vukicevic S, Reid DM, Goldstein S, Sriram U, Lee A, Thompson J, Armstrong RA, Thompson DD, Zanchetta J, Kendler D, Eastell R: The Clinical Outcomes of Five Years of Treatment with Lasofoxifene for Postmenopausal Women with Osteoporosis: The PEARL Trial. *New England Journal of Medicine*, u tisku, Impact factor – 52.4
20. Andriopoulos B, Elena Corradini E, Faasse SA, Xia Y, Chen S, Grgurevic L, Knutson MD, Pietrangelo A, Vukicevic S, Lin HY, Babitt JL: BMP-6 is a Key Regulator of Hepcidin Expression and Iron Metabolism, *submitted to Nature Genetics*, u tisku Impact factor – 25.556

Obranjene disertacije

16. svibnja – 25. studenoga 2008.

1. *Danijela Štimac, dr. med.*, „Odnos izvanbolničke potrošnje lijekova u gradu Zagrebu od 2001. do 2005. godine i regulatornih mjera“, 19. svibnja 2008. godine
2. *mr. sc. Ivan Gudelj*, „Učestalost i socioekonomski značaj astme u srednjoškolske mladeži“, 20. svibnja 2008. godine
3. *mr. sc. Jozo Jelčić*, „Odnos polimorfizma gena na vitamin-D receptor, alfa-1 lanac kolagena I i estrogeni receptor i koštane mase u bolesnika s hipertireozom“, 13. lipnja 2008. godine
4. *mr. sc. Đurđica Lazić*, „Prevalencija multimorbiditeta i značajke komorbiditeta kroničnih bolesti populacije u skrbi liječnika obiteljske medicine“, 18. lipnja 2008. godine
5. *mr. sc. Tomislav Miletić*, „Povezanost porodne težine i duljine novorođenčadi s roditeljskim čimbenicima u Šibensko-kninskoj, Zadarskoj i Splitsko-dalmatinskoj Županiji“, 19. lipnja 2008. godine
6. *mr. sc. Gorana Aralica*, „Usporedba metoda strojnog učenja i mišljenje eksperta-patologa u dijagnostici pigmentnih promjena kože“, 01. srpnja 2008. godine
7. *Mladen Bušić, dr. med.*, „Fakoemulzifikacija u bolesnika s pseudoeksfolijativnim sindromom – evaluacija mogućnosti jednodnevne kirurgije“, 03. srpnja 2008. godine
8. *mr. sc. Višnja Ivančan*, „Učinak primjene kortikosteroida na upalni odgovor i rani poslijeoperacijski tijek nakon operacijskog zahvata totalne korekcije prirodene srčane greške uz primjenu izvantjelesnog krvotoka“, 03. srpnja 2008. godine
9. *mr. sc. Zlatko Giljević*, „Značenje stimulirajućeg hormona štitnjače (TSH) na koštanu masu u štakorskom modelu osteoporoze i u bolesnika sa smanjenom mineralnom gustoćom kosti“, 09. srpnja 2008. godine
10. *mr. sc. Berivoj Mišković*, „Obrasci fetalnog ponašanja u normalnim i visokorizičnim trudnoćama ispitani po
- moću četverodimenzionalnog ultrazvuka“, 11. srpnja 2008. godine
11. *mr. sc. Zorana Kušević*, „Povezanost psihičkih čimbenika sa prisutnošću tjelesnih bolesti u oboljelih od kroničnog ratnog posttraumatskog stresnog poremećaja“, 11. srpnja 2008. godine
12. *mr. sc. Muharem Mehulić*, „Učestalost senzibilizacije na pelude u odrasle populacije s atopijom u Zagrebu i okolici“, 15. srpnja 2008. godine
13. *mr. sc. Vesna Šendula Jengiđ*, „Kriminogene specifičnosti psihotičnih počinitelja kaznenog djela“, 06. kolovoza 2008. godine
14. *mr. sc. Ivana Mareković*, „Značenje molekularnih metoda u dijagnostici izvanbolničkih pneumonija uzrokovanih bakterijama“, 08. rujna 2008. godine
15. *mr. sc. Sandra Škrinjaric-Cincar*, „Razina imunoreaktivnosti endotelina-1 u plazmi i induciranom iskašljaju bolesnika s astmom“, 09. rujna 2008. godine
16. *mr. sc. Milko Padovan*, „Istraživanje mogućeg utjecaja osiromašenog urana na incidenciju zloćudnih tumora bubrega i mokraćnog mjehura u Hrvatskoj između 1986. i 2000. godine“, 01. listopada 2008. godine
17. *Tomislav Smoljanović, dr. med.*, „Pojavnost ozljeda i oštećenja sustava kretanja vrhunskih veslača“, 07. listopada 2008. godine
18. *mr. sc. Ivan Puljiz*, „Beta-kemokini i metaloproteinaze u imunopatogenezi pneumonije uzrokovane mikroplazmom pneumonije“, 20. listopada 2008. godine
19. *mr. sc. Vito Starčević*, „Sadržaj lipida u posteljicama trudnica s tipom 1 šećerne bolesti“, 29. listopada 2008. godine
20. *Igor Filipčić, dr. med.*, „Učestalost depresije i utjecaj liječenja depresije na kvalitetu života bolesnika koji boluju od kronične somatske bolesti“, 06. studenog 2008. godine
21. *mr. sc. Kajo Bučan*, „Odnos između dijabetičke retinopatije, mikroalbu-
- minurije i asimptomatske disfunkcije lijeve srčane klijetke u bolesnika sa šećernom bolesti tipa 1“, 14. studenog 2008. godine
22. *mr. sc. Irena Hrštić*, „Mutacije virusa hepatitisa C u hipervarijabilnoj regiji i razvoj kvazispicijesa u bolesnika s kroničnim hepatitisom C“, 17. studenog 2008. godine
23. *Nadira Duraković, dr. med.*, „Uloga primateljevih dendritičkih stanica u adoptivnoj imunoterapiji nakon transplantacije koštane srži“, 18. studenog 2008. godine
24. *mr. sc. Davor Galetović*, „Uloga oksidativnog stresa pri fotokoagulaciji retine kod neproliferacijske dijabetičke retinopatije“, 19. studenog 2008. godine
25. *mr. sc. Drago Turčinov*, „Učestalost i rizični čimbenici lipodistrofije i dislipidemije u oboljelih od zaraze virusom humane imunodeficijencije liječenih vrlo djelotvornom kombinacijom antiretrovirusnih lijekova“, 20. studenog 2008. godine
26. *mr. sc. Jasminka Korić*, „Usporedba sevofluranske anestezije i TIVA-e s obzirom na hemodinamske i biokemijske pokazatelje funkcije srca nakon velikih abdominalnih operacija“, 24. studenog 2008. godine
27. *mr. sc. Silva Čuković-Čavka*, „Promjene gena NOD2/CARD15 u bolesnika s Crohnovom bolešću“, 25. studenog 2008. godine
28. *Stjepan Višnjić, dr. med.*, „Usporedba rezultata operativnog liječenja apendicitisa u djece laparoskopski asistiranom metodom u odnosu na otvorenu i laparoskopsku metodu“, 25. studenog 2008. godine

Javne rasprave o prijedlozima disertacija

26. svibnja – 24. studenoga 2008.

26. svibnja 2008.

1. *Marta Čivljak, dr. med., naslov teme:* „Prevalencija pušenja duhana u Republici Hrvatskoj i učinkovitost javnozdravstvenih intervencija za prestanak pušenja“
2. *Ivana Šoljan, prof. sociologije, naslov teme:* „Žene na upravljačkim pozicijama u bolničkim ustanovama u Republici Hrvatskoj: razlozi maloga broja, uvjeti rada i perspektive“
3. *mr. sc. Oktavija Đaković Rode, naslov teme:* „Apoptoza posredovana FAS-om u bolesnika zaraženih virusom humane imunodeficijencije tipa 1, herpesvirusom tipa 8 i virusom herpes simplex tipa 2“
4. *Marija Macan, dr. med., naslov teme:* „Utjecaj antilipidnih lijekova na esterase, lipide i leptin u štakora“
5. *Mladen Grgurević, dr. med., naslov teme:* „Međudjelovanje depresivnih simptoma, emocionalnog distresa i glikokemijske kontrole u osoba sa šećernom bolešću“
6. *mr. sc. Zlatko Vlajčić, naslov teme:* „Ispitivanje biomehaničkih karakteristika modificiranih šavova fleksornih tetiva na animalnom modelu“

9. lipnja 2008.

1. *Ivan Cvjetko, dr. med., naslov teme:* „Stabilni želučani pentadekapeptid 157 (BPC 157) i ligatura arterije femoralis u štakora“
2. *Vinko Kojundžić, dipl. ing. elektrotehnike, naslov teme:* „Utjecaj informatizacije na promjene u radu liječnika primarne zdravstvene zaštite“
3. *Blaženka Kljajić Bukvić, dr. med., naslov teme:* „Učinak izloženosti endotoksinu u interakciji s genetskim činiteljima na atopijske fenotipove djece u Hrvatskoj“
4. *Ivan Čavar, dr. med., naslov teme:* „Uloga prostanoida u mehanizmima akutnog toksičnog oštećenja jetre“
5. *Davor Džepina, dr. med., naslov teme:* „Kliničko-patološke osobitosti pilarnog mikrokarcinoma štitnjače“

30. lipnja 2008.

1. *Ivan Barišić, dr. med., naslov teme:* „Učinak pentadekapeptida BPC 157

na izoprenalinom iducirani infarkt miokarda u štakora“

2. *Željka Gavranović, dr. med., naslov teme:* „Modaliteti iregularne sistoličke kinetike interventikularnog septuma“
3. *Ana Ivaniš, dr. med., naslov teme:* „Pouzdanost i značajke autorstva u akademskoj medicini“
4. *Blaženka Miškić, dr. med., naslov teme:* „Ovisnost ultrazvučnih parametara petne kosti u dječjoj dobi o genskim polimorfizmima“
5. *mr. sc. Siniša Zovko, naslov teme:* „Utjecaj politike smanjenja šteta od zlouporabe droga na promjenu zdravstvenog ponašanja intravenskih korisnika droga“
6. *Nikolina Jovanović, dr. med., naslov teme:* „Suicidalno razmišljanje i ponašanje u bolesnika sa shizofrenijom: povezanost s varijantama gena za serotonin i dopaminski transporter“

22. rujna 2008.

1. *Katarina Štingl, dipl. inž. biologije, naslov teme:* „Uloga analize mikrosatelitskih lokusa u transplantaciji hematopoetskih matičnih stanica“
2. *Matko Kalac, dr. med., naslov teme:* „Uloga epigenetski usmjerene terapije u liječenju difuznog b-velikostaničnog limfoma – doprinos razvoju modela farmakologije i biologije sustava“
3. *Borislav Belev, dr. med., naslov teme:* „Kliničko-patološke, morfološke i prognostičke karakteristike gastrointestinalnih stromalnih tumora (GIST) i srodnih mezenhimalnih tumora“
4. *Ljubica Fuštar Preradović, dr. med., naslov teme:* „Mogućnosti preoperacijske diferencijacije promjena u doštitnim žlijezdama od ostalih struktura vrata u citološkim preparatima“
5. *Rok Čivljak, dr. med., naslov teme:* „Učinak „bundle“ – intervencije na smanjenje rizika profesionalne ekspoziije bolničkog osoblja infekcijama koje se prenose krvlju“
6. *Vladimir Draženović, dr. med., naslov teme:* „Imunološki odgovor na cjepivo protiv influence u starijih od 50 godina s određivanjem dobne granice slabljenja imunogenosti“

29. rujna 2008.

1. *mr. sc. Milan Rudić, naslov teme:* „Uloga hormonalnih faktora i produkata oksidacijskog stresa u etiologiji otoskleroze“
2. *Ivana Aras, dr. med., naslov teme:* „Kvaliteta života roditelja djece sa smetnjama slušanja i govora“
3. *Matjaž Vogrin, dr. med., naslov teme:* „Utjecaj faktora rasta aktiviranih trombocita na uraštanje presadka kod rekonstrukcije prednje ukrižene sveze koljenskog zgloba“
4. *mr. sc. Željko Jelinčić, naslov teme:* „Terapijski efekt bpc 157 na ishemijsku leziju slezene štakora s reperfuzijskim efektom“
5. *mr. sc. Dragan Ledina, naslov teme:* „Markeri endotelne disfunkcije i kronične bubrežne promjene u hrvatskih vojnika inficiranih hantavirusima u domovinskom ratu“
6. *Lovorka Brajković, prof. psihologije, naslov teme:* „Pokazatelji zadovoljstva životom u trećoj životnoj dobi“

06. listopada 2008.

1. *Sergej Mihailović Marasanov, dr. med., naslov teme:* „Genomska analiza ekspresijskog profila u bolesnika s degeneracijskim promjenama intervertebralnih diskova“
2. *Vilka Mekavac Mišak, dr. med., naslov teme:* „Utjecaj liječenja akutne poslijeoperacijske boli na stresni odgovor organizma“
3. *Pero Bokarica, dr. med., naslov teme:* „Značaj preoperativnih vrijednosti koncentracije spermija i ukupnog broja progresivno pokretnih spermija u procjeni uspješnosti varikocelektomije“
4. *Zrinka Bošnjak, dr. med., naslov teme:* „Mehanizmi rezistencije na betalaktamske antibiotike u kliničkim izolatima klebsiella pneumoniae“
5. *mr. sc. Mladen Lončar, naslov teme:* „Dugoročne psihofizičke posljedice zatočeništva na mortalitet bivših logoraša“

27. listopada 2008.

1. *Siniša Car, dr. med., naslov teme:* „Serumska koncentracija mokraćne kiseline i ishod akutnog koronarnog sindroma“

2. *Indgrid Marton, dr. med., naslov teme: „Izraženost HIF-1(alpha) i VEGF u neuroendokrinim karcinomima dojke“*
  3. *Anita Škrtić, dr. med., naslov teme: „Ekspresija proteina NOTCH 1 i JAGGED 1 u monoklonalnoj gamapatiji neodređenog značenja i multiplom mijelomu“*
  4. *Danko Bljajić, dr. med., naslov teme: „Utjecaj gestacijskog dijabetesa i pretilosti majke na inzulinsku rezistenciju i razine adiponektina, rezistina i leptina u krvi majke i umbilikalnoj krvi“*
  5. *Vlatka Tomić, dr. med., naslov teme: „Dinamika i djelovanje adiponektina i leptina u serumu i folikularnoj tekućini PCOS pacijentica u postupku izvantjelesne oplodnje“*
- 24. studenog 2008.**
1. *Jasna Špiček Macan, dr. med., naslov teme: „Utjecaj pozitivnoga tlaka*

na kraju ekspirija (PEEP-a) na oksigenaciju i hemodinamske promjene za vrijeme ventilacije jednog pluća u bolesnika s kroničnom opstruktivnom plućnom bolesti (KOPB) s obzirom na BODE indeks“

2. *Ivana Pavić Šimetin, dr. med., naslov teme: „Nejednakosti u samoprocjeni zdravlja učenika iz različitih socioekonomskih okruženja“*
3. *Maroje Sorić, dr. med., naslov teme: „Povezanost morfoloških i funkcionalnih obilježja te komponenta tjelesne aktivnosti u adolescentnoj i odrasloj dobi – longitudinalno istraživanje“*
4. *Ana Vujaklija, dr. med., naslov teme: „Hiperглиkemija u teškoj akutnoj bolesti – rizični čimbenik kasnijeg poremećaja metabolizma glukoze“*
5. *Ozren Grgić, dr. med., naslov teme: „Metode probira u dijagnostici prijevremenog poroda“*

Studenti medicine dobitnici rektorove i dekanove nagrade u akademskoj godini 2007./2008.

Povjerenstvo za znanstveni rad studenata Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu u akademskoj godini 2007./2008. je predložilo za dodjelu Rektorove nagrade sedam studentskih radova, a Rektorova nagrada je dodijeljena za četiri rada:

1. Dora Fabijanović: „DNA demetilacija u perigastrulacijskom razdoblju mijenja razvoj deciduoma u štakora“
2. Siniša Roginić i Mihovil Pletikos: „Razvoj nitrinergičkih neurona fetalne subplate zone u moždanoj kori čovjeka“
3. Aleksandar Blivajs, Karlo Filipović, Mihaela Jovančević: „Utjecaj TSH na kost u tiroideoparatiroidtomiranih štakora“
4. Tomislav Kokotović: „Istraživanje ekspresije aksina u neuroepitelnim tumorima mozga“

Posebna Rektorova nagrada dodijeljena je studentima:

1. Hadi Fadi Abdel, Mirko Bakula, Jakov Ivković, Božidar Perić, Marijan Romić i Marijo Stipinović – za organizaciju znanstvenog kongresa Croatian Stu-

dent Summit 3 (CROSS 3), 29. ožujka do 01. travnja 2007.

2. Ivan Adamec, Vesna Buntak, Petra Kejla, Matija Marković, Ivo Planinc i Mislav Planinc – za organizaciju znanstvenog kongresa Zagreb International Medical Summit 7 (ZIMS 7), 08. do 11. studenoga 2007.

Fakultetsko vijeće je na svojoj sjednici od 25. studenoga 2008. godine prihvatilo prijedlog Povjerenstva za znanstveni rad studenata da se Dekanovom nagradom za najbolji znanstveni rad studenata nagrade sljedeća tri rada:

1. Martina Vargović i Karolina Režek: „Socijalni pogledi na kvalitetu spolnog života nakon liječenja raka vrata maternice“
2. Vibor Milunović i Iva Bušić: „Povezanost mehanizama suočavanja u oboljelih od multiple skleroze s depresijom i tjeskobom“
3. Iva Dumić-Čule i Mirna Pandžić: „Koštani morfogenetski protein-6, za razliku od estrogena i paratiroidnog hormona, obnavlja kost u miševa s homozigotnim nul alelom za Bmp 6“.

Dekanova nagrada za najbolje disertacije obranjene u akademskoj godini 2007./2008.

Temeljem članka 158. Statuta Medicinskog fakulteta, Dekanski je kolegij na sjednici održanoj 21. listopada 2008. godine donio Odluku o objavi internog natječaja za izbor najboljih disertacija obranjenih u ak. god. 2007./2008. (to jest, u razdoblju od 1. listopada 2007. do 30. rujna 2008. godine). U propisanom natječajnom roku (do 14. studenoga 2008. godine u 15.00 sati) Odbor za disertacije je zaprimio pet prijedloga za dodjelu nagrade, sa svom pratećom dokumentacijom, te ih razmotrio i ocijenio u propisanom roku (do 21. studenoga 2008.). Fakultetsko vijeće je na svojoj sjednici 25. studenoga 2008. prihvatilo prijedlog Odbora te donijelo odluku da se nagrade dvije disertacije:

Za znanstveno polje „Kliničke medicinske znanosti“:

Dr. sc. **Martina Rojnić Kuzman:** „Utjecaj polimorfizama gena *SERT*, *MDR1* i *5HT2C* na terapijski odgovor i razvoj nuspojava u shizofrenih bolesnica na terapiji atipičnim antipsihotikom“ (Mentor: prof. dr. sc. Vesna Medved, disertacija obranjena 28. travnja 2008.)

Za znanstveno polje „Temeljne medicinske znanosti“:

Dr. sc. **Lovorka Grgurević:** „Proteinska identifikacija koštanih morfogenetskih proteina i njima srodnih molekula u biološkim tekućinama“ (Mentor: prof. dr. sc. Slobodan Vukičević, disertacija obranjena 20. studenoga 2007.)

Nagrađeni doktori znanosti uz dodjelu posebnog priznanja bit će nagrađeni i oslobođanjem od svih troškova postupka za stjecanje akademskog stupnja doktora znanosti.

Novi sustav promocija doktora znanosti

U protekloj akademskoj godini, Sveučilište u Zagrebu je bitno promijenilo sustav promocija doktora znanosti, pa su sada promocije mnogo svečanije, dostojanstvenije i privlačnije za širu javnost. Prije su se promocije održavale u vijećnici samog Sveučilišta, za manji broj doktora znanosti. Pritom se za svakog pristupnika pročitao životopis te sažetak disertacije, samo su promotori bili odjeveni u toge, a svečanosti je bio nazočan tek mali broj uzvanika (uglavnom rodbina i prijatelji promoviranih doktora znanosti). Uz pomoć i kreativni i materijalni doprinos različitih sastavnica, Sveučilište je u protekloj godini uvelo posve nov sustav promocija. Sada se promocije organiziraju samo u proljetnom i u jesenskom terminu (obično po dvije u svakom terminu), ali za mnogo veći broj doktora znanosti (150 – 200 pristupnika). Promotori, pristupnici i dekan odgovarajućih sastavnica prvo se okupe u zgradi Rektorata i pritom su svi odjeveni u akademske toge i kape. Potom u svečanoj povorci dostojanstveno prelaze iz zgrade Rektorata u zgradu Hrvatskog narodnog kazališta u kojoj se odvija sama promocija, uz nazočnost visokih državnih dužnosnika, predstavnika medija te brojnih drugih uzvanika. Zbog velikog broja promoviranih doktora znanosti, više se ne čitaju životopisi i sažetci disertacija (nego se tiskaju u odgovarajućim godišnjim publikacijama Sveučilišta), sam protokol je mnogo dostojanstveniji i privlačniji za oko javnosti, a pristupnici dobivaju diplome u novim, lijepo dizajniranim tuljcima od prozirne plastike i uz to zasebni medaljon sa znakom Sveučilišta. Po završetku promocije, slijedi domjenak za uzvanike u zgradi Hrvatskog narodnog kazališta.

Miloš Judaš

Svečanost promocije doktora znanosti

Doktori znanosti u području biomedicine i zdravstva promovirani na Sveučilištu u Zagrebu

Promocija 6. lipnja 2008.

Barbić Jerko
Bedalov Antonio
Čupić Hrvoje
Drmić Irena
Jugović Domagoj
Jurić Gordana
Pačić-Turk Ljiljana
Petraović Damir
Splavski Bruno
Stanimirović Andrija
Trošelj Željko

Promocija 14. rujna 2008.

Aljinović-Vučić Vedrana
Barišin Stjepan
Bergovec Marko
Biloglav Zrinka
Britvić Dolores

Brozović Gordana
Bukvić Mokoš Zrinka
Čebalo Ljiljana
Čorić Vedran
Čurlin Marija
Delić Brkljačić Diana
Đuranović Vlasta
Hećimović Ivan
Ivanuša Mario
Jakopović Marko
Koić Oliver
Kovač Ida
Kristek Branka
Kvolik Slavica
Likić Robert
Lisak Marijana
Lukić Ivan Krešimir
Lukinović-Škudar Vesna
Manojlović Zoran

Martinović Kaliterna Dušanka
Mateša Neven
Milić Astrid
Mirić Tešanić Danka
Muljačić Ante
Neralić-Meniga Inja
Nesek-Adam Višnja
Pavliša Goran
Polašek Ozren
Pucarini-Cvetković Jasna
Punda Ante
Radanović-Grgurić Ljiljana
Radonić Elizabeta
Rojnić Kuzman Martina
Samardžija Marina
Šarić Marija
Tomić Karla
Žele Starčević Lidija

Međunarodni i tehnologijski projekti mladih istraživača na Medicinskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu

U protekloj akademskoj godini (2007./2008.) nekoliko mladih istraživača na Medicinskom fakultetu uspjelo je, u vrlo kompetitivnim natjecajima, dobiti vrijedne međunarodne projekte ili domaće tehnologijske projekte.

Doc. dr. sc. Fran Borovečki postao je voditelj dvaju projekata s međunarodnim financiranjem. Prvi projekt, pod naslovom „Integrating and Strengthening Genomic Research in South-Eastern Europe“, izdašno je financiran (500.000 Eura) u sklopu 7. Okvirnog programa EU (FP7) – podlinija „Regional Potential“, shema financiranja „Coordination and Support Action“. Na natjecanju je sudjelovalo 240 ustanova iz brojnih regija starih i novih članica EU, a projekt kolege Borovečkog služi daljnjem razvoju Centra za funkcionalnu genomiku kao središta

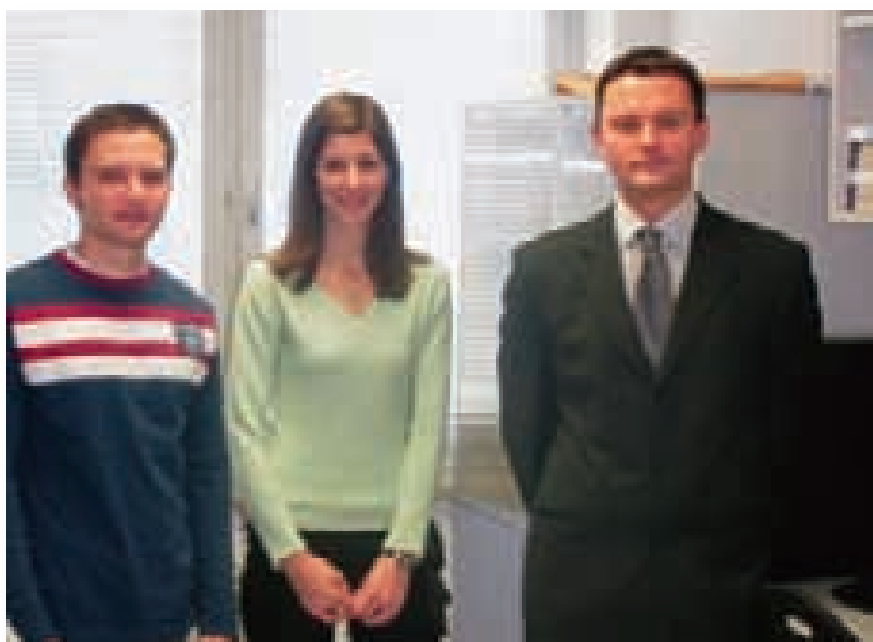
znanstvene izvrsnosti. Riječ je o prvom samostalnom projektu odobrenom u Hrvatskoj i na Medicinskom fakultetu u sklopu FP7 ciklusa (2007. – 2013.) u kojem je istraživač iz Hrvatske i koordinator projekta. Doc. dr. sc. Fran Borovečki je i voditelj projekta „Location analysis of alpha-synuclein promoter binding in Parkinson’s disease“, koji se financira iz sredstava Svjetske banke posredstvom fonda Jedinstvo uz pomoć znanja (Unity Through Knowledge Fund). Projekt se provodi u suradnji s Institutom za molekularnu medicinu iz Portugala, cilj mu je razjašnjavanje procesa transkripcijske deregulacije u Parkinsonovoj bolesti te otkrivanje novih ciljnih mehanizama za razvoj dijagnostičkih i terapijskih pristupa, a služiti će kao solidna osnova za prijavu dodatnih projekata financiranih iz sredstava EU.

Nadalje, u sklopu suradnje s Hrvatskim institutom za tehnologiju (HIT), u okviru programa TEST (financiranje projekata do izrade prototipa, za poticanje akademskog i inovativnog poduzetništva), dobivena su u 2007. i 2008. godini dva projekta.

Dr. sc. Lovorka Grgurević voditeljica je projekta pod naslovom „Praćenje uspješnosti cijeljenja prijeloma te liječenja karcinoma dojke i prostate s pomoću novih serumskih markera“. Nakon otkrića novih serumskih biopokazatelja, cilj projekta je razvoj specifičnih esejja za takve molekule te moguće uključivanje u globalno tržište lijekova. Osim toga, specifični bioesaji mogu imati važnu primjenu u dijagnosticiranju i praćenju nekih patoloških stanja. U projektu se primjenjuju nove metode identifikacije i karakterizacije proteina.

Dr. sc. Petra Šimić voditeljica je projekta pod naslovom „Oralna primjena proteina“. U Laboratoriju za mineralizirana tkiva (Zavod za anatomiju) otkrivene su dvije proteinske molekule s jasnim potencijalom u liječenju osteoporoze i kroničnog zatajenja bubrega. Budući da u Hrvatskoj oko 240.000 osoba boluje od osteoporoze, a 2.719 bolesnika boluje od krajnje faze bubrežnog zatajenja, cilj projekta je istražiti formulacije otkrivenih proteina koje bi omogućile njihovu apsorpciju nakon oralne primjene (u obliku kapsula) i time bitno poboljšale kvalitetu života spomenutih pacijenata (u kojih se zasad proteinski lijekovi primjenjuju isključivo parenteralno). Po završetku pretkliničkih pokusa, očekuje se pronalazak partnera u farmaceutskoj industriji za provođenje kliničkih pokusa, a konačni cilj je omogućiti sudjelovanje Hrvatske na globalnom tržištu lijekova.

Miloš Judaš

Doc. dr. Fran Borovečki (desno) sa svojim suradnicima u Centru za funkcionalnu genomiku Kristinom Gotovac, dipl. ing. i Filipom Bingulom, ing.

Poticaj inovativnoj medicini: nova projektna linija Europske komisije

Dr. sc. Danica Ramljak, direktorica konzultantske kuće Medora, d.o.o., s kojom Medicinski fakultet njeguje iznimno dobru suradnju, održala je 21. listopada 2008. za članove znanstvene zajednice Medicinskog fakulteta, kao i za ostale zainteresirane predstavnike biomedicinskog područja, predavanje na temu Innovative Medicines Initiative – Novi projekt Europske komisije.

Innovative Medicines Initiative (IMI) novi je program iznikao na zajedničkim tehnološkim platformama koji je uspostavljen kao jedinstveno javno-privatno partnerstvo (PPP) između farmaceutskih industrija zastupljenih od strane Europske federacije za farmaceutsku industriju (EFPIA) i Europske unije koju zastupa Europska komisija.

Program predstavlja jedinstven primjer paneuropske tehnološke i znanstvene suradnje koja objedinjuje sve protagoniste zainteresirane za razvoj i plasman lijekova, kao što su velike biofarmaceutske kompanije, predstavnici malog i srednjeg poduzetništva iz biofarmaceutske grupacije, udruge pacijenata, predstavnici akademskih institucija, bolnica i državnih organizacija, agencija i ministarstava. Cilj programa je

ubranje otkrića i razvoja novih terapija u medicini. Proračun programa je 2 milijarde eura, a financira se u jednakim dijelovima od strane Europske komisije i EFPIA. Prvi poziv za podnošenje projektnih prijava otvoren je 30. travnja, a do 15. srpnja 2008. zaprimljeno je oko 150 projektnih prijava iz 18 tematskih područja.

Dr. sc. Ramljak član je ekspertne skupine za ocjenjivanje IMI projekata i razvoj nove strategije. Tijekom predavanja osvrnula se je na nedavno osobno iskustvo recenzenta i nova saznanja u vezi IMI programa stečenih početkom rujna ove godine u Bruxellesu.

Drago Horvat

Tematski prioriteti programa IMI za 2008:

1. Improve Predictivity of Immunogenicity

Trajanje: 5 godina; proračun: €13m.

2. Non-genotoxic carcinogenesis

Trajanje: 2+3 godine; proračun: €12,5m.

3. Expert systems for *in silico* toxicity prediction

Trajanje: 5 godina; proračun: €5m.

4. Improved predictivity of non-clinical safety evaluation

Trajanje: 3 godine; proračun: €10m.

5. Qualification of translational safety biomarkers

Trajanje: 5 godina; proračun: €21m.

6. Strengthening the monitoring of the benefit/risk of medicines

Trajanje: 5 godina; proračun: €15m.

7. Islet cell research

Trajanje: 5 godina; proračun: €10m.

8. Surrogate markers for vascular endpoints

Trajanje: 5 godina; proračun: €20m.

9. Pain research;

Trajanje: 5 godina; proračun: €7,5m.

10. New tools for the development of novel therapies in psychiatric disorders

Trajanje: 5 godina; proračun: €10m.

11. Neurodegenerative disorders

Trajanje: 5 godina; proračun: €7,5m.

12. Understanding severe asthma

Trajanje: 5 godina; proračun: €12,5m.

13. COPD patient recorded outcomes

Trajanje: 5 godina; proračun: €10m.

14. European Medicines Research Training Network

Trajanje: 7 godina; proračun: €5m.

15. Safety sciences for medicines training programme

Trajanje: 5 godina; proračun: €3m.

16. Pharmaceutical medicine training programme

Trajanje: 5 godina; proračun: €4m.

17. Integrated medicines development training programme

Trajanje: 5 godina; proračun: €3m.

18. Pharmacovigilance training programme

Trajanje: 5 godina; proračun: €3,5m.

(za sve daljnje informacije vidi: http://imi.europa.eu/calls-01_en.html)

Prof. dr. Goran Šimić – dobitnik prestižne nagrade „Kurt Jellinger Prize“

Goran Šimić, izvanredni profesor na Medicinskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, voditelj Laboratorija u Odsjeku za razvojnu neuroznanost Hrvatskog instituta za istraživanje mozga, dobitnik je ove prestižne nagrade za 2008. godinu, koju dodjeljuje Springerov časopis *Acta Neuropathologica* za najbolji rad iz područja kliničke ili eksperimentalne neuropatologije.

Nagrada mu je dodijeljena na godišnjem sastanku Njemačkog društva neuropatologa i neuroanatoma u Würzburgu 10. listopada 2008. godine, te ga je tako uvrstila među elitu svjetske znanosti. Svojim otkrićem mehanizma nastanka spinalne mišićne atrofije, rasvijetlio je nastanak ove bolesti i time omogućio pronalazak skorog lijeka.

Osim priznanja za svoj dugogodišnji rad, profesor Šimić je time postao i član uredništva časopisa *Acta Neuropathologica*, ujedno je i prvi znanstvenik čija se slika nalazi na naslovnici istoimenog znanstvenog časopisa.

Prof. dr. Goran Šimić

O PROFESORU ŠIMIĆU

Goran Šimić rođen je 8. svibnja 1967. godine u Zagrebu. Za vrijeme studija pokazao je veliku zainteresiranost za neuroznanost, te je već kao student izradio nekoliko znanstvenih radova, kao i diplomski rad. Za vrijeme Domovinskog rata radio je u Glavnom stožeru saniteta RH na obradi podataka o zatočenim i nestalim osobama, a sudjelovao je

i u izradi monografije „Mass killing and genocide in Croatia 1991/1992: A book of evidence“.

Odmah nakon završenog studija i pripravničkog liječničkog staža, zaposlio se kao znanstveni novak na Medicinskom fakultetu u Zagrebu. Nakon obranjenog magisterija (1995. g.) i doktorata (1998. g.), koji su bili vezani uz tematiku Alzheimerove bolesti, postaje docent (2002. g.), a već sa 40 godina i izvanredni profesor neuroznanosti, anatomije i kliničke anatomije (2007.).

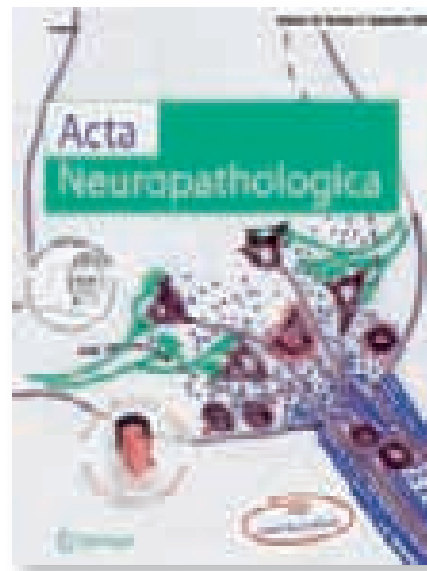
Tijekom svoje znanstvene karijere usavršavao se u svjetski priznatim laboratorijima (Cajal institut u Madridu, Karolinska institut u Stockholmu, North East Wales institut u Wrexhamu, Riken Brain Science u Tokyuu, Mount Sinai School of Medicine i Albert Einstein College of Medicine u New Yorku i dr.), ali i u laboratoriju Kurta Jellingera u Beču, i to 1992. godine, kao stipendist austrijske vlade.

Osim ove prestižne nagrade, dobitnik je i Godišnje nagrade Hrvatskog liječničkog zbora za najbolji rad iz područja kliničkih medicinskih znanosti 2000. godine.

OTKRIĆE MEHANIZMA NASTANKA SPINALNE MIŠIĆNE ATROFIJE (SMA)

Spinalna mišićna atrofija (SMA) druga je najčešća neuromuskularna bolest nakon mišićne distrofije i druga najčešća autosomno recesivna bolest nakon cistične fibroze, s incidencijom od najmanje 1 na 10 000 živorođene djece. Obilježava ju gubitak neurona prednjeg roga kralježničke moždine (AH), hipotonija i progresivna denervacija mišića. Dijeli se u više tipova u odnosu prema težini kliničkih simptoma i vremenu pojavnosti, a profesor Šimić je proučavao SMA-I i SMA-II koje karakterizira mutacija na petom kromosomu.

Spinalna mišićna atrofija tip I (SMA-1) ili Werdnig-Hoffmanova bolest pojavljuje se u životnoj dobi prije 9 mjeseci, a karakterizira ju slabljenje proksimalnih mišića i nemogućnost samostalnog sjedenja, pa ta djeca umiru najčešće prije

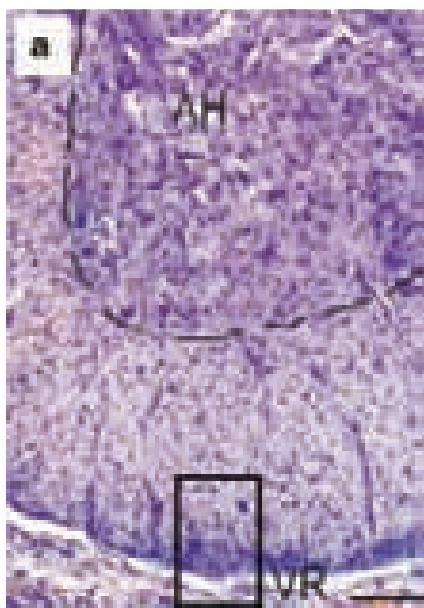

druge godine života. SMA-II počinje nešto kasnije, od 6 do 18 mjeseca života, a karakterizira ju također slabljenje proksimalne muskulature, no nešto je blaža i djeca prežive do oko 20 godina života.

Profesor Šimić je predložio neuropatogenetski model nastanka spinalne mišićne atrofije, na temelju dosadašnjih spoznaja, ali i na osnovi svojih zapažanja i otkrića, od kojih je od velike važnosti spoznaja da u SMA postoje heterotopni (migratorni) motoneuroni (HNM) koji nisu na svojem normalnom mjestu u prednjim rogovima spinalne sive tvari, nego su migrirali naprijed, sve do prednjih korijenova kralježničke moždine.

Naime, on je zaključio da u kralježničkoj moždini djece sa SMA postoje četiri različita tipa motoneurona:

1. *normalni motoneuroni* koji se nalaze u normalnom položaju (10-20%) – njihov broj korelira sa količinom SMN proteina (koji je bitan za preživljavanje alfa-motoneurona, a nalazi se u jezgri i citoplazmi svih stanica, a osobito alfa-motoneurona)
2. *abnormalni motoneuroni* u svojem normalnom položaju – umiru sporo nekrozom (60-85%)
3. *apoptotični motoneuroni* unutar prednjih korijenova (2-3%)
4. *heterotopni neuroni (migratorni)* – nemaju sinapse, nemaju dendrita ni-

Prikaz heterotopnog migratornog motoneurona (HMN) u spinalnoj mišićnoj atrofiji (SMA) koji se NE nalazi u prednjem rogu kralježnične moždine (AH), nego ispred njega prema prednjem korijenu (VR). Slika je preuzeta iz članka profesora Šimića iz 2008. godine, pod nazivom "Abnormal motoneuron migration, differentiation and axon outgrowth in spinal muscular atrophy"

ti aksona, hiperkromatski te njihov broj korelira s težinom bolesti, smješteni u bijeloj tvari prednjeg dijela kralježničke moždine izvan i ispred prednjih rogova (slika 1.)

Profesor Šimić je predložio integrativni model nastanka SMA, na temelju genetike i neuropatoloških spoznaja i u svojem je revijskom članku „Pathogenesis of proximal autosomal recessive spinal muscular atrophy“ iz 2008. god. opisao sve korake koji vrlo vjerojatno dovede do spinalne mišićne atrofije. Postavio je dvije hipoteze nastanka SMA – prema prvoj je to generalizirana bolest splicinga koja nije vezana uz motoneurone, a prema drugoj je to bolest specifične funkcije SMN proteina koja se čini vjerojatnija za model koji je on predložio. Bitno je da je u tom istom članku ponudio i terapijski pristup, a na temelju spoznaja što se događa na molekularnoj razini pri stvaranju SMN proteina.

Uistinu je nevjerojatno kako jedan čovjek može promijeniti svijet, jer ga profesor Šimić upravo mijenja.

Ivana Pogledić

Priznanje prof. dr. Mladenu Vraniću

Canadian Medical Hall of Fame (Kanadska dvorana slavnih medicinaru, London, Ontario, Canada) objavila je 10. studenoga 2008. imena pet uglednih znanstvenika koji će se 2009. godine pridružiti slavnim medicinarima među kojima je i dr. Mladen Vranić, profesor fiziologije na Sveučilištu u Torontu.

Mladen Vranić rođen je u Zagrebu 1930. godine. Diplomirao je i doktorirao na Medicinskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu (1955. godine diplomirao, 1962. obranio doktorat) gdje se i počeo baviti znanstvenim istraživanjem dijabetesa u Zavodu za fiziologiju. Godine 1963. otišao

je na postdoktorski studijski boravak na Sveučilište u Torontu na poziv profesora Charlesa Besta koji je zajedno s Frederickom Bantingom otkrio inzulin 1921. godine.

Mladen Vranić nastavio je svoju karijeru u Torontu i postigao iznimne rezultate u području istraživanja šećerne bolesti te je kasnije bio i direktor zavoda za fiziologiju Sveučilišta u Torontu koji je širom svijeta poznat po otkriću inzulina.

Prof. Vranić je objavio više od 300 radova u vrhunskim znanstvenim časopisima koji su citirani više od 7900 puta. Dobitnik je više prestižnih međunarodnih nagrada među kojima i dviju nagrada Američkog društva za dijabetes 2005. godine (nagrada Albert Re-nold za izvanredna postignuća u edukaciji istraživača u području dijabetesa i Bantingova medalja za

znanstvena i nastavna postignuća u tom području). Počasni je doktor medicinskih znanosti uglednog Instituta Karolinska u Štokholmu, i dobitnik nagrade za životno djelo Kanadskog društva za dijabetes.

Iako od 1963. godine radi na Sveučilištu u Torontu, pro-

fesor Vranić nastavio je održavati vezu s domovinom i zagrebačkim Medicinskim fakultetom, a posebno sa dijabetolozima Sveučilišne klinike „Vuk Vrhovac“. Izabran je za gostujućeg profesora Medicinskog fakulteta u Zagrebu 1987. čim je takav postupak izbora uveden, te u pravilu barem jednom godišnje održi predavanje za studente. Dopisni je član Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti od 1997. godine.

Svečanost uvođenja novih članova u kanadsku dvoranu slavnih održat će se 29. travnja 2009. Dosad je u Dvorani slavnih bio 71 laureat zaslužan za izvanredan doprinos medicinskoj znanosti ili praksi, među kojima i trojica slavnih suotkrivača inzulina Banting, Best i Collip.

Jadranka Božikov

Akademiku Vladimiru Goldneru državna nagrada za životno djelo

Na sjednici, održanoj 14. srpnja 2008. godine, Odbor za podjelu državnih nagrada za znanost, pod predsjedanjem Luke Bebića, predsjednika Hrvatskoga sabora donio je odluku o dodjeli državnih nagrada za znanost za 2007. godinu. Za životno djelo u području biomedicinskih znanosti nagradu je dobio akademik Vladimir Goldner.

Vladimir Goldner, rođen 1933. godine, diplomirao je na Medicinskom fakultetu u Zagrebu, specijalist je interne medicine, radio je u Klinici za bolesti srca i krvnih žila KBC Zagreb, gdje je organizirao i vodio koronarnu jedinicu, a od 1978. godine i Odjel intenzivne skrbi za aritmije i elektrostimulaciju srca. Redoviti je profesor na Medicinskom fakultetu u Zagrebu. U mirovini je od 2000. godine, 2001. godine je izabran za profesora emeritusa.

Od 2002. akademik Goldner je redoviti član HAZU. Također je Fellow of European Society of Cardiology, član niza društava, radnih skupina, uredničkih odbora. Bio je predsjednik Kardiološke sekcije Hrvatskog liječničkog zbora, predsjednik Udruženja kardiologa Jugoslavije, član Glavnog odbora Akademije medicinskih znanosti Hrvatske.

Akademik Goldner je 1990. godine nagrađen Nagradom Grada Zagreba za 2 patenta iz područja elektrokardiografije. Godine 1995. dobio je sa suradnicima Strossmayerovu nagradu za udžbenik „Klinička kardiologija“. Od Udruženja kardiologa Jugoslavije dobio je Zlatnu medalju.

Akademik Goldner objavio je 235 radova od kojih 53 u svjetskim bazama podataka, koji su citirani 264 puta. Među navedenim radovima je i 40 poglavlja u 28 višeautorskih knjiga. Autor je jedne monografije, urednik ili suurednik u 5 knjiga među kojima je i „Klinička kardiologija“. Bio je mentor 11 disertacija i magistarskih radova.

Radovi akademika Goldnera iz kardiologije obuhvaćaju područje ishemijske bolesti srca, ritmologije i kardiovaskularne farmakoterapije. Istraživao je značenje mioglobine u akutnom infarktu miokarda, što je nakon 15 godina uvedeno i u rutinsku dijagnostiku infarkta.

U nas je uveo intrakardijalnu elektrografiju u ispitivanju aritmija. Goldnerovi rezultati električne ablacije provodnog sustava srca citiraju se u renomiranim udžbenicima i časopisima. Prvi je primijenio elektrostimulator srca s mogućnošću odgovora na naglo usporenje frekvencije srca.

Akademik Goldner jedan je od autora koji su konstruirali i primijenili uređaj za trodimenzijski prikaz aktivnosti Hisova snopa. Izveli su i teleprogramiranje elektrostimulatora srca putem interneta. Prvi je objavio cjeloviti prikaz smjernica za ocjenu radne sposobnosti u različitim aritmijama srca, na temelju rijetkih podataka u svijetu i vlastitog iskustva.

Akademik Goldner bio je voditelj 5 domaćih i 5 međunarodnih znanstvenih projekata, suradnik u većem broju projekata. Suvlasnik je 5 patenata iz područja elektrokardiografije.

Akademik Vladimir Goldner vrhunski je kliničar kardiolog, sveučilišni nastavnik s velikim znanstvenim i stručnim ugledom u nas i u svijetu. Svojim pionirskim radovima u struci i znanosti te svojim nastavnim radom, posebno u edukaciji brojnih generacija kardiologa, dao je bitan doprinos razvoju kardiologije i kliničke znanosti u nas i u svijetu.

Privedio: Branko Šimat

(Na osnovi obrazloženja Odbora za podjelu državnih nagrada za znanost)

Novi sjaj Biološke dvorane

Kronologija uređenja i opremanja dvorana

Biološka dvorana izgrađena je početkom 20 st., kad je i sagrađena zgrada Dekanata. Najprije je bila kapela za studente, sa 218 sjedala u 16 redova.

Predavaonica je tijekom vremena nekoliko puta preuređivana. Uz obično ličenje dvorane, poboljšavali su se i uvjeti za kvalitetno održavanje nastave.

Na metalnim konstrukcijama lijevo i desno od triju školskih ploča visjeli su veliki nacrti koje su nacrtale slikarice – djelatnice našeg Fakulteta, a koji su prikazivali dijelove ljudskoga tijela – kosti, mišići i dr.

Zbog razvoja novih tehnologija i modernizacije nastave velike stare nacрте zamijenili su veliki projektori. Jedan takav bio je postavljen u gornjem dijelu dvorane u ograđenu prostoru pokraj kojeg je stajao profesor i njime rukovao. Projicirano je na zid ispod podizne školske ploče.

Ugrađivali su se elektromotori za spuštanje velikih prozorskih zastora kako bi se dvorana zamračila za projekcije. Motori i zastori su u nekoliko navrata restaurirani.

Poslije je projektor zamijenjen još snažnijim uređajem, povezanim kablovski s katedrom, na koju je dograđen prostor za računalo te govornički pult i ozvučenje. Iznad školske ploče postavljeno je veliko projekcijsko platno koje se podiže i spušta na elektromotorni pogon.

Radovi na potpunom preuređenju Biološke dvorane pridonijeli su i estetskom dojmu i funkcionalnosti prostora

Početkom ovoga tisućljeća dvorana je ponovno građevinski preuređena. Na strop su postavljena nova velika rasvjetna tijela te reflektori koji osvjetljavaju školsku ploču, ispod tribine su postavljene veliki uređaji za dodatno grijanje dvorane sustavom upuha toplog zraka kroz rešetke stubišnih krakova, drvene sjedalice obučene su u kožu, dodatno je postavljena drvena maska na radijatore i oličeni su zidovi dvorane.

U sklopu ovogodišnjeg preuređenja postavljeni su veliki perforirani zidni pa-

neli koji upijaju zvuk i smanjuju jeku. Postavljeno je i novo ozvučenje te je sada postignuta razumljiva komunikacija između predavača i slušatelja. Podizne prozorske zastore sada zasebno dižu pojedinačni elektromotori na daljinsko upravljanje te se dvorana može zamračiti, prema potrebi svaki prozor za sebe. I na kraju, u dvorani su oličeni zidovi i stropne kazete.

Miljenko Domjanić

Biološka dvorana 1930-ih godina

... i Biološka dvorana nakon preuređenja 2008. godine

Obnova i održavanje fakultetskih prostora

Obavljeni radovi u 2008. godini

ZAVOD ZA SUDSKU MEDICINU

- završetak građevinsko obrtničkih radova u mrtvačnici,

ZAVOD ZA PATOLOGIJU

- uređenje podrumskog dijela mrtvačnice,

ZAVOD ZA KEMIJU

- uređenje i opremanje laboratorija te pratećih kancelarija u podrumu ispred predavaonice,
- ličenje predavaonice i obnova podne obloge,
- uređenje i opremanje velikog praktikuma,

ZAVOD ZA FIZIOLOGIJU

- uređenje velike i male štale u podrumu,
- uređenje laboratorija na II katu,

ZAVOD ZA FARMAKOLOGIJU

- uređenje kuničnjaka na dvorištu

UPRAVNA ZGRADA KBCa

- uređenje i opremanje Centra za proteomiku

DEKANAT

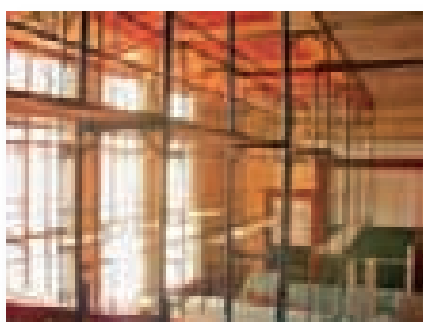
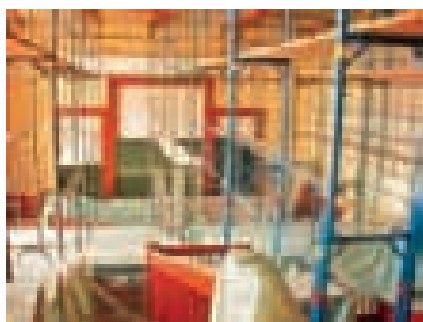
- uređenje biološke dvorane,
- klimatizacija cijele zgrade – svih Zavoda, SMK i ureda dekana,
- izmjena limenog pokrova na ravnom dijelu krova,

OPĆENITO

- čišćenje svih oluka i manje sanacije pokrova na objektima: Šalata 3, Šalata 3b, Šalata 10, Šalata 12 i Rockefellerova 4.

Zavod za sudsku medicinu

Tlocrt prvoga kata zgrade Dekanata, u donjem desnom uglu tlocrta je Biološka dvorana (slika gore).

Na slici lijevo zabilježeno je razdoblje obnove dvorane

„DESETLJEĆE KOSTIJU I ZGLOBOVA 2000. – 2010.“

Tjedan kostiju i zglobova 2008. godine

U mjesecu listopadu diljem svijeta se obilježava Tjedan kostiju i zglobova. U tom mjesecu obilježava se Svjetski dan artritisa 12. 10., Svjetski dan kralježnice 16. 10., a Svjetski dan traume 17. 10., dok je Svjetski dan osteoporoze 20. 10. og.

Od 2004. godine, kad je osnovan Hrvatski nacionalni odbor „Desetljeća kostiju i zglobova“ i otkad je Hrvatska postala službeni član toga velikog svjetskog pokreta, u mjesecu listopadu se i u Hrvatskoj obilježava Tjedan kostiju i zglobova. Zapravo, mi u Hrvatskoj tijekom cijeloga mjeseca listopada organiziramo događanja za liječnike i pučanstvo s tematikom bolesti i ozljeda kostiju i zglobova, tako da zapravo možemo govoriti o „Mjesecu kostiju i zglobova“.

Tijekom cijele 2008. godine u Hrvatskoj je održan veliki broj stručnih i znanstvenih skupova u organizaciji ili suorganizaciji Hrvatskog nacionalnog odbora Desetljeća kostiju i zglobova, a u mjesecu listopadu navedene aktivnosti kulminiraju vezano i uz obilježavanje svjetskih dana kralježnice, artritisa, traume i osteoporoze. Nastavnici i suradnici Medicinskog fakulteta u Zagrebu, kao i svake godine, znatno su doprinijeli događanjima koje ćemo za potrebe glasila Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu ukratko nabrojiti.

Dne 1. 10. 2008. održano je u velikoj dvorani HLZ-a u Šubićevoj ulici vrlo posječeno predavanje pod naslovom „Endoproteze u liječenju artroza kuka i koljena“, u organizaciji Hrvatskog ortopedskog društva HLZ-a.

Od 2. do 4. 10. 2008. održan je u Osijeku simpozij „Ortopedska pomagala“, u organizaciji Zavoda za rehabilitaciju i ortopedsku pomagala KBC-a Zagreb.

U KB „Sestre milosrdnice“ već se tradicionalno svake godine održava simpozij posvećen problemima kralježnice. Ove godine tema simpozija održanog 2. 10. 2008. bila je „Vratobolja – od uzroka do rehabilitacije“. Multimedijaska dvorana KB „Sestre milosrdnice“ bila je pretijesna da primi sve zainteresirane slušatelje.

„Cerebralna dječja paraliza“ naslov je skupa održanog 4. 10. 2008. u HLZ-u u

DESETLJEĆE KOSTIJU I ZGLOBOVA
listopad 2008.

1. 10. 2008. u 19.00h
"ENDOPROTEZE U LIJEČENJU ARTRITISA KUKA I KOLJENA"
HLZ, Šubićeva 8, Zagreb

2. - 4. 10. 2008., Osijek
Simpozij "ORTOPEDSKA POMAGALA 2008"
ZAVOD ZA REHABILITACIJU I ORTOPEDSKA POMAGALA KBC, Zagreb

2. 10. 2008. u 8.00h
Simpozij "VRAJOBOLJA - OD UZROKA DO REHABILITACIJE"
Multimedijaska dvorana KB "Sestre milosrdnice", Zagreb, Šubićeva 8, Zagreb

4. 10. 2008. u 19.00h
"CEREBRALNA DJEČJA PARALIZA"
HLZ, Šubićeva 8, Zagreb

13. 10. 2008. u 18.00h
DANA ARTRITISA "BILOŠKI LIJEKOV I IMONOLOŠKI GERIJAZI"
Velika predavaonica KB Dubrava, Av. Dana Šubića 8, Zagreb

14. 10. 2008. u 18.00-18.30h
Simpozij O OSTEOPOROZI
Dvorana M. Galvani, Medicinski fakultet, Šubićeva 8, Zagreb
161. GERONTOLOŠKA TRIBINA U 18.00h
BILOŠKI LIJEKOV I IMONOLOŠKI GERIJAZI U VELEBRANI
Centar za gerijatriju, ZUM "Dr. Anđelo Šturm" - Klinički centar, 16. Zagreb

16. 10. 2008. u 18.00h
DNEVNO PREDAVANJE ZA DOKTORSKIM
Tijela (Gala Zagreb, Kapla 27)

16. 10. 2008. u 17.00h
DANA KRALJEŽNICE
Velika predavaonica Hrvatskog ortopedskog društva, Šubićeva 8, Zagreb

16. 10. 2008. u 17.00h
DANA KRALJEŽNICE
Hrvatska ligacija neurologa - "BILOŠKI LIJEKOV I IMONOLOŠKI GERIJAZI"
Multimedijaska dvorana KB "Sestre milosrdnice", Zagreb, Šubićeva 8, Zagreb

17. - 18. 10. 2008., Ploče
"16. GODIŠNJA KONFERENCIJA HRVATSKOG REUMATIZMOLŠKOG DRUŠTVA"

20. 10. 2008. u 18.00h
DANA OSTEOPOROZE
Hrvatska ligacija neurologa - "BILOŠKI LIJEKOV I IMONOLOŠKI GERIJAZI"
Multimedijaska dvorana KB "Sestre milosrdnice", Zagreb, Šubićeva 8, Zagreb

Šubićevoj ulici, a u organizaciji Hrvatskog društva za dječju ortopediju.

Osobito zanimljiv i organiziran na poseban i u nas prvi puta primijenjen način bio je skup u KB Dubrava održan 13. 10. 2008. povodom Dana artritisa. Tema skupa namijenjenog ponajprije pučanstvu bila je „Biološki lijekovi u liječenju artritisa“. Poznati novinar Mario Harapin, dr. med. vodio je skup na kojemu su

glavni protagonisti i govornici bili liječeni bolesnici, a potom njihovi liječnici. Cilj skupa bio je da se upozori na učinkovitost bioloških lijekova u liječenju reumatoidnog artritisa, te istakne važnost da ovi lijekovi budu uvršteni na listu posebno skupih lijekova i tako postanu dostupniji bolesnicima.

161. gerontološka tribina s temom „Biološki lijekovi u imonoloških gerija-

Akademik Marko Pećina, novinar Aleksandar Stanković i Jasminka Kasana Novak

Bolesnici oboljeli od reumatoidnog artritisa "glume" liječnike

trijskih bolesnika" održana je 14. 10. 2008. u Centru za gerontologiju ZZJZ u Mirogojskoj cesti 16, a predavač je bila prof. dr. sc. Jadranka Morović-Vergles.

Predavanje za pučanstvo organizirano je 15. 10. 2008. na Tribini grada Zagreba, Kaptol 17, a organizator je bilo Društvo reumatičara grada Zagreba za djecu i odrasle.

Dan traume održan je 16. 10. 2008. u HLZ-u u Šubićevoj ulici s temom „Liječenje osteoporotskih prijeloma“, uz veliki odaziv liječnika opće medicine.

Istoga dana, u okviru Dana kralježnice Hrvatska liga protiv reumatizma organizirala je u KB „Sestre milosrdnice“ predavanje za pučanstvo s temom „Medi-

cinska gimnastika za bolesnike s vratoboljom“.

Od 17. do 19. 10. 2008. u Primoštenu je održan "10. godišnji kongres Hrvatskog reumatološkog društva" na kojem su glavne teme bile reumatoidni artritis i polimijalgija reumatika.

Hrvatska liga protiv reumatizma organizirala je 20. 10. 2008., povodom Dana osteoporoze, u KB „Sestre milosrdnice“ u Vinogradskoj ulici, predavanje za pučanstvo pod naslovom: „Značaj i liječenje osteoporoze“.

Kao kruna događanja povodom Dana osteoporoze, u dvorani „Miroslav Čačković“ na Medicinskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu održan je 24. 10. 2008.

„Simpozij o osteoporozi“ s glavnim organizatorima prof. dr. sc. Slobodanom Vukičevićem, dr. sc. Zlatkom Giljevićem i akademikom Markom Pećinom.

Tijekom listopada veliki broj liječnika sudjelovao je u radio i televizijskim emisijama te dao intervju u dnevnom tisku o problemu i značenju bolesti i ozljeda kostiju i zglobova.

O posebnom i prvi put viđenom događanju na Cvjetnom trgu u Zagrebu u sklopu borbe za stavljenje bioloških lijekova za liječenje bolesnika s upalnim reumatskim bolestima na listu skupih lijekova pogledajte u slikovnom prikazu.

**Jadranka Morović Vergles,
Marko Pećina**

Slijeva: Mario Kovač, Ognjen Brborović, Ivana Roščić, Edina Plićanić

Soul Fingers i pacijent Nenad Horvat (u sredini)

Drugi kongres palijativne skrbi Hrvatske

Zagreb, 10. – 12. listopada, 2008.

U svijetu, a osobito na Medicinskim fakultetima SAD, Engleske, Poljske i Australije, palijativna medicina dobiva naglo na značenju. Kurikulumi se stalno usavršavaju i razvijaju se nove katedre, subspecializacije ili specializacije.

U Zagrebu, u Hrvatskom liječničkom domu održan je Drugi kongres palijativne skrbi Hrvatske i opet u organizaciji Hrvatskog društva za hospicij/palijativnu skrb, HLZ. Kongres je održan povom Svjetskog dana hospicija i palijativne skrbi, pod sloganom: Hospicij i palijativna skrb – osnovno ljudsko pravo. Na njem je sudjelovalo, kao i na prijašnjim hospicijsko/palijativnim sastancima, niz nastavnika s Medicinskog (Rudolf Gregurek, Marijana Braš te umirovljeni suradnici MF-a Anica Jušić i Luka Kovačić) i Stomatološkog fakulteta (Marinka Mavrak Stipetić) Zagreb. Ono što je posve novo je sudjelovanje studenata Medicinskog fakulteta u Zagrebu.

Sam kongres obuhvatio je u tri dana četiri teme koje su od posebnog značenja: 1. Reorganizacija zdravstva i palijativna skrb, 2. Ublaživanje simptoma u krajnjem stadiju neizlječive bolesti, 3. Psihološko-psihijatrijski vidovi palijativne skrbi, 4. Psihosocijalni problemi, obitelj i dobrovoljci.

Još 2002. godine je na Znanstveno nastavnom vijeću Medicinskog fakulteta

u Zagrebu za gosta profesora izabran David Oliver, direktor Wisdom hospicija u Rochesteru, a 2003. Kathleen Foley, vrhunski algolog te osnivač i prvi predsjednik Svjetskog društva za hospicij i palijativnu skrb. Dr. David Oliver i njegova tročlana skupina (suradnici Anice Jušić od 2000. g.) uključili su se u programe engleskog studija zagrebačkog medicinskog fakulteta uz suradnju psihijatrinje Marijane Braš i psihologinje Melite Stipančić iz Zagreba. Njegovim je posredstvom potpisan ugovor o suradnji Sveučilišta Kent i Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Kolegij „Palliative Care“, elektivni predmet treće godine, svečano je otvoren 2006. godine. Na predavanja su pozvani i studenti hrvatskog dijela medicinskog studija, odazvalo ih se svega nekoliko. Istodobno su studenti engleskog dijela gotovo u punom broju prisustvovali uprkos ispitnim rokovima. Opetovano se javljaju pojedinačne inicijative i na hrvatskoj strani, primjerice sa zahtjevom za „novinarski“ intervju s Anicom Jušić. Prvi intervju s Vedranom Jarnjak objavljen je u „Medicinaru“ 2005. godine. Drugi je bio s Anom Zelić 2008. i bit će objavljen u jednom od idućih brojeva.

Još krajem 1990-ih godina je psihijatar Rudolf Gregurek, osim što je s drugim psihijatrima sudjelovao na tečajevi-

Naslovnica knjige radova i sažetaka Drugog kongresa palijativne skrbi Hrvatske

ma Hrvatskog društva za hospicij/palijativnu skrb HLZ-a, uvrstio i u svoje kolegije poglavlja o palijativnoj skrbi. Za Drugi kongres palijativne skrbi Hrvatske zamoljen je da održi predavanje pod naslovom „Zašto sam u nastavu Katedre za psihologijsku medicinu uvrstio i poglavlja palijativne medicine“. Njegova asistentica dr. sc. Marijana Braš opsežno je uključena u Kongres i kao predsjednica Organizacijskog odbora i kao osoba koja započinje kongres. Inače je dugogodišnji suradnik i Hrvatskog društva za hospicij / palijativnu skrb i Hrvatskog društva prijatelja hospicija. Vodila je na Kongresu i niz radionica, od kojih je sigurno najuspjelija bila ona sa studentima Medicinskog fakulteta

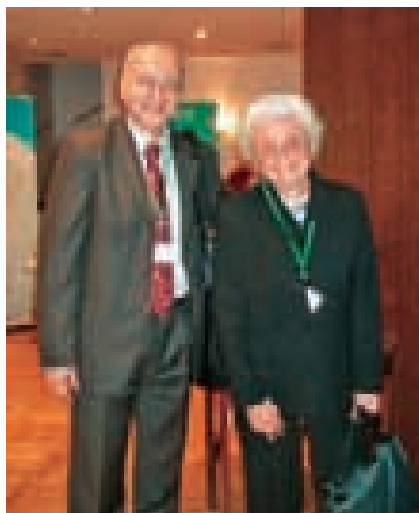
Na inicijativu studenta Tina Kneževića u program kongresa uvršten je film *The Bucket List* (Imaš petlju?!) s Morganom Freemanom i Jackom Nicholsonom u glavnim ulogama. U samoj radionici sudjelovali su i Ana Zelić, Kristina Špoljarec, Martina Šibalić i s pitanjima i s prijedlozima. Radionica je završila s testom slušateljstva, testom vrednovanja onoga što nam je u životu najvažnije. Upitnik je predložio i opet Tin Knežević.

Anica Jušić

Osman Sinanović, profesor neurologije i njegova sada umirovljena profesorica Anica Jušić.

Prof. dr. sc. Rudolf Gregurek za katedrom

Neuroimaging of developmental disorders

Dubrovnik, 12. – 16. rujna 2008.

U Dubrovniku, CAAS-u, održan je u razdoblju od 12. do 16. rujna 2008. godine međunarodni kongres na temu 'Neuroimaging of Developmental Disorders'. Kongres je organiziralo Hrvatsko društvo za neuroznanost, Hrvatski institut za istraživanje mozga Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i Hrvatska akademije znanosti i umjetnosti. Kongres su otvorili dekanica Medicinskog fakulteta prof. dr. sc. Nada Čikeš i akademik Ivica Kostović, ujedno i glavni organizator.

Razvojni poremećaji mozga posebno su izazovno područje bazične, ali i kliničke neuroznanosti. Eksplozivni razvoj Neuroimaginga, posebice metodom magnetne rezonancije – MRI (magnetic resonance imaging), predstavlja kamen temeljac za postavljanje dijagnoza razvojnih poremećaja mozga. U rujnu je Hrvatsko društvo za neuroznanost uspjelo okupiti najistaknutije svjetske stručnjake u navedenom području te time istaknuti veliki doprinos hrvatske neuroznanosti u prepoznavanju, razvoju te prognoziranju ishoda razvojnih poremećaja mozga. Među svjetski prepoznatim znanstvenicima i kliničarima treba spomenuti prof. dr. sc. Jamesa Barkovicha, University of California, prepoznatog pedijatrijskog neuroradiologa čije knjige su znanstveni i klinički temelj za dijagnostiku razvojnih poremećaja mozga. Od pozvanih predavača ističe se i prof. dr. sc. Alan Evans sa Sveučilišta McGill. Profesor Evans je sa svojim suradnicima te suradnicima iz National Institute of Health izgradio bazu podataka, temeljenu na snimkama magnetne rezonancije, normalnog razvoja ljudskoga mozga. Kroz navedene podatke profesor Evans uspio je postaviti normalne MRI kvantitativne i kvalitativne parametre razvoja ljudskoga mozga, danas dostupne mnogim istraživačima (<http://www.bic.mni.mcgill.ca/čalan/>). Iako Neuroimaging sam po sebi pruža neke od kvantitativnih i kvalitativnih parametara razvojnih poremećaja, do danas ostaje nejasno kako patofiziološki sljedovi događaja u razvoju uzrokuju nastanak razvojnih poremećaja mozga. Migracija neurona, nestanak prolaznih fetalnih zona poput subplate zone (Kostović, 1974), urastanje vlakana u koru

mozga i stvaranje prvih funkcionalnih živčanih krugova i danas ostaje velika nepoznanica. S jednog kraja spektra translacijske neuroznanosti svakako se nalazi bazična neuroznanost, genetika, ali i molekularna biologija. Jedan od iznimnih uspjeha kongresa 'Neuroimaging of Developmental Disorders' upravo je u navedenom spajanju bazične i kliničke neuroznanosti. Pozvani predavači, među kojima zasigurno nama najpoznatiji prof. dr. sc. Paško Rakić sa Sveučilišta Yale, dobitnik prve Kavli nagrade, te prof. sc. Nenad Šestan, voditelj laboratorija iz Neurobiologije na Sveučilištu Yale svojim su predavanjima uspjeli približiti bazičnu i kliničku neuroznanost. Ujedno, uz pomoć mnogih svjetski prepoznatih stručnjaka iz Europe i SAD-a, u ovih kratkih par dana Kongresa prikazana su najnovija otkrića u razvoju ljudskog mozga od genetskih, strukturnih te funkcionalnih. Od ostalih svjetski prepoznatih znanstvenika prisustvovali su kao pozvani predavači; Mary Rutherford (Imperial College London), Martin Staudt (University of Tübingen), Harry Chugani (Children's Hospital of Michigan) te Susumu Mori (Johns Hopkins). Drugi dio Kongre-

sa sastojao se od radionica posvećenih MRI-u (Magnetic Resonance Imagingu). Radionice su uz pozvane predavače vodili i neuroradiolozi iz KBCa Zagreb. Docent Radoš, voditelj radionice za postprocesing i slikovno prikazivanje mozga, predstavio je Hrvatski institut za istraživanje mozga te KBC Zagreb kao institucije koje su i po tehnologiji i po znanju ozbiljna konkurencija svjetskim imaging centrima.

U skladu s međunarodnim projektima Hrvatski institut za istraživanje mozga uz suradnju sa svjetski prepoznatim institucijama (Yale, McGill, Kings College) Kongres je tematski prilagodio studentima poslijediplomskog studija iz 'Neuroznanosti' koji su u velikom postotku sudjelovali kao slušači jer se Kongres računao u sustavu bodovanja za doktorske studije. Budući da je ove godine Kongres pratio veliki odaziv, i sljedeće će se godine, u svibnju, održati kongres 'Neurogenomics and neuroimaging of developmental disorders', također u Dubrovniku, te Vas ovim putem pozivamo da Kongres i posjetite.

Lana Vasung

Izlaganje prof. dr. Paška Rakića sa Sveučilišta Yale

Prvi hrvatski kongres dilema u neurologiji s međunarodnim sudjelovanjem

Opatija, 8. – 12. listopada 2008.

Doc. dr. sc. Sanja Hajnšek, predsjednica Organizacijskog odbora i predstojnica Klinike za neurologiju, za vrijeme uvodnog predavanja

Od 8. do 12. listopada 2008. godine održan je s vrlo velikim uspjehom, pod pokroviteljstvom Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi te Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa Republike Hrvatske, u Grand Hotelu Adriatic u Opatiji, Prvi hrvatski kongres dilema u neurologiji s međunarodnim sudjelovanjem. U organizaciji Kongresa sudjelovale su Klinika za neurologiju Medicinskog fakulteta i Kliničkog bolničkog centra Zagreb, Referentni centri za epilepsiju, neuromuskularne bolesti i demijelinizacijske bolesti SŽS-a Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi Republike Hrvatske, te stručna društva Hrvatskog liječničkog zbora. Kongres je naišao na vrlo veliki odaziv liječnika diljem Hrvatske, tako da je okupio oko 200 sudionika, uglavito neurologe, ali i psihijatre, neuroradiologe, psihologe i defektologe.

U posljednje vrijeme svjedoci smo brzog napredovanja na različitim poljima neuroznanosti, kako bazičnih istraživanja tako i neuroradioloških i neurofizioloških dijagnostičkih metoda te terapijskih pristupa različitim neurološkim bolestima. Upravo iz tog razloga, na inicijativu predstojnice Klinike za neurologiju KBC-a Zagreb i predsjednice Organizacijskog odbora, doc. dr. sc. Sanje Hajnšek, osmišljen je

program u kojem su, uz zanimljiva predavanja, organizirane brojne diskusije i radionice o najaktualnijim dilemama iz pojedinih područja neurologije. Kako bi se kongres održao na visokom profesionalnom i znanstvenom nivou, osim stručnjaka iz Hrvatske, i to doc. dr. sc. Sanje Hajnšek iz područja epileptologije, prof. dr. sc. Maje Relja iz područja heredodegenerativnih i ekstrapiramidnih bolesti, doc. dr. sc. Zdravke Poljaković iz područja cerebrovaskularnih bolesti, prof. dr. sc. Vesne Brinar iz područja demijelinizacijskih bolesti, dr. sc. Zdenka Mubrina iz područja kognitivne neurologije, te doc. dr. sc. Marije Žagar iz područja neuromuskularnih bolesti, svoje teme predstavili su i eminentni svjetski stručnjaci i znanstvenici. Tako nas je doc. dr. sc. Eugen Trinka (Austrija) upoznao s najnovijim međunarodnim smjernicama u prekirurškoj evaluaciji i kirurškom liječenju bolesnika s farmakorezistentnom epilepsijom, prim. mr. sc. Viktor Švigelj (Slovenija) u svojem je izlaganju usporedio kliničke parametre i dijagnostičke metode u procjeni vazospazma, prof. dr. sc. Nenad Bogdanović (Švedska) iznio je sve dijagnostičke izazove s kojima se susrećemo u bolesnika s gubitkom pamćenja, dr. Silva Marković Pleše govorila je o dilemama da li liječiti multiplu sklerozu u djece ili ne, prof. dr. sc. Zvezdan Pirtošek (Slovenija)

iznio je predavanje o liječenju ranog stadija Parkinsonove bolesti pulsnom stimulacijom receptora, dok je dr. Peter Young (Njemačka) govorio o dvije lizosomske bolesti (Pompeovoj i Fabryeovoj bolesti) koje u posljednje vrijeme imaju sve veće značenje u neurologiji, kako s dijagnostičkog tako i s terapijskog aspekta.

Osnovni cilj ovako koncipiranog kongresa bio je doći do mišljenja koja će stvoriti svojevrstan dijagnostički i terapijski algoritam kod određenih neuroloških bolesti. Najviše diskusija vođeno je o dilemama između farmakološkog i operativnog liječenja, posebno u bolesnika s epilepsijom i ekstrapiramidnim bolestima, te između endovaskularnog i neurokirurškog liječenja aneurizmi. Također se raspravljalo o tome da li i kada treba liječiti inicijalnu fazu multiple skleroze, o terapijskim dilemama u bolesnika sa spoznajnim poremećajima, te o dilemama oko primjene kortikosteroida u bolesnika s Guillain-Barréovim sindromom.

Održavanju kongresa pomogla su sponzorstva 27 farmaceutskih firmi. U sklopu kongresa održana su četiri „workshopa“ organizirana od strane farmaceutskih firmi Belupo, Genzyme, Medis Adria i Novartis.

Željka Petelin Gadže

Sudionici kongresa

PRVI NACIONALNI TEČAJ

Dobra klinička praksa i provođenje kliničkih ispitivanja

U svrhu unapređenja kvalitete kliničkih ispitivanja u Hrvatskoj pokazala se potreba za organiziranjem nacionalnog tečaja Dobre kliničke prakse i provođenja kliničkih ispitivanja.

Prema novim smjernicama Europske zajednice i International Conference on Harmonization (ICH) svaki ispitivač, motritelj kao i ostali suradnici u kliničkim ispitivanjima mora prodatrijeti dokaz o formalnoj edukaciji za provedbu kliničkih ispitivanja. Kako u Hrvatskoj dosad nije postojala edukacija te vrste, Društvo za kliničku farmakologiju i terapiju HLZ potaknulo je organizaciju nacionalnog tečaja.

U pripremi ovoga tečaja sudjelovali su nastavnici svih četiriju Medicinskih fakulteta u Hrvatskoj (Zagreb, Split, Rijeka, Osijek), suradnici Kliničkih centara te stručnjaci iz područja kliničke farmakologije zaposleni u državnoj upravi Ministarstvu zdravstva i socijalne skrbi, Agenciji za lijekove i dr.

Tečaj je održan pod pokroviteljstvom Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi, Agencije za lijekove i medicinske proizvode i Europskog društva za kliničku farmakologiju.

Prvi je tečaj održan 20. i 21. lipnja o.g. u prostorijama Škole narodnog zdravlja "Andrija Štampar".

Tečaj je otvorio prof. Adam Vas, član Izvršnog odbora Evropskog društva za kliničku farmakologiju i rizničar Europskog društva.

Uvodnu riječ održali su akademik Željko Reiner, ravnatelj Kliničkog bolničkog centra Zagreb i dekanica Medicinskog fakulteta u Zagrebu prof. dr. sc. Nada Čikeš.

Kratki prikaz organizacije Tečaja kao i svrhu dao je na početku prof. dr. sc. Igor Francetić, predsjednik Društva za kliničku farmakologiju i terapiju HLZ.

Tečaj se održavao dva dana tijekom prijedpodneva i poslijepodneva uz, prema

kazivanju polaznika, jako zgusnutu satnicu. U tijeku nastave, koja se provodila u obliku predavanja i radionica, polaznici su svladali 11 modula kojima su obuhvaćeni svi aspekti kliničkih ispitivanja.

U organizaciji i provedbi svakog modula sudjelovala su tri nastavnika, od kojih je jedan održao predavanje, zatim su sva trojica sudjelovali u izvođenju Radionice. Polaznici Tečaja, njih 36, podijeljeni su u tri skupine od kojih je svaka imala svojeg nastavnika za radionicu, što je omogućilo intenzivan radi i sudjelovanje svakog od polaznika te priliku da se u detalje razmotre detalji svakog modula.

U pripremi i provedbi Tečaja sudjelovalo je 32 suradnika iz čitave Hrvatske pa se Tečaj i po tom kriteriju može nazvati Nacionalnim.

Iz popisa suradnika očito je da su u Tečaju zastupljeni različiti profili stručnjaka iz različitih područja razvoja, ispitivanja i provjere lijekova. Takav sastav stručnjaka omogućio je da se polaznici Tečaja adekvatno educiraju o različitim aspektima ispitivanja lijekova od stručnjaka koji se pojedinim područjem bave.

Popis polaznika Tečaja potvrđuje da je ostvarena nakana – da edukaciji pristupe i smatraju je primjerenom različiti profili sudionika u kliničkim ispitivanjima.

Suradnici u organizaciji i provedbi Tečaja

Prof. dr. sc. Jugoslav Bagatin
Prof. dr. sc. Bruno Baršić
Dr. Marinko Bilušić
Prof. dr. sc. Mladen Boban
Dr. Slobodanka Bolanča
Prof. dr. sc. Vlasta Bradamante
Prof. dr. sc. Nada Čikeš,
Dr. Viktorija Erdeljić
Prof. dr. sc. Igor Francetić
Dr. Maja Gačić
Prof. dr. sc. Juraj Geber
Dr. sc. Neven Henigsberg
Prof. dr. sc. Miro Jakovljević
Prof. dr. sc. Branimir Jakšić
Dr. Romana Katalinić

Dr. sc. Aleksandar Knežević
Dr. sc. Robert Likić
Dr. Ksenija Makar Aušperger
Dr. Snježana Martinović
Dr. Suzana Mimica
Akademik Željko Reiner
Dr. Sanja Sarić Kužina
Prof. dr. sc. Melita Šalković
Dr. mr. sc. Viola Macolić Šarinić
Prof. dr. sc. Siniša Tomić
Doc. dr. sc. Vladimir Trkulja,
Prof. dr. sc. Dinko Vitezić
Prof. dr. sc. Eduard Vrdoljak,
Doc. dr. sc. Radovan Vrhovac,
Prof. dr. sc. Slobodan Vukičević

Moduli Tečaja:

- Proces razvoja lijeka
- Planiranje i priprema kliničkog ispitivanja
- Sastavljanje proračuna i ugovora kliničkog ispitivanja
- Regrutiranje i uključivanje bolesnika
- Postupci i mjere za vrijeme kliničkog ispitivanja
- Motrenje kliničkih ispitivanja
- Nadzor i inspekcija kliničkih ispitivanja
- Objavljanje rezultata kliničkih ispitivanja
- Osiguranje u kliničkim ispitivanjima
- Regulatorna kliničkih ispitivanja i drugi pravni aspekti provođenja kliničkih ispitivanja.

ma: glavni istraživači, istraživači-suradnici, motritelji, članovi Središnjeg etičkog povjerenstva, članovi uprava bolnica.

Kako u susjednim zemljama ne postoji slična mogućnost edukacije iz Dobre kliničke prakse, Tečaju su pristupili i kolege iz Bosne i Hercegovine i Makedonije, što potvrđuje pretpostavku organizatora da će taj skup privući i stručnjake susjednih zemalja.

Organizacijom nacionalnog tečaja o dobroj kliničkoj praksi Hrvatska se svrstala u red rijetkih zemalja koje su takav Tečaj organizirale na nacionalnoj razini.

Nakon predavanja i radionica uslijedio je pismeni ispit sa 55 pitanja (5 pitanja za svaki modul).

Polaznici Tečaja uspješno su položili ispit i na završetku Tečaja dobili su potvrđnicu o uspješno položenom ispitu o poznavanju dobre kliničke prakse i obavljanju kliničkih ispitivanja. Time ispunjavaju i formalni zahtjev o edukaciji iz toga područja. Prema novom Pravilniku o kliničkim ispitivanjima pohađanje tečaja o dobroj kliničkoj praksi i izvođenju kliničkih ispitivanja bit će uvjet za sudjelovanje u provedbi kliničkih ispitivanja u Hrvatskoj

i za glavne istraživače, istraživače-suradnike, motritelje kliničkih ispitivanja i za druge aktivne sudionike u kliničkim ispitivanjima.

Na kraju Tečaja polaznici su ispunili anketu o kvaliteti i čitavog Tečaja i pojedinih Modula, odnosno predavača i suradnika u izvođenju radionica.

Na zadovoljstvo organizatora opće ocjena tečaja na skali od 1 do 5 bila je 4,5, a ocjena pojedinih Modula uglavnom je iznad 4,2.

Na temelju rezultata ispita, ankete polaznika može se zaključiti da je Tečaj ispunio glavni cilj – podizanje razine znanja i kvalitete svih sudionika u kliničkim ispitivanjima, što je osnovni preduvjet za adekvatno provođenje ispitivanja u Hrvatskoj. To jamči maksimalnu sigurnost bolesnika koji sudjeluju u tim kliničkim ispitivanjima u našoj zemlji. Sigurnost i zaštita bolesnika osnovni su preduvjet za provedbu kliničkih ispitivanja i sve važniji aspekt ispitivanja lijekova.

Sljedeći Tečaj održat će se koncem studenog 2008. godine.

Igor Francetić

Priprema jednog od modula u sklopu Tečaja

S desna: prof. dr. Igor Francetić i prof. dr. Nada Čikeš uručuju potvrđnicu polazniku tečaja

Osmi Hrvatski kongres kliničke mikrobiologije s međunarodnim sudjelovanjem

Zagreb, 25. – 28. svibnja 2008.

U Zagrebu je od 25. do 28. svibnja 2008. godine održan Osmi Hrvatski kongres kliničke mikrobiologije s međunarodnim sudjelovanjem. Kongres je prvi put održan 1987. godine, i ota- da se održava redovito svake tri godine. Na osmom je kongre- su sudjelovalo oko 160 mikrobiologa te drugih liječnika spe- cijalista iz zemlje i inozemstva, s 8 pozvanih predavanja, 37 usmenih prezentacija te 31 posterom.

Uvodna je tema bila posvećena problemu edukacije iz medi- cinske mikrobiologije, počevši od studija medicine, preko spe- cijalizacije i poslijediplomskog studija do stalnog medicinskog usavršavanja.

Tema koja je najviše zaokupila sudionike bile su bolničke in- fekcije, s ukupno 17 prezentacija, zatim rezistencija bakterija i virusa na antibiotike, dijagnostika respiratornih infekcija i me- tode molekularne mikrobiologije, s po 8 prezentacija, dijagno- stika spolno prenosivih infekcija (6 prezentacija) i uzročnici bioterorizma (5 prezentacija).

U okviru teme o bolničkim infekcijama prikazan je novi pri- stup prevenciji, tzv. „bundle“ ili hrvatski „snop“ preporučenih mjera, koje se provode po načelu „sve ili ništa“ i pokazuju ve- liki uspjeh u smanjenju infekcija za prevenciju kojih se pri- mjenjuju; nadalje, prikazano je praćenje infekcija u jedinicama intenzivnog liječenja, koje je organizirano na razini Republike

Hrvatske u zasada 7 bolnica – prikazani su prvi rezultati iz 2007. godine, koji omogućuju neke usporedbe između poje- dinih bolnica. Nadalje, prikazane su problemi rezistentnih bakte- rija u bolnicama, gljivičnih infekcija, kao i problemi kontamina- cije bolničke okoline. Tijekom Kongresa predstavljene su naci- onalne „Smjernice za prevenciju, kontrolu i liječenje infekcija koje uzrokuje *Staphylococcus aureus* (MRSA)“.

U okviru teme o rezistencijama, predstavljeni su problemi oko racionalne uporabe antibiotika, zatim su predstavljene nove nacionalne smjernice o kirurškoj profilaksi, te je prikaza- no nekoliko radova o lokalnim rezistencijama (opet, uglavnom, uzročnika bolničkih infekcija).

Bitan dio Kongresa, po prvi put u nas, prikazao je dobro organizirani rad na molekularnoj mikrobiologiji u nekoliko hr- vatskih centara. Također je vrlo važno da su autori tih radova uglavnom mladi stručnjaci, što pokazuje izvrsnu perspektivu razvoja ove propulzivne grane mikrobiologije.

Osobita značajka cijelog ovog Kongresa bila je sudjelovanje mladih specijalista i specijalizanata, koji su zapravo obilježili Kongres i svojim prezentacijama i živom raspravom nakon pre- davanja i oko postera.

Smilja Kalenić

Generacija medicinara iz ak. god. 1948./49. proslavila 60. godišnjicu upisa

Generacija medicinara koji su se prije točno 60 godina upisali na Medicinski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, proslavili su 26. rujna 2008. godine tu godišnjicu. Iako su većinom na pragu osmog desetljeća života (a neki i više od toga), na proslavu je došlo 77 kolegica i kolega. Najviše ih je bilo iz Zagreba, pa ostalih djelova Hrvatske te iz država s područja bivše Jugoslavije. Jedanaest ih je doputovalo iz nekoliko Europskih, ali i prekomorskih zemalja. Došli su na proslavu iz mnogih krajeva, ali je ipak žalosno da neki zdravi iz Zagreba (neki čak stanuju u neposrednoj blizini Šalate) nisu došli! Bilo je onih kojima su trebala dva štapa, neki su hodali uz pomoć jednoga štapa, a neki su se penjali na kat čvrsto se držeći za rukohvat. No, na sreću, bila je većina onih koji su sve fizičke prepreke prolazili „s pjesmom“!

Te, šk. god. 1948./49., bilo je na Medicinski fakultet upisano 510 studenata, a diplomiralo ih je 392. Kao liječnici razmislili su se po mnogim gradovima i mjestima u bivšoj državi, ali i po mnogim zemljama u svijetu i postigli zavidne rezultate u struci. Njih 33 su postali sveučilišni nastavnici, a trojica su bili dekani. Počam od 35.-e godišnjice proslave, ova se generacija redovno sastaje svakih pet godina, uvijek posljednjeg petka u mjesecu rujnu. I ovoga puta je za pamćenje bilo druženje na stubištu pred negdašnjim ulazom u zgradu Dekanata. Sudionici su se pozdravljali puni sreće i zadovoljstva ponovnog susre-

ta, čavrljali su, cvrkutali, baš kao djeca koja se u jesen prvoga dana školske nastave susretnu nakon ljetnih praznika. Pričama nikada kraja. Ali, i za mnoge je bilo obvezatno pitanje – a koji si Ti? Jer, biologija neizbježno čini svoje i vrlo je teško nakon proteklih desetljeća dovesti u svijest sliku onoga čovjeka s kojim su prije 60 godina bili svakodnevno.

Nakon skupnog fotografiranja na stubištu pred Dekanatom, sudionici su pošli u Biološku dvoranu, koja je ove godine uređivana (klupe su ostale iste), svježe oličena i bitno je poboljšana akustika. Sudionici ove proslave imali su čast biti prvi korisnici novouređene dvorane. Bilo je lijepo opet vidjeti toliki broj poznatih ljudi kako poput brucoša sjede u klupama u iščekivanju onoga što će uslijediti, a onaj žamor kojim su se pozdravljali pred zgradom utihnuo je. Skup je u ime Stalnog inicijativnog odbora otvorila kolegica Vesna Hartl Prpić. Prigodnim je riječima pozdravila nazočne i domaćina proslave dekanicu prof. dr. Nadu Čikeš. Izrazila je posebno zadovoljstvo odazivom te pozvala nazočne da minutom šutnje odaju počast 177 preminulih kolegica i kolega.

Pozvala je prof. dr. Nadu Čikeš da se obrati nazočnima. Gospođa dekanica je skup pozdravila u svoje ime i u ime Medicinskog fakulteta te nazočne upoznala s današnjim ustrojstvom i dostignućima Fakulteta. Istaknula je težnju da se ne samo održi dosegota razina, nego valja predstojećim ulaganjima u

kadrove i opremu ostvariti daljnji napredak Fakulteta. Naglasila je svoje zadovoljstvo što se sastajemo i održavamo vezu sa svojom matičnom kućom, te u svoje ime, kao i u ime budućih dekana obećala potporu i u idućim sastancima. Kolega Mladen Vranić u kraćem je prikazu naznačio vezu i dobru suradnju ovog Fakulteta i Instituta za dijabetes u Torontu, kojemu je godinama bio na čelu, a i danas još uvijek, bez obzira na poodmaklu životnu dob, aktivno sudjeluje u istraživanjima. Kolega Duško Marković je podsjetio na kolegu Nikolu Nešu Gajdobranskog koji je skupio generaciju na prvom okupljanju 1983. godine u povodu 35 godina od upisa (toj proslavi je veliki doprinos dao kolega Nikica Kalogjera), a kolega Miljenko Aljinović se prisjetio kako bi u zimskim mjesecima, došavši iz hladne studentske sobe i prohladnog zimskog jutra, jedva dočekaop toplinu biološke dvorane i tamo iza galerije ugodno zaspao. Kolega Vjekoslav Bakašun je nazučne, u svojem vrlo emotivnom prikazu, kroz priču i neke dosjetke iz vremena studija, te nizom fotografija i preslika iz ondašnjega studentskog tiska, podsjetio na godine studija. Također je nazočnima isporučio pozdrave prof. dr. Bože Metzgera, tada prvoga kod kojega smo polagali ispit, a sada najstarijeg živućeg profesora Medicinskog fakulteta u Zagrebu, koji zbog svojih 95 godina života nije bio u mogućnosti doći.

Program je trajao oko 45 minuta, nakon čega su sudionici pošli u studentski restoran u sklopu Dekanata, gdje nas je dekanica prof. dr. Nada Čikeš, u ime Fakulteta počastila s večerom. I za večerom pričama i sjećanjima nije bilo kraja. Vrijeme je prebrzo odmicalo i oko 20 sati sudionici su se počeli razilaziti, da bi druženje bilo okončano u 20.30 sati. Za večere je došao fotograf i donio fotografije, koje su uz cijenu od 15.-kn bile doslovno razgrabljene, jer je to trajna uspomena na onih nekoliko sati provedenih zajedno. Kasnije će u dokolici pregledavati tu fotografiju i pokušavati odgonetnuti tko je tko na slici.

Svi su se sudionici proslave sretno vratili svojim kućama. Rečeno je, a i dato čvrsto obećanje, da će se ponovno sastati za pet godina – zadnji petak u mjesecu rujnu 2013. godine, a optimisti (koji uvijek pobjeđuju) uvjeravaju, da će proslava 70. godišnjice od upisa, zadnji petak u mjesecu rujnu 2018. godine, biti veličanstvena. Obećali su, da će učinite sve što je u njihovoj moći, da tu proslavu ne propuste!

Treba također istaknuti da će generacija svake godine održavati "redoviti" godišnji sastanak, zadnji petak u mjesecu rujnu u 18 sati u restoranu "Kaptolska klet" u Zagrebu. Ni taj mini skup ne bi se smjelo propuštati.

Vjekoslav Bakašun

Radosne božićne blagdane te sretnu i uspješnu novu 2009. godinu želimo svim djelatnicima i umirovljenicima Fakulteta i njihovim obiteljima. Posebice našim vrlim piscima i suradnicima želimo trajno nadahnuće kako bi i dalje pomagali pri stvaranju svima nama dragog časopisa.

Uredništvo

Prof. dr. Eduard Miloslavić – – osnivač Zavoda za sudsku medicinu

Sveučilišna nastava sudske medicine u Zagrebu vrlo je stara. Još 1849. dr. Marvo Sachs je na Pravnom fakultetu Kraljevske akademije znanosti počeo predavati sudsku medicinu. Iako je ta akademija već sljedeće godine bila ukinuta, pravnički se studij nastavio na novoosnovanoj Pravoslavnoj akademiji odnosno od 1874. na Pravnom fakultetu obnovljenog Sveučilišta. Dr. Sachs će nastaviti predavati sudsku medicinu („*sudbena liječništvo*“, 3 sata tjedno u zimskom semestru) sve do kraja života 1888. u statusu privatnog docenta. Sachs se nije ograničio samo na teorijska predavanja već je obavljao „*lučbene pokuse o mineralnih otrova*“ tj. javne eksperimente iz kemijske toksikologije (napose u dokazivanju arsenika) i „*razgobne demonstracije*“ tj. javne obdukcije leševa bolesnika umrlih u Bolnici milosrdne braće na Jelačićevu trgu. Nakon njegove smrti nastavu sudske medicine za pravnike preuzima doc. dr. Antun Lobmayer, inače voditelj Zemaljskog rodilišta i profesor Primaljskog učilišta. Istodobno, na Farmaceutskom odsjeku Filozofskog fakulteta prof. Gustav Janeček uz farmaceutsku kemiju predaje i sudsku kemiju. Poslije Lobmayerove smrti, god. 1906. nastavu sudske medicine za pravnike nastavlja dr. Daniel Riessner, isprva docent a od 1920. naslovni izvanredni profesor. Uz predavanja iz opće sudske medicine ovdje valja navesti neke od njegovih specijalnih kolegija kao *Pometnuće i čedomorstvo*, *Otrovanja*, *Seksualni delikti u sudskoj medicini*, *Uzroci i vrste silovite i naprasne smrti*, *Metode i predmeti forenzičko-medicinskih istraživanja*, *Pregled forenzičke psihijatrije*, *Kazneno-*

pravna odgovornost liječnika i osoba zdravstvene struke za propuste i pogreške učinjene u vršenju zvanja, *Povrede zdravlja i života*, *Ugušenje*, *Krivični čin protiv javnog morala*.

Katedra sudske medicine na zagrebačkome Medicinskom fakultetu sve do 1932. nije imala stalnog nastavnika, već je profesor Pravnog fakulteta Ernest Müller vodio teorijski dio nastave, a praktikum i obdukcije obavljao je honorarno prof. Ljudevit Jurak, voditelj Prosektore javnih zdravstvenih zavoda grada Zagreba i profesor patologije na Veterinarskom fakultetu, i to sve do 1932. kad je Medicinski fakultet izabrao stalnog nastavnika prof. dr. Eduarda Miloslavića.

Eduard Miloslavić rođen je 20. prosinca 1884. u Oaklandu u Kaliforniji kao sin hrvatskih iseljenika iz Dubrovnika, koji su 1878. u potrazi za koricom kruha emigrirali u SAD. Pripadali su sloju ruralne emigracije uvjetovane tegobnim životom u domovini, čemu je napose pridonijela ekonomska kriza, kad je filoksera uništila brojne vinograde u Dalmaciji. Austrougarske vlasti nisu ograničavale iseljavanje, a mnogobrojne agencije mame su ljude uvođenjem stalnih brodskih veza za Novi svijet s mogućnošću zaloga imovine za putnu kartu. Prema procjenama, između 1870. i 1914. u SAD se doselilo oko pola milijuna Hrvata. Život naših iseljenika bio je vrlo težak, jer su radili najgrublje poslove i sporo napredovali na društvenoj ljestvici. Godine 1889. nezadovoljni Eduardovi roditelji vratili su se u Dubrovnik, što je za petogodišnjeg dječaka bila sreća, jer će stasati u hrvatskom okruženju. Ovdje, u toj hrvatskoj Ateni, završio je Edo osnovnu školu i gimnaziju. Odlučivši se za studij medicine krenuo je u Beč, tada vodeće europsko učilište. Iako je već bio prošao sjaj tzv. druge bečke medicinske škole, kojoj je posljednji izdanak bio veliki kirurg Theodor Billroth (umro 1894. u Opatiji), Beč još uvijek nije izgubio svoje značenje i svoj utjecaj. U doba Miloslavićeva studija tamo su djelovali znameniti

Sigmund Freud, otkrivač krvnih grupa Karl Landsteiner i glasoviti neuropsihijatar Wagner-Jauregg (oboje kasnije laureati Nobelove nagrade), „otac“ ortopedije Adolf Lorenz, utemeljitelj kliničke rendgenologije Guido Holzknacht, začetnik znanosti o alergiji pedijatar Clemens von Pirquet, te internist Hermann Nothnagel, kojega se misao i danas često citira: *Samo dobar čovjek može biti dobar liječnik*. U Beču su tada studirali, među ostalima, Miloslavićev vršnjak Emil Prašek, kasniji profesor bakteriologije i higijene na zagrebačkome Medicinskom fakultetu te nešto mlađi Drago Perović i Andrija Štampar.

Akademsku godinu 1906./07. proveo je Miloslavić na napuljskom sveučilištu, svladavši i talijanski jezik. U dubrovačkom časopisu *Srđ* god. 1907. objavio je svoje prirodnoznanstvene i medicinske prvijenice. Promoviran je 1908., no očaran privlačnošću miteuropskog i franz-jozefinskog Beča ostaje u tom gradu kao asistent patološkog anatoma prof. Antona Weichselbauma, otkrivača meningokoka, baveći se napose dječjom tuberkulozom i razvojnim anomalijama. Također je radio i na patološko-anatomskom odjelu bečke vojne bolnice te je na tečajevima predavao osnove sudsko-medicinske obdukcije. God. 1912. radio je neko vrijeme i na pato-anatomskom zavodu u Brnu, a te je godine aktivno sudjelovao na međunarodnom kongresu za tuberkulozu u Rinu, potom na međunarodnom kongresu za sifilis, afirmirajući se kao ozbiljan znanstvenik, napose člankom u berlinskom časopisu međunarodnog značaja *Virchows Archiv für pathologische Anatomie*.

Kad je 1912. izbio I. balkanski rat odazvao se Miloslavić pozivu Crvenog križa i pošao u Srbiju. Za vrijeme I. svjetskog rata mobiliziran je u austro-ugarsku vojsku kao pukovnijski liječnik (*Regimentssarzt*) te služi najprije na brodu „Sophie Hohenberg“ u Boki Kotorskoj, a u travnju 1915. dolazi za šefa internog odjela te načelnika vojne bolnice u Risnu. Početkom 1916. premješten je u Beograd

kao glavni prosekator austro-ugarske vojske u okupiranoj Srbiji ustrojavajući poljske prosekture. Na toj službi zatiče ga 1917. imenovanje za docenta patološke anatomije bečkog sveučilišta, za koju je funkciju predložen još uoči rata. Po završetku I. svjetskog rata ostaje u Beču na mjestu docenta Medicinskog fakulteta te kao načelnik patoanatomskog zavoda garnizonske bolnice.

Godine 1920. na stranicama splitskih novina *Novo doba* splitski liječnik dr. Jakša Miličić, koji je za rata bio šef kirurškog odjela vojne bolnice u Risnu, a kojeg je Miloslavić smijenio kad je postao načelnik bolnice, izravnavajući stare račune iz tog vremena, predbacuje Miloslaviću da se u vojsci uvijek predstavljao kao Miloslavich, da je dostojan potomak *austrijskog truleža*, da je u Risnu ignorirao oficire Jugoslavene, a njega čak nazvao *srbofilom* i zbog osobnog ga animoziteta premjestio u neku pustoš. Miloslavićevu docenturu također je pospradno nazvao *ratnom docenturoum*.

Kad je u Zagrebu akademske godine 1917./18. konačno otvoren Medicinski fakultet, katedre su se popunjavale postupno. Za nastavnika sudske medicine pomišljalo se na Miloslavića kao na domaćeg stručnjaka s titulom docenta, no baš Miličićev provokativni članak o Miloslaviću kao protujugoslavenu i srbofobu ustrašio je neke članove profesorskog zbora i Miloslavić nije bio izabran. Fakultet je tada za profesore sudske medicine pozivao inozemne stručnjake poput Müller-Hessa, Molitorisa i Rolla, ali se niti jedan nije odazvao, pa je – kako je već navedeno – Fakultet angažirao honorarne nastavnike pravnika Ernesta Milera i patologa Ljudevita Juraka.

Budući da mu je u novoj Austriji, nastaloj na ruševinama stare Monarhije, kao Hrvat bio otežan daljnji opstanak u Beču, Miloslavić je 1920. prihvatio poziv za redovitog profesora patologije i sudske medicine na Marquette sveučilištu u Milwaukee (u saveznoj državi Wisconsin) u SAD. Uz to je od 1923. bio vrhovni sudski liječnik države Wisconsin. Na spomenutom je sveučilištu bio ugledan profesor te referent za sudsku medicinu u časopisu *Archives of Pathology*. Bavio se napose kriminološkim istraživanjima, štoviše on je u SAD uveo kriminalnu patologiju, te je, popularno zvan *Doc Milo* djelovao u nekoliko američkih bolnica razjasnivši mnoge kriminalne slučajeve. Primjerice, bio je jedan od stručnjaka ko-

ji su 1929. u Chicagu istraživali zločin što ga je na Valentinovo počinila Al Caponeova gangsterska banda, pobivši, preporučena u policajce, 16 članova suparničke bande. Bio je redoviti član *Wisconsin Academy of Sciences* u Madisonu i mnogih drugih američkih i europskih akademija i stručnih društava (među njima i *Dubrovačkoga liječničkog udruženja*, osnovanog 1923.), a zapaženi znanstveni radovi tiskani su mu u renomiranim međunarodnim časopisima. Bio je aktivan i među hrvatskim iseljentištvom, primjerice bio je zamjenik predsjednika Hrvatske Bratske Zajednice (utemeljene još davne 1894. godine) te je uvijek s ponosom isticao svoje hrvatsko podrijetlo.

Kolegij sudske medicine na zagrebačkome Medicinskom fakultetu bio je neobvezatan, no kad je početkom 1932. postao obvezatnim valjalo ja naći stalnog nastavnika. Dana 24. lipnja 1932. Eduard Miloslavić izabran je za prvoga redovitog profesora, dobivši provizorno tri prostorije u dekanatskoj zgradi, dok je obdukcije obavljao u Zavodu za patološku anatomiju i u mrtvačnici na Mirogoju. Nastavu je započeo 3. studenoga 1933. nastupnim predavanjem *Moderni razvitak sudske medicine. Stvaranje nove znanstvene grane – kriminalne patologije*. Uređenje Instituta za sudsku medicinu i kriminalistiku teklo je dosta sporo u zgradi Anatomskog instituta na Šalati, jer ga je Miloslavić htio urediti prema svim principima suvremene znanosti, a po uzoru na najmodernije takve zavode u Europi i Americi. Institut je otvoren 7. lipnja 1935., a imao je kriminalistički laboratorij s balistoskopom (jednim takvim uređajem u ovom dijelu Europe), histološki laboratorij, bogat arhiv s fotodokumentacijom, knjižnicu s oko 10.000 knjiga te zanimljiv muzej. Prvi asistenti Instituta bili su Ante Premeru, Marko Bajzer i Mirko Ciglar, a kasnije Alojz Maly, Zvonimir Kušević, Emil Lampé, Zvonimir Milković, Josip Fališevac i drugi. God. 1941. dolaskom magistra farmacije Nikole Novakovića uređen je i kemijsko-toksikološki laboratorij.

Kao uvjeren katolik Miloslavić je bio god. 1937. na Bogoslovnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu izabran za honorarnog nastavnika pastoralne medicine održavši 26. listopada te godine nastupno predavanje *Pastoralna medicina kao katolička znanost*, u kojem je usporedio svećenika – liječnika duše s medikusom. -liječnikom tijela te naglasivši da vjera i

znanost kroče istim putem jer su obje istinite. Bio je ogorčen protivnik eutanazije, tog ozakonjenog umorstva, beskompromisan borac protiv abortusa, a iz čisto praktičnih razloga protivio se kremaciji jer se time uništavaju tragovi eventualno izvršenog zločina.

God. 1938. Miloslavić je zajedno s talijanskim kolegama izradio prijedlog za osnivanje Međunarodne akademije za sudsku medicinu, koja je u rujnu te godine i osnovana, a on je izabran za člana predsjedništva. Sljedeće je godine u sudsko-medicinskom časopisu *Zacchia* (nazvanom prema začetniku te medicinske discipline) objavio članak o neopisanim znacima prividne smrti, dok je iste godine u *Liječničkom vjesniku* pisao o mišićnoj aktivnosti smrtno ozlijeđenih ljudi.

U Hrvatskome sveučilišnom društvu bio je Miloslavić član odbora koji se brinuo za znanstveni pomladak, a svoju brigu za mlade pokazao je i u društvu Hrvatski Radiša, zalažući se za povratak, skrb i izobrazbu djece naših iseljenika iz SAD. Zalagao se za osnutak Zavoda za povijest medicine na Medicinskom fakultetu putem zaklade veleindustrijalca Vladimira Premerua. Bio je nadalje dopredsjednik Glavnoga sanitetskog savjeta Kraljevine Jugoslavije te dopredsjednik Zbora liječnika Hrvatske (1935.-1938.). Sredinom 1940. bio je izabran za redovitog člana prestižnog društva *Medico-Legal Society* u Londonu, iste godine za redovitog člana Družbe Braće Hrvatskoga Zmaja, a početkom 1941. za redovitog člana prestižne Carske Njemačke Leopoldinske akademije, u toj je Akademiji te godine održao predavanje o posmrtnoj ukočenosti mišićja, na kojem je području otkrio nove činjenice.

U časopisu *Alma mater Croatica* iz 1940. objavio je članak o katoličkim visokim školama u SAD iz kojeg valja izdvojiti njegovo mišljenje o značajkama jednog sveučilišnog profesora: *Dakako da je širenje ex cathedra teorija i ideja, koje se protive moralnom životu čovjeka i etičkom shvaćanju svake osobe kršćanskog odgoja, s položajem profesora nespojivo*. Misli o zadaći i liku sveučilišnog profesora još će detaljnije razraditi god. 1941. u funkciji vršitelja dužnosti dekana. (Naime, budući da je nakon uspostave Nezavisne Države Hrvatske dekan Medicinskog fakulteta prof. Andrija Štampar bio interniran, do jesenskog izbora novog dekana prof. Miloslavić, kao jedan od najuglednijih članova profesor-

skog zbora, bio je izabran za vršitelja dužnosti dekana):

Čitav sveučilišni rad mora biti usmjeren prema potrebama našeg naroda, koji tu visoku prosvjetnu ustanovu uzdržava i čiji rad sa zadovoljstvom slijedi i promatra, jer njoj povjerava odgoj svog naraštaja. Oduševljenje naroda prema profesorima svog sveučilišta jest profesorima najveća nagrada. Sveučilište je i najveća didaktička ustanova u državi, jer izobrazava stručni pomladak za sve potrebe svog naroda, te doprinosi napretku i blagostanju cijele narodne zajednice. Vjerski, moralni i stručni odgoj svoje djece traže i očekuju roditelji od svakog odgojitelja. Oni prepuštaju sveučilištu svoje sinove i kćeri, koji često daleko od svoje obiteljske kuće žive, puni povjerenja i uvjereni da će sveučilišni nastavnici njihovu djecu ne samo stručno izobraziti za tešku životnu borbu koja ih čeka, nego da će im velikodušno pružiti i sve druge upute i smjernice za potpun uspjeh u svakodnevnom životu te da će im i u moralnom pogledu biti živim primjerom ispravnog ponašanja i vladanja.

Medicinski fakultet je važan dio sveučilišta. Čitav rad tog fakulteta je usmjeren u očuvanju zdravlja naroda. Samo zdrava osoba može iscrpno raditi i uspješno stvarati; sreća i zadovoljstvo naroda ovisi o tjelesnom i duševnom zdravlju svih svojih. Uzvišeno je zvanje liječnika. Njegova odgovornost prema sebi, društvu i Bogu je neizmjerena. Veoma često u njegovim rukama leži život ili smrt onoga koji njegovu stručnu pomoć traži i njemu svoje tijelo neograničeno povje-

rava. Temeljito znanje, veliko iskustvo, osjećajno srce i savjestan rad neophodni su uvjeti za svakog liječnika. Onaj koji odabire liječničko zvanje samo i isključivo iz koristoljublja ne može nikad postati dobar i uspješan liječnik. Onaj pak liječnik, koji u bolesnicima vidi i traži izvor iz kojeg crpi materijalna sredstva u svrhu da se obogati i da raskošno živi je bezdvojbena defektnog karaktera.

Profesor medicinskog, kao i svakog drugog fakulteta mora svojim nastupom i postupkom, svojim temeljitim stručnim znanjem, svojim moralnim životom, da bude uzorom svojim studentima i samo takav čovjek može da odgaja liječnički pomladak. U stručnom pogledu, želim naročito istaći, da samo onaj koji neprekidno znanstveno radi i stvara, može objektivno i s kritičkim razumijevanjem tumačiti i prikazivati naučne probleme svog stručnog predmeta.

Medicinski fakultet zagrebačkog Sveučilišta je jedina medicinska ustanova za odgoj liječnika i za naučno unapređivanje liječnika u našoj državi Hrvatskoj. Profesori sveučilišta moraju biti priznati znanstveni radnici, ne na Šalati, nego u svim kulturnim središtima stranih zemalja, u kojima se znanost gaji i unapređuje.

Učitelj na bilo kojoj našoj prosvjetnoj ustanovi može biti samo onaj koji duboko poznaje dušu našeg naroda, koji je srastao s grudom svoje zemlje Hrvatske, koji je patio i trpio sa svojim i branio prava svoje djedovine. Samo takav, a nikako tuđinac, ne može odgajati našu hrvatsku mladež, jer onaj ne osjeća s našim narodom. Strana mu se krv prije ili poslije očituje, te postaje izdajicom i ne-

prijateljem naroda. Ovi biološki zakoni prirode su nam se uvijek osvećivali, jer nismo znali njih shvatiti i tome posvetiti punu pažnju. Nama nametnuti strani elementi kroz 20 godina radili su samo za vlastite interese i za vlastitu korist. Takvi elementi skoro 20 godina sjede na stolicama Medicinskog fakulteta pozvani i zaštićeni od neprijatelja režima. Oni kroz čitavo to vrijeme nisu namjerice htjeli dati mogućnosti naučnog rada našem inače sposobnom naučnom podmlatku kako ne bi mogao nitko da ih naslijedi na njihovim klinikama, zavodima i katedrama.

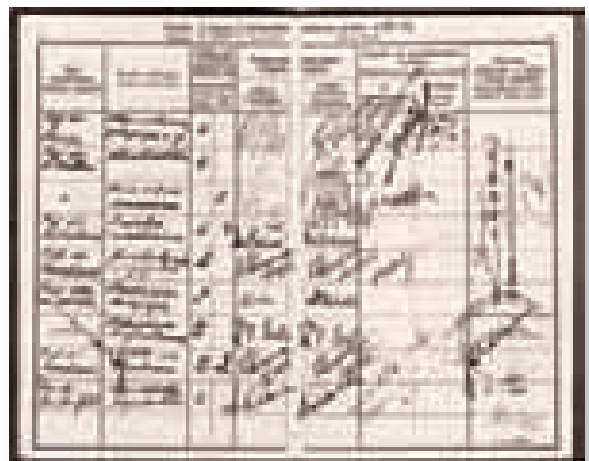
Zagrebačko sveučilište je hrvatsko državno sveučilište, a radit će s hrvatskim profesorima za hrvatski narod!

Doista se prof. Miloslavić tijekom svog šestomjesečnog mandata u funkciji dekana založio da se na Medicinski fakultet dovedu hrvatski elementi umjesto masonskih i jugoslavenskih. Također se založio da se osnuje medicinski fakultet i u Sarajevu (do tog je ostvarenja došlo potkraj 1944. godine).

Tako ugledan ne samo europski već i svjetski sudski medicinar bio je 1943. pozvan na ekspertizu u Katynskoj šumi. Naime, tijekom zime 1942./43. u toj šumi, 17 km od Smolenska uz rijeku Dnjepr, nađeno je sedam velikih jama (najveća je bila 44 m duga, 8 m široka i nekoliko metara duboka) – skupnih grobova s leševima oko 12.000 poljskih časnika. To je područje od sredine 1941. bilo zaposjednuto od Nijemaca, no inače je pripadalo Sovjetskom savezu, pa su za taj masovni zločin Sovjeti optuživali Nijemce, a Nijemci Sovjete. Na poziv gla-

Eduard Miloslavić (u sredini) prigodom iskapanja masovne grobnice u Katynskoj šumi

Miloslavićev indeks iz akademske godine 1942/43.

vara zdravstva Trećeg Reicha dr. Contija obrazovano je dvanaesteročlano međunarodno povjerenstvo, sastavljeno od uglednih anatoma, patoloških anatoma i sudskih medicinara iz Belgije, Bugarske, Danske, Finske, Italije, Nizozemske, protektorata Češke i Moravske, Rumunjske, Švicarske, Slovačke, Mađarske te Hrvatske, koju je predstavljao prof. Miloslavić. Ekspertizi su još bili nazočni prof. Buhtz iz Bratislave, koji je rukovodio obdukcijama, jedan izaslanik Francuske, jedan predstavnik poljskoga Crvenog križa, te jedan šumarski stručnjak. Povjerenstvo je u Katynskoj šumi djelovalo tri dana, od 28. do 30. travnja 1943. Do tog su vremena bila iskopana 982 leša iz sedam skupnih grobova, od kojih je najveći sadržavao 2500 leševa. Neke je leševe već prije obducirao prof. Buhtz, dok je međunarodno povjerenstvo pregledalo mnoge leševe a obduciralo njih devet. U svim slučajevima beziznimno se radilo o hitcu u zatiljak. Po tragovima baruta i prijelomima lubanje bilo je očevidno da je vatreno oružje bilo naslonjeno na samu glavu ili pak ispaljeno iz neposredne blizine; strijelni je kanal prolazio kroz mozak tako da se otvor izlazne rane nalazio na čelu; radilo se o hitcima iz automatskog pištolja kalibra 7,63 mm. Kod nekih su leševa primijećeni ubodi četverobridnim bajunetama kakve su koristili Sovjeti. Mnogi pogubljeni imali su ruke konopom zavezane na leđima. Svi su leševi bili licem okrenuti prema dolje ležeći jedan na drugome tijesno priljubljeni jedan uz drugoga u 7 do 10 slojeva u jami, doslovce slijepljeni u klupku, pa je proračun pokazao da je u tim grobištima moralo biti najmanje 12.000 ljudi. Prema odorama i dokumentima radilo se o poljskim časnicima i manjem broju dočasnika, od podporučnika do brigadnih generala, a do dolaska povjerenstva bilo je identificirano oko 72% leševa. Ni na niti jednom lešu nisu zamijećeni satovi niti zlatno prstenje. Većina leševa nije bila raspadnuta, već mumificirana, jer su umoreni po hladnom vremenu, što je potvrđivala zimska odjeća te nenazočnost kukaca-zareznička, te su tako bačeni u suho pješčano tlo. Jame su se nalazile potpuno poravnane, na njima su bile zasađene mlade omorike. Prema nalazu šumarskog stručnjaka radilo se o petogodišnjim omorikama, kojih je treći prsten bio zakržljao, što je ukazivalo na to da su mladice zasađene u svojoj trećoj godini. Također,

na lubanjama su nađene promjene koje se ne nalaze na leševima mlađima od tri godine. Prema nađenim novinama, piscima i dnevnicima te iskazima svjedoka povjerenstvo je došlo do zaključka da su smaknuća mogla uslijediti u ožujku ili travnju 1940. Naime, nakon što je u zoru 1. rujna 1939. njemačka vojska nahrupila u Poljsku, poljska se armija – vidjevši da se ne može oduprijeti mnogo jačoj sili – povlačila prema istoku potraživši utočište kod svoje „slavenske braće“. Vojnici su pušteni kućama, dok su časnici od rujna 1939. do proljeća 1940. bili internirani u logorima u Kocielsku i Starobielsku, a potom im je priopćeno da se vraćaju kući. Vlakom su, u teretnim vagonima, bili otpremljeni u mjesto Gniezdowo, a odatle kamionima u Katynsku šumu, gdje su protiv svih zakona ratnog prava, jer nisu bili niti neprijatelji niti ratni zarobljenici, mučki i sustavno smaknuti. Tada, u rano proljeće 1940. to je područje bilo pod vlašću Rusa. Tako je nedvojbeno i jednoglasno zaključilo međunarodno istražno povjerenstvo.

Prof. Miloslavić se u Zagreb vratio s dnevnikom bojnika Siolskog u kojem je posljednji zapis bio 22. travnja 1940. Također je donio oglavak prostrijeljene lubanje, časničku poljsku kapi tzv. *referatku* i dijelove konopa kojim su žrtve bile vezane, te je u dnevnom tiku, u intervjuima, na javnim predavanjima te na zagrebačkom i berlinskom krugovalu širio istinu o boljševičkom velezločinu.

Nekako u isto vrijeme u Ukrajini, u Vinnici, nađene su masovne grobnice s tisuću i više ukrajinskih radnika i seljaka, te je zbog pomicanje fronte opet nastalo međusobno optuživanje Nijemaca i Sovjeta. I ovdje je od 13. do 15. srpnja 1943. boravilo jedno međunarodno povjerenstvo, u kojem je bio istaknuti hrvatski patolog i sudski medicinar prof. Ljudevit Jurak. To je povjerenstvo jednoglasno zaključilo, da se taj zločin desio 1938. kad je to područje bilo pod sovjetskom vlasti. Valja ovdje naglasiti, jer se katkad pogrješno spominje, da je prof. Miloslavić bio samo u Katynskoj šumi, a prof. Jurak samo u Vinnici; u oba je povjerenstva sudjelovao samo prof. Orsos iz Mađarske. Međutim, oba su povjerenstva, rukovodeći se samo znanstvenom istinom, nepristrano zaključila da su te velezločine počinili Sovjeti. Eto, jama je na žalost oduvijek bilo od Katynske šume do Vinnice, od Kočevskog roga do Jazovke, od Srebrenice do Ovčare.

Kad je Crvena armija potkraj rujna 1943. ponovno zauzela Smolensk, Sovjeti su sastavili svoje povjerenstvo koje je iznijelo fantazmagorične tvrdnje da su Nijemci preparirali leševe Poljaka, kako bi se stekao dojam da su ubijeni u drugo vrijeme, te kako su u džepove leševa umoreni podmetali lažne dokumente. Sovjeti su prisilili bugarskog stručnjaka prof. Markova da povuče svoj potpis s katynskog dokumenta i opovrgne nalaze međunarodnog povjerenstva. Tek za vrijeme predsjednika Gorbačova Sovjetski je savez priznao taj zločin.

Kakva je bila daljnja sudbina prof. Miloslavića? Pred zimu 1944. (posljednja obdukcija obavljena njegovom rukom jest iz listopada 1944.) uzeo je dopust i otišao u Beč, gdje je 23. siječnja 1945. promaknut na čast doktora „honoris causa“ bečkoga Sveučilišta. Nastavu sudske medicine na zagrebačkome Medicinskom fakultetu obavljao je tada profesor patološke anatomije Zvonimir Kopač. Vidjevši daje slom sila Osovine blizu, Miloslavić se nije vraćao u Zagreb već je neko vrijeme boravio u Austriji, a potom se preko Švicarske s američkom putovnicom prebacio u rodne mu Sjeedinjene Države. Ondje se nastanio u St. Louisu, gdje je nastavio djelovati u struci. Srčani ga je udar zadesio na jednom kongresu u Madridu, odakle je prebačen u St. Louis gdje je umro 11. studenoga 1952. kao posljednji preživjeli svjedok boljševičkog zločina u Katynskoj šumi.

Dok je promućurni i dalekovidni Miloslavić naslutio pobjedu Sovjeta i sudbinu koja bi ga u tom slučaju mogla snaći, prof. Jurak je, uvjeren da se rukovodio samo znanstvenom istinom, mirno dočekao dolazak novih vlasti. No, jugoslavenska politička policija OZNA ga je po nalogu sovjetske političke policije NKVD-a dana 15. svibnja 1945. uhitila. Ponuđeno mu je da mu se ništa ne će dogoditi ako svoj potpis povuče s viničkog dokumenta s izjavom da ga je potpisao pod prisilom. Kad je taj časnici čovjek to odbio 9. lipnja je osuđen na smrt strijeljanjem.

Za vrijeme jednogumla nije bilo popularno spominjati imena niti prof. Miloslavića ni prof. Juraka. Tako primjerice monografija Medicinskog fakulteta iz 1984. prešućuje djelovanje prof. Miloslavića na čelu Fakulteta, dok je bista prof. Juraka bila pomno skrivana u nekom ormaru na Veterinarskom fakultetu.

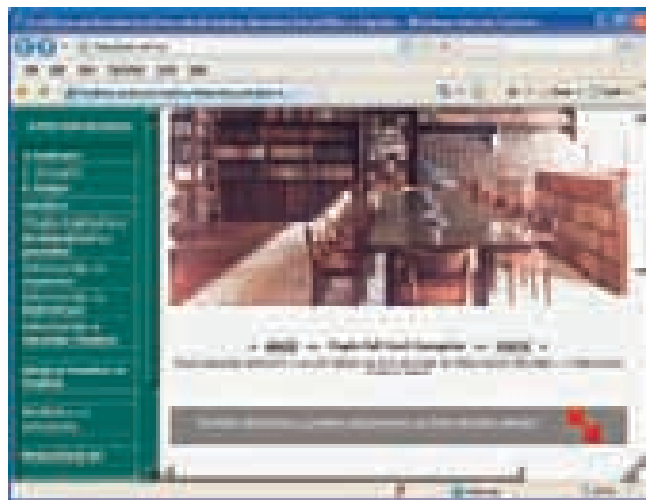
Vladimir Dugački

Pomoć liječnicima u praksi: odgovaramo na Vaše kliničko pitanje!

Snaga medicine i kao znanosti i kao struke ogleda se u povezivanju istraživanja i prakse, jer dobra komunikacija između istraživača i praktičara rezultat će i bržim protokom rezultata medicinskih istraživanja u kliničku praksu. Medicina utemeljena na dokazima (prema engl., *evidence-based medicine-EBM*) označava promišljen i metodički pristup u postupku donošenja medicinske odluke, i predstavlja prijelaz na novu paradigmu kliničke prakse u kojoj kvalitetan, znanstveno utemeljen medicinski dokaz zauzima središnje mjesto u procesu odlučivanja o skrbi za pojedinog bolesnika. Iako prihvaćena u medicini, prije svega na znanstvenoj i akademskoj razini, načela medicine utemeljene na dokazima nisu dovoljno prisutna u kliničkoj praksi. Liječnici nedovoljno prakticiraju medicinu utemeljenu na dokazima, prije svega zbog poteškoća pri svladavanju metodologije prakse utemeljene na dokazima. Ta metodologija objedinjuje traženje informacija (poznavanje informacijskih tijekova, oblikovanje strategije traženja informacija, lociranje izvora informacija), kritičku prosudbu (selekciju nađenih informacija, te analizu i interpretaciju istih) i primjenu u svakodnevnoj kliničkoj praksi. Kao pomoć u rješavanju tog problema pojavio se model informacijskog mrežnog servisa, koji preuzima ulogu posrednika između liječnika i relevantnih izvora medicinskih informacija, te omogućava djelotvorno povezivanje onih koji stvaraju i pohranjuju medicinsko znanje i onih koji ga primjenjuju.

Upravo na tragu takvih kretanja, *Središnja medicinska knjižnica* u suradnji s *Croatian Medical Journal* pokrenula je projekt izgradnje informacijskog mrežnog servisa. Cilj nam je bio poticati praksu utemeljenu na dokazima u našoj zdravstvenoj zajednici, odnosno pomoći liječnicima da načela i mogućnosti medicine utemeljene na dokazima primijene u svakodnevnom radu.

Tijekom 2007. godine projektni tim izgradio je i uspostavio informacijski mrežni servis „*CMJ odgovara na Vaše kliničko pitanje!*“ (<http://smk.mef.hr>). Svaki korisnik, neovisno o institucijskoj pripadnosti, ima slobodan pristup servisu. Gostoljubivo sučelje nudi korisnicima osnovne informacije o medicini utemeljenoj na dokazima, i upute za slanje kliničkih pitanja. Uz pomoć jednostavnog mrežnog obrazca korisnik šalje kliničko pitanje, i to opisno ili u strukturiranom obliku. Tijekom

Početna stranica Središnje medicinske knjižnice Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

godine dana servisu je upućeno oko 50 pitanja vezanih uz određeni klinički problem. Za svaki upit pretraženi su dostupni informacijski izvori (baze podataka koje sadrže sustavne preglede, časopise sažetaka, smjernice...), kritički prosudila dobivena informacija (polazeći od načela i metodologije medicine utemeljene na dokazima), i na kraju poslao odgovor na kliničko pitanje korisnicima elektroničkom poštom. Sljedeći korak je provođenje istraživanja korisničke zajednice kako bi se specifičnim i eksplicitnim upitima dobila povratna informacija o informacijskom servisu i zadovoljstvu korisnika dobivenim odgovorima.

Zbog nedovoljno razvijene ICT infrastrukture na razini zdravstvenih ustanova, nedovoljne dostupnosti medicinskih informacijskih izvora i nedovoljne osviještenosti u medicinskoj zajednici o potrebi uporabe medicinskih informacijskih izvora, ovaj bi informacijski mrežni servis mogao imati važnu ulogu u prijenosu valjanih, znanstveno utemeljenih medicinskih dokaza u kliničku praksu.

Helena Markulin

Journal Citation Reports (JCR)

Čimbenik odjeka (engl. *Impact Factor*, IF) jedan je od bitnih pokazatelja u procjenjivanju vrijednosti znanstvenih časopisa. Sustav IF razvili su Garfield i Sher 1963. godine, ponajprije za potrebe odabira naslova koji će biti uključeni u, tada pokrenutu, indeksnu publikaciju *Science Citation Index* (SCI).

Čimbenikom odjeka (IF) mjeri se citiranost članaka koje objavljuje jedan časopis. IF je omjer broja citata koje u jednoj

godini dobiju radovi objavljeni u nekom časopisu u prethodne dvije godine, i ukupnog broja tih radova (npr., broj citata u 2007. za radove objavljene u 2005. i 2006. godini). IF ne pokazuje distribuciju citata koje časopis, odnosno radovi u njemu objavljeni, prima, nego samo njihovu prosječnu učestalost. Taj je pokazatelj prikladna osnova za usporedbe pojedinih časopisa, znanstvenih područja i sl. Različitim načinima izračuna i sta-

tističkih provjera rabi se u mnogim bibliometrijskim analizama. Pokazatelj služi i u mnoge praktične svrhe: knjižničarima pri donošenju odluka o nabavi novih i otkazivanju postojećih naslova, autorima prigodom izbora časopisa u koji će slati rukopis, farmaceutskoj industriji i proizvođačima medicinskih pomagala kad odlučuju gdje će objaviti svoje oglase, itd.

Citatna kazala omogućila su mnogobrojne i različite statističke analize. SCI-u su se kasnije priključili Social Sciences Citation Index (SSCI), te Arts & Humanities Citation Index (A&HCI), koji, pod zajedničkim nazivom Web of Science, pokrivaju oko 10 tisuća časopisa iz svih znanstvenih disciplina. Stvaranjem pojma čimbenik odjeka, stvorili su se uvjeti za stvaranje baze podataka u kojoj bi se donosili godišnji izračuni tog, i još mnogih drugih izmjerenih brojevanih elemenata pojedinog časopisa. Primjenom statističkih metoda te kompilacijom Science Citation Indexa (SCI) tijekom više godina, započelo je 1975. godine objavljivanje Journal Citation Reportsa (JCR). Nešto kasnije, na sličan je način počela i obrada Social Sciences Citation Indexa (SSCI) i Arts & Humanities Citation Index (A&HCI) prema svoj JCR.

U 2007. godini JCR Science Edition obuhvaća podatke za 6417 časopisa, a

JCR Social Sciences Edition za 1865. JCR je snažan alat za analizu znanstvenih časopisa. Omogućuje više načina rangiranja, evaluacije, kategorizacije i komparacije časopisa oslanjajući se na različite citatne pokazatelje. Najvažniji su, osim čimbenika odjeka, indeks brzine citiranja (engl. Immediacy Index) i citatno poluvrijeme (engl. Cited Half-life).

Indeks brzine citiranja je omjer broja citata koje u jednoj godini dobiju radovi objavljeni u nekom časopisu u istoj toj godini, i ukupnog broja tih radova (npr., broj citata u 2007. za radove objavljene u 2007. godini).

Indeks brzine citiranja pokazuje, zapravo, kojom brzinom u znanstvenoj i stručnoj zajednici zažive članci objavljeni u nekom časopisu. U prednosti su časopisi s većom godišnjom učestalošću izlaženja (polumjesečnici i tjednici) jer radovi objavljeni početkom godine imaju više izgleda da budu citirani već tijekom te iste godine. Indeks brzine citiranja ima znatno manje značenje od IF-a.

Citatno poluvrijeme (Cited Half-life) je broj godina (gledajući unatrag od godine za koju se pregledava baza) za koje je časopis imao 50% ukupne citiranosti (primjerice, citatno poluvrijeme 7 znači da je polovica citata koje je dobio časopis upućeno člancima koje je taj časopis objavio u posljednjih 7 godina, a ostalo starijima). Citatno poluvrijeme pokazuje prosječnu starost citiranih članaka određenog časopisa u godini za koju se pregledava baza. Nije pokazatelj kvalitete časopisa, već više govori o zastarijevanju znanstvenih informacija objavljenih u časopisu. Časopisi tipa *letters, news* i sl., kojima je cilj brzo prenijeti znanstvenu informaciju, obično imaju manje citatno poluvrijeme nego standardni znanstveni časopisi.

Journal Citation Reports dostupan je hrvatskoj akademskoj i znanstvenoj zajednici na mrežnoj adresi <http://isiknowledge.com>.

Marijan Šember

Journal	2007	2006	2005	2004	2003	2002	2001	2000
Acta Clinica Croatica	1.0	1.0	1.0	1.0	1.0	1.0	1.0	1.0
Acta Dermatovenerologica Croatica	1.0	1.0	1.0	1.0	1.0	1.0	1.0	1.0
Arhiv za Higijenu Rada i Toksikologiju	1.0	1.0	1.0	1.0	1.0	1.0	1.0	1.0
Biochemia Medica	1.0	1.0	1.0	1.0	1.0	1.0	1.0	1.0
Paediatrica Croatica	1.0	1.0	1.0	1.0	1.0	1.0	1.0	1.0
Psychiatria Danubina	1.0	1.0	1.0	1.0	1.0	1.0	1.0	1.0
Collegium Antropologicum	1.0	1.0	1.0	1.0	1.0	1.0	1.0	1.0
Croatian Medical Journal	1.0	1.0	1.0	1.0	1.0	1.0	1.0	1.0
Neurologia Medica	1.0	1.0	1.0	1.0	1.0	1.0	1.0	1.0

Hrvatski medicinski časopisi još vidljiviji međunarodnoj znanstvenoj zajednici

Ove se godine broj hrvatskih časopisa zastupljenih u citatnim bazama Thomson Reuters, koje su nam dostupne preko sučelja *ISI Web of Knowledge/Web of Science* (u daljnjem tekstu *WoS*), znatno povećao. Dogodilo se to u okviru *WoS*-ova projekta uključivanja časopisa tzv. *regionalnog* usmjerenja. Urednički odbor *WoS*-a *regionalnim* časopisima smatra one koji obrađuju teme od lokalne važnosti i s lokalnoga aspekta. Autori koji objavljuju u tim časopisima pretežito su iz te lokalne i/ili regionalne znanstvene zajednice. Prema riječima Jamesa Teste, jednog od direktora Razvojne službe, „uključivanje najboljih regionalnih naslova u *Web of Science* učinit će vidljivim regionalna istraživanja koja bi inače ostala nepoznata široj međunarodnoj znanstvenoj zajednici”.¹ Časopisi koji su uklju-

čeni morali su zadovoljavati osnovne uređivačko/izdavačke kriterije, kao što su npr. redovitost izlaženja, recenzijski postupak, sažetak i naslov na engleskome jeziku. Citatni odjek uključenih časopisa nije se uzimao kao temeljni kriterij, vodilo se više računa o sadržajnim specifičnostima svakog pojedinog časopisa.

Za početak je odabrano 700 naslova, i to 161 naslov s područja društvenih znanosti, 148 kliničke medicine, 108 agronomije/biologije/zaštite okoliša, 95 fizike/kemije, 89 s područja tehničkih znanosti, 61 humanističkih te 38 s područja bioznanosti.

U *Science Citation Index Expanded* uključeni su tako 2007./2008. godine sljedeći hrvatski medicinski časopisi: *Acta clinica Croatica*, *Acta dermatovenerologica Croatica*, *Arhiv za higijenu rada i toksikologiju*, *Biochemia medica*, *Paediatrica Croatica*, *Psychiatria Danubina*. U tu bazu podataka već su bili uključeni *Collegium antropologicum*, *Croatian Medical Journal*, *Neuro-*

1 Testa J. Regional content expansion in Web of Science: opening borders to explanation. Dostupno na URL: http://www.thomsonreuters.com/business_units/scientific/free/essays/regionalcontent/

logia Croatica i *Periodicum biologorum*. Svi ti časopisi objavljuju sve ili neke članke na engleskome jeziku, čime potvrđuju svoje usmjerenje prema široj znanstvenoj ili stručnoj zajednici. Uključenje u *WoS* njihovu će dostupnost povećati.

Prisjetimo se ovdje i drugih međunarodnih baza podataka i hrvatskih medicinskih časopisa koje one uključuju. Najstarija i najpopularnija medicinska baza *Medline* (koja nam je dostupna preko nekoliko sučelja: *PubMed*, *OVIDMedline*, *EBSCO-Medline*) redovito indeksira 10 hrvatskih medicinskih časopisa (ove godine uključena je *Acta clinica Croatica*), *Current Contents* kao najprestižnija svjetska baza indeksira 5 Hrvat-

skih biomedicinskih naslova, a najveća citatna baza *SCOPUS* izdavača Elsevier indeksira čak 34 hrvatska biomedicinska časopisa (vidi tab. 1).

Uredništva/izdavači tih časopisa time preuzimaju obvezu održanja i/ili povećanja kvalitete sadržaja svojih časopisa pomnim recenzijskim postupcima i koliko god to bilo tehnički i financijski teško, redovitim izlaženjem. Ti časopisi su prozor kroz koji će međunarodna zajednica gledati hrvatsku medicinsku znanost i struku, a one pak time na kvalitetan način sudjelovati u stvaranju novog znanja.

Davorka Granić, Jelka Petrak

Tablica 1. Hrvatski (bio)medicinski časopisi u međunarodnim bibliografskim bazama podataka (2008.)

Current Contents	Medline	Web of Science	Scopus
<ul style="list-style-type: none"> * Chemical & Biochemical Engineering Quarterly * Collegium Antropologicum * Croatian Medical Journal * Croatica Chemica Acta * Društvena istraživanja * Food Technology & Biotechnology 	<ul style="list-style-type: none"> * Acta clinica Croatica * Acta pharmaceutica * Acta dermatovenerologica Croatica * Acta medica Croatica * Arhiv za higijenu rada i toksikologiju * Collegium antropologicum * Croatian Medical Journal * Liječnički vjesnik * Psychiatria Danubina * Reumatizam 	<ul style="list-style-type: none"> * Acta clinica Croatica * Acta dermatovenerologica Croatica * Arhiv za higijenu rada i toksikologiju * Biochemia medica * Chemical and Biochemical Engineering Quarterly * Collegium antropologicum * Croatian Medical Journal * Croatica chemica acta * Društvena istraživanja * Food Technology and Biotechnology * Neurologia Croatica * Paediatrica Croatica * Periodicum biologorum * Psychiatria Danubina 	<ul style="list-style-type: none"> * Acta clinica Croatica * Acta dermatovenerologica Croatica * Acta medica Croatica * Acta pharmaceutica * Alcoholism * Arhiv za higijenu rada i toksikologiju * Biochemia medica * Chemical and Biochemical Engineering Quarterly * Collegium antropologicum * Croatian Medical Journal * Croatica chemica acta * Diabetologia Croatica * Društvena istraživanja * Farmaceutski glasnik * Food Technology and Biotechnology * Gynaecologia et perinatologia * Gynaecologia et perinatologia, Supplement * Hrvatska revija za rehabilitacijska istraživanja * Infektološki glasnik * Libri oncologici * Liječnički vjesnik * Medica Jadertina * Medicina * Medicus * Neurologia Croatica * Paediatrica Croatica * Paediatrica Croatica, Supplement * Periodicum biologorum * Pharmaca * Psychiatria Danubina * Reumatizam * Socijalna psihijatrija * Veterinarski arhiv

Provedba Strategije razvoja e-učenja na MEFu

E-učenje – to have or „to die“

Medicinski fakultet (MEF) je oduvijek bio otvoren prema novim tehnologijama uključujući i informacijsko-komunikacijske tehnologije (ICT), i njihovoj primjeni u obrazovanju. U današnje je vrijeme napredak medicine i znanosti gotovo nezamisliv bez brzih razmjena informacija. Stoga ne iznenađuje činjenica da je na MEFu elektronički potpomognuto učenje danas već postalo standard, a ne iznimka. Gotovo da i nema kolegija u kojem se klasični f2f („face to face“) oblik nastave ne dopunjuje animacijama, simulacijama i multimedijom.

Ipak, i uz očit napredak u primjeni ICTa, sadašnja razina primjene e-učenja i iskoristivost e-tehnologije na MEFu još uvijek nije na zadovoljavajućoj i prihvatljivoj razini. Takvo je stanje posljedica okolnosti u kojima se razvoj e-učenja na Fakultetu najvećim dijelom zasnivao na entuzijazmu pojedinaca, tzv. „samostalnih strijelaca“, a ne na osnovi sustavnih planova razvoja. Stoga su promjene u pristupu daljnjeg razvoja e-učenja bile nužne i imperativne, dok je cjelovit prijedlog razvoja e-učenja u obliku dobro promišljene strategije bio preduvjet za provođenje sustavnih promjena koje će dovesti do svrsishodnije i kvalitetnije primjene e-učenja u obrazovanju.

U prošlom broju *Mef.hr* bilo je riječi o važnosti sustavne primjene e-učenja u nastavni proces i u okviru toga posebno sam se osvrnuo na prihvaćenu Strategiju razvoja e-učenja kao ključnom iskoraku u daljnjem razvoju e-učenja na Fakultetu. Strategija e-učenja Sveučilišta u Zagrebu služila je kao smjernica u kreiranju vlastite strategije, koja je imala svoje specifičnosti proizašle s jedne strane iz uloge i misije MEFa, a s druge iz zatečenog stupnja razvoja e-učenja i razine razvijenosti ICT infrastrukture. Strategiju je Fakultetsko vijeće prepoznalo kao polaznu točku za daljnji razvoj svih područja povezanih s e-učenjem kao i za uključivanje e-učenja u cijeli studijski sustav, od dodiplomske do poslijediplomske nastave i cjeloživotnog učenja. Njome su tako po prvi puta na sustavnoj razini postavljene jasne strateške smjernice i ciljevi razvoja e-učenja, definirani nosioci aktivnosti i postavljeni vremenski okviri

za provedbu i ostvarenje ciljeva. Ukratko, cilj nam je da sustavnim promjenama u daljnjem razvoju e-učenja, učinimo nužan korak u uspostavi uvjeta za poboljšanje kvalitete e-učenja koja će zatim utjecati i na dosadašnji pristup učenju i na motivaciju nastavnika i studenata za prihvaćanje i primjenu novih tehnologija.

Dosadašnja iskustva s e-učenjem

Treba imati na umu da se na MEFu, promatramo li e-učenje kao kontinuum podučavanja, već više od desetak godina klasični f2f oblik nastave nadopunjuje nekim od oblika e-učenja. Danas gotovo da nema nastavnika koji u nastavi ne primjenjuje neki oblik e-tehnologije, poput interaktivnih simulacija, animacija i multimedije, dok je PowerPoint prezentacija postala nezaobilazno pomagalo u nastavi. Inače, jedan od prvih bitnih iskoraka u primjeni e-učenja napravljen je još 1998. god., kad je implementiran sustav ISVU. Time je započet proces informatizacije poslovanja sa studentima kojim je omogućeno uređivanje baze podataka o studentima, nastavnicima, kolegijima, nastavnim planovima, upisima i

ispitima. Sustav, osim toga, omogućuje studentima lakšu dostupnost i raspoloživost podataka te podupire aktivnosti poput upisa, prijave ispita, unosa ocjena na ispitu, izdavanje potvrda i uvjerenja.

Dakle, što se tehnologije tiče, MEF je među prvima unutar Sveučilišta prepoznao potrebu za uvođenjem ICTa i e-učenja u nastavni proces. Stoga je i očekivano da se uspostavljanje vlastite informacijske i mrežne strukture koja svojim karakteristikama može zadovoljiti potrebe e-učenja već niz godina nalazi među prioritarnim ciljevima upravnih struktura fakulteta. Posljedice takve orijentacije, praćene stalnim ulaganjem u ICT infrastrukturu (samo u posljednjih godinu dana uloženo je preko milijun kuna), vide se u relativno dobroj razini ICT opremljenosti. Ona, između ostalog, uključuje posjedovanje širokopojasne mreže velike propusnosti, posjedovanje računalnih učionica, opremljenost gotovo svih predavaonica ICTom te osposobljenost pojedinih dvorana za održavanje videokonferencija. S druge strane, gotovo svim nastavnicima pretkliničke i dijelom nastavnika kliničke nastave omogućen je slobodan i nesmetan pristup internetu. Sve je to pridonijelo postizanju sadašnjeg stanja u kojem je elektronički pot-

Ponovno u đakčim klupama – rad u računalnoj učionici Medicinskog fakulteta

Obuka za rad u MEF-LMS sustavu

pomognuto učenje već gotovo postalo uobičajeni oblik nastave. Predavanja i seminari se, uz tek rijetke iznimke, gotovo sva izvode uz uporabu nekih od alata za prezentacije, dok vježbe na računalima putem kojih studenti primjenom raznih aplikacija rješavaju praktične probleme, postaju već nastavni standard.

S druge strane, otvorenost Fakulteta novim tehnologijama dovela je do toga da već od 2001. god. dolazi do sustavnog integriranja interneta u nastavne programe. Fakultetska mreža ne samo da preuzima informativnu funkciju nego se ona na brojnim katedrama rabi i kao dodatak nastavnim aktivnostima, i to tako da se na stranice postavljaju nastavne bilješke, prezentacije, testovi i audio-video materijali. Sve šira primjena interneta potaknula je krajem 2002. god. potrebu za pronalaženjem odgovarajućeg LMS alata (eng. *Learning Management System*, odnosno Sustav za upravljanje obrazovnim sadržajima) kojim bi se olakšala i unaprijedila komunikacija sa studentima. LMS je programski alat kojim se prikazuju nastavni sadržaji, ali se nude i druge mogućnosti kao što su komunikacija, provjera znanja, timski i mentorski rad, evidencija i praćenje studenata, odnosno sve što je potrebno za samostalno učenje uz omogućavanje potpune i trajne dostupnosti najrazličitijim oblicima nastavnih materijala. Prednost tog sustava je i što se njime dokida vremenska i prostorna ograničenost same nastave tako što studentima omogućuje pristup nastavnim sadržajima 24

sata na dan i s bilo kojeg mjesta. Dakle, tijekom 2002./03. god., među mnoštvom različitih LMSova traži se onaj koji bi najbolje odgovarao našim potrebama i mogućnostima. Slične se aktivnosti provode i na drugim fakultetima unutar Sveučilišta. Visoka cijena popularnih komercijalnih LMS alata (poput Web CT, Blackboard i dr.) te nesigurnost njihove dostupnosti na duži rok utjecala je na prihvaćanje i uvođenje „open source“ LMS alata Moodle. Osim što je potpuno besplatan, prednost su mu mogućnosti i karakteristike koje ni po čemu ne zaostaju od skupih komercijalnih programskih alata. Kontinuirani razvoj i činjenica da je riječ o programu otvorenog koda, što omogućuje intervencije u sam program, dovela je toga da je Moodle danas široko prihvaćen u europskoj akademskoj zajednici. Na MEFu je eksperimentiranje s Moodlom započeto 2002. god. i zasnivalo se uglavnom na radu „samostalnih strijelaca“. Kao pilot projekt programski sustav Moodle je unazad par godina uveden u dodiplomsku nastavu što nam je omogućilo da vidimo koliko je isti prihvaćen kako od studenata tako i od nastavnika. Dosadašnja iskustva su pokazala da su studenti motivirani i spremni za sustavno uvođenje LMSa na sve kolegije te da i oni i nastavnici s lakoćom koriste LMS tehnologiju.

S druge strane, u okviru izbornih predmeta na Fakultetu se unazad dvije godine nude tri on-line izborna e-predmeta nastala kao rezultat suradnje hrvatskih MEFova. Posljedica te suradnje je

uspostava zajedničkog virtualnog središta hrvatskih MEFova (InterMeCo). Radi se o pilot projektu razvijenom u okviru projekta TEMPUS „Standardization in Teaching of Medicine (STEAMED)“ s ciljem uvođenja zajedničkih on-line izbornih predmeta dostupnih svim studentima hrvatskih MEFova. Pokretanje projekta omogućilo je ostvarenje virtualne mobilnosti studenata između pojedinih fakulteta.

Vjerujem da je danas već svima jasno da je uvođenje ICTa u nastavni proces neizostavni dio medicinskog obrazovanja, zbog mnogobrojnih mogućnosti i prednosti koje ta tehnologija donosi. Međutim, jednako je tako jasno da uvođenje tehnologije samo po sebi ne može osigurati kvalitetno učenje. Nužne su suštinske metodološke promjene u učenju i podučavanju. Zbog snažnog utjecaja tradicije na MEFu još prevladava bihevioristički pristup iza kojega stoji transmisijska perspektiva kao dominantna orijentacija prema podučavanju. Promjena takvog pristupa je naša neminovnost htjeli mi to ili ne. Ostanemo li tvrdoglavi i uporni u zadržavanju starog pristupa vrijeme će nas pregaziti. Stoga bi uvođenje e-učenja u sve segmente nastavnog procesa uz intenzivniju uporabu LMSa trebalo postupno stvarati okolnosti u kojima će student dolaziti u središte obrazovnog procesa, dok će se uloga nastavnika postupno mijenjati u smjeru pružanja potpore i vođenje studenata kroz proces obrazovanja (dakle, preuzimanje uloge mentora). Realno, trebat će još dosta vremena do ostvarenja navedenih uloga, no važno je učiniti prvi korak. Ostalo će učiniti vrijeme i dobro promišljena strategija razvoja.

Što smo postigli u proteklih 6 mjeseci

Danas se jasno pokazuje koliko je bilo važno što smo ostali uporni u naumu da se u Strategiju ugradi uspostava Ureda za e-učenje kojega bi glavna zadaća bila briga za provođenje zacrtanih strateških ciljeva. Ured trenutačno čine voditelj i administrator koji se osim za administriranje sustava brine i za pružanje savjetodavne i tehničke potpore svim korisnicima (posljednje u suradnji s informatičkom službom). Bili smo usmjereni na kreiranje vlastitog LMS sustava (izrađen na Moodle platformi) prilagođenog našim potrebama i mogućnostima. Rezultat je takvog pristupa izrada MEF-LMSa

(privremeni naziv našeg LMS sustava), čija je posebna značajka sučelje u kojem su, programerskim intervencijama učinjena značajna poboljšanja s ciljem stvaranja okruženja u kojem ćemo se lakše snalaziti i kretati. Osim za organizacijska poboljšanja MEF-LMS je već dobio i niz pohvala za originalni dizajn.

Temeljnim odrednicama Strategije pokrili smo dva pravca u razvoju e-učenja. Jedan okrenut nastavnicima „početnicima u e-učenju“, koji čine većinu naših nastavnika, i drugi, usmjeren poticanju i podupiranju tzv. tehnoloških inovatora kao grupaciji koja razvija i pionirski utire puteve novim oblicima implementacije e-učenja.

MEF-LMS je dovršen krajem rujna, kada smo započeli s intenzivnim uvježbavanjem nastavnika za rad u LMS okruženju. Organizirali smo dvodnevne radionice, po uzoru na slične radionice sveučilišnog Centra za e-učenje, tijekom kojih su nastavnici vježbali i svladavali osnovne aktivnosti unutar LMSa. Prvu radionicu smo održali u suradnji sa sveučilišnim Centrom za e-učenje, nakon čega smo tijekom naredna dva mjeseca organizirali i proveli pet radionica. Na radionicama polaznici kroz praktičan rad uče kako urediti profil, urediti tematske blokove, postaviti nastavne materijale, komunicirati u forumu, raditi s kalendarom te se upoznati s izradom e-testova.

Edukaciju nastavnika za rad u LMSu podijelili smo u dvije faze: prva usmjerena prema nastavnicima predkliničkih predmeta, dok druga obuhvaća nastavnike kliničkih predmeta. S obzirom da smo pri kraju prve faze već imamo određena iskustva. Ono što najviše veseli jeste činjenica da je odaziv kolega nastavnika (od novaka do profesora) bio iznad svih očekivanja. Uspjeli smo na radionice privući gotovo sve nastavnike predkliničkih predmeta. Smatram važnim istaknuti da su se radionici odazvali i tečaj uspješno završili gotovo svi pročelnici predkliničkih predmeta. Kroz tečaj smo isto tako „proveli“ voditelje i zaposlenike pojedinih službi poput studentske referade, poslijediplomskog studija, središnje medicinske knjižnice i informatičke službe. Kako u organizacijskoj hijerarhiji posebno mjesto i ulogu u provođenju Strategije imaju koordinatori za LMS pri sastavnicama tako smo za njih pripremili posebne programe edukacije s ciljem postizanja one razine znanja koja će im omogućiti da se suvereno „kreću“ unutar MEF-LMSa.

Jedan od važnih ciljeva Strategije jeste i dodatna izobrazba nastavnika na E-Learning Akademiji (ELA) od kojih se zatim očekuje da svoja iskustva i znanje prenese ostalim kolegama. Tijekom naredne tri godine planira se na ELA-u poslati najmanje devet nastavnika. Ove je ak. god. Ured, u suradnji s prodekanom za upravu i poslovanje, za troje nastavnika osigurao školarine za pohađanje ELA-e. Dvoje je poslano na smjer za tutore, a jedan za instruktora dizajna kolegija.

Provođenjem strateških ciljeva nastojimo uspostaviti uvjete u kojima bi se sadašnji oblik nastave potpomognut IC-Tom postupno mijenjao u mješoviti (hibridni) oblik e-učenja. Predloženi se pristup temelji na kombinaciji klasičnih f2f oblika nastave s nastavom koja se odvija u virtualnom okruženju za učenje i podučavanje (LMS).

Prvi korak smo učinili službenim aktiviranjem MEF-LMSa koje se dogodilo krajem studenog. Aktivirani su najprije kolegiji prve tri godine studija, dok će se kolegiji kliničkih predmeta aktivirati neposredno nakon završetka edukacije nastavnika kliničkih predmeta za rad u LMSu. Planiramo da bi se ono trebalo dogoditi tijekom zimskog ispitnog roka ove akademske godine.

Iako su prve reakcije na sustavno uvođenje MEF-LMSa pozitivne, važno je stalno isticati je primjena LMSa tek prvi korak u promjenama koje nas očekuju. Treba imati na umu da očekivanja pro-

izašla iz primjene e-učenja nisu samo u području povećanja kvalitete učenja nego i u mijenjanju nastavnog pristupa i načina prijenosa znanja. Stoga u provođenju Strategije nastojimo ostati krajnje realni i ne raditi revolucionarne korake, jer nas iskustva drugih uče da su takvi preokreti osuđeni na propast. U prvoj fazi razvoja nastojali smo osigurati sve preduvjete za široku primjenu e-učenja, čak i pod cijenu da u njezinom ostvarivanju idemo malim ali ipak sigurnim koracima. Stoga smo u središte razvoja e-učenja postavili smo snažne mehanizme za potporu nastavnicima i studentima. Osim obrazovne tehnike i savjetodavne potpore važno smo mjesto dali pravodobnoj i stalnoj informiranosti nastavnika i studenata o svim koracima koji će se poduzimati. Naime, važna je pretpostavka razvoja e-učenja aktivan, educiran, angažiran i informiran nastavnik zainteresiran da ostvari svoju novu ulogu mentora i koordinatora obrazovnog procesa. S druge strane, ne treba zaboraviti da studenti u tom procesu trebaju zauzeti svoju poziciju aktivnog sudionika zainteresiranog ponajprije za podizanje kvalitete znanja i vještina koje treba steći tijekom šestogodišnjeg obrazovanja.

Mirza Žižak
predsjednik Povjerenstva
za e-obrazovanje

Zajednička fotografija fakultetskih pročelnika i voditelja po završetku tečaja

Uručene nagrade "Josip Juraj Strossmayer"

Dobitnik nagrade „Josip Juraj Strossmayer“ prof. dr. Zijad Duraković (izvor: HINA/FaH)

Nagrade „Josip Juraj Strossmayer“ za najuspješnija znanstvena djela i izdavački pothvat u 2007. godini uručene su 7. studenog 2008. g. autorima i izdavačima u Preporodnoj dvorani Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti (HAZU).

Za knjigu s područja medicinskih znanosti „Gerijatrija – medicina starije dobi“, zagrebačkog nakladnika C.T.-poslovne informacije, nagrađen je Zijad Duraković.

Na području medicinskih znanosti povelju je dobila Naklada Ljevak za djelo „Kirurgija“, autora Tomislava Šoške, Željka Sutlića, Zdenka Staneca i Ivane Tonković.

Godišnje nagrade „J. J. Strossmayer“ dodjeljuju Zagrebački velesajam i HAZU od 1989., uoči Međunarodnog sajma knjiga Interliber na ZV-u.

Predsjednik Odbora za dodjelu nagrade Tomislav Raukar izvijestio je da su na ovogodišnji natječaj pristigla 63 prijedloga za najbolja znanstvena djela i najuspješniji izdavački pothvat. Najviše prijedloga bilo je s područja društvenih, humanističkih i medicinskih znanosti, s kojih se i inače objavljuje najviše knjiga.

Direktorica Zagrebačkog velesajma (ZV) Katja Luka Kovačić izrazila je zadovoljstvo što se nagrada dodjeljuje već 19 godina, te je istaknula njezin doprinos u izdavanju knjiga s područja znanosti i u poticanju znanstvenog stvaralaštva.

U ime dobitnika nagrada zahvalio je prof. dr. Zijad Duraković.

(HINA)

Božidar Vrhovac, Branimir Jakšić, Željko Reiner, Boris Vucelić

Interna medicina

Izdavač: Naklada LJEVAK > ISBN: 978-953-178-989-9 > God. izdanja: 2008. > Opseg: 1720 str. > Format: 20,5 x 28 cm > Uvez: tvrdi

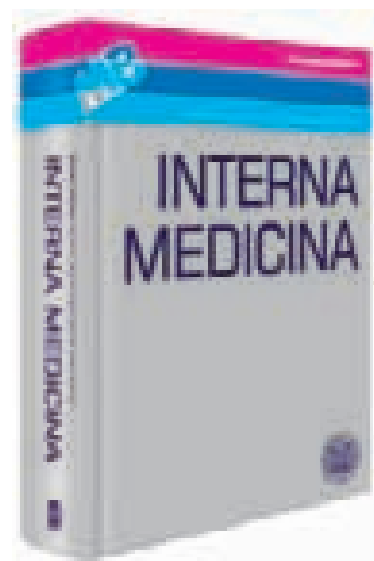
Knjigu Interna medicina uredio je Božidar Vrhovac, redoviti profesor Medicinskog fakulteta i profesor emeritus Sveučilišta u Zagrebu, s Uredničkim odborom, okupivši u četvrtom, izmijenjenom i dopunjenom izdanju 216 autora.

Ovim je djelom interna medicina, „kraljica medicine“, približena ponajprije studentu, a nezaobilazan oslonac biti će i specijalizantima interne medicine i srodnih kliničkih disciplina, liječnicima opće prakse i svima koje interna medicina zanima.

U odnosu na prethodna izdanja udžbenik je doživio bitne promjene: preuređene su i prikladnije klasificirane pojedine cjeline, a cijelo je djelo pripremljeno u

skladu s najnovijim medicinskim spoznajama poštujući načelo „medicine osnovane na dokazima“.

Udžbenik je podijeljen na uvodni dio i 18 cjelina. Prva cjelina Biologijski aspekti interne medicine ima nova poglavlja koja su napisali novi, svjetski poznati autori. Cjeline Liječenje (klinička farmakologija) i Bolesti uzrokovane kemijskim i fizičkim čimbenicima, potpuno su prerađene i dodana su im nova poglavlja. Isto vrijedi za granična područja interne medicine. Neke cjeline poput Endokrinologije prikladnije su klasificirane, a posebna cjelina ranijih izdanja Kostiju uključena je u cjelinu endokrinog sustava. Prilozi i kolor atlas također su adaptirani, a u

ovom izdanju se po prvi puta, kao prilog, pojavljuje tumač kratica. Knjigu prati i iscrpno kazalo pojmova.

Marin Nola, Ivan Damjanov

Patologija – priručnik za pripremu ispita

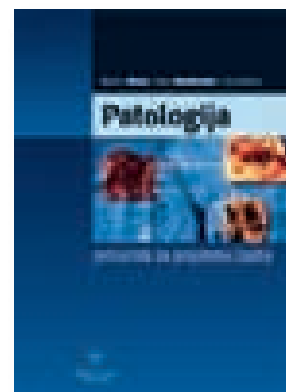
> ISBN: 978-953-176-400-1 > God. izdanja: 2008. > Opseg: 557 str. > Format: 20x27 cm > Uvez: meki

Ovaj Priručnik za učenje patologije namijenjen je studentima medicine kao pomoć pri svladavanju nastavnog materijala iz istoimenog predmeta. Kao zbirka komentara, pojašnjenja i ispitnih pitanja ovaj bi Priručnik trebao biti pomoćnom literaturom, tj. knjiga koja će studentima biti "pri ruci" dok čitaju osnovni udžbenik.

Student koji odluči upotrebljavati Priručnik ubrzo će shvatiti da su teme, inače obrađene u udžbeniku patologije,

ovdje iznesene u drugom obliku; štoviše, na tri različita načina. Imajući na umu da se pravo znanje ne može steći ako se jedan te isti objekt ili problem razmatra samo s jednog gledišta, Priručnik je osmišljen kako bi studentima pomogao u sagledavanju istoga problema iz različitih kuteva te im na taj način omogućio da steknu solidno znanje patologije. U skladu s time, svako je poglavlje Priručnika podijeljeno u tri skupine pitanja. U prvoj su skupini ona napisana u obliku

tvrdnji koje mogu biti točne ili netočne; drugi dio čine pitanja koja pripremaju studenta za usmeni ispit, a treći dio su ona pitanja koja se primjenjuju na pismenom dijelu ispita

Jasna Lipozenčić

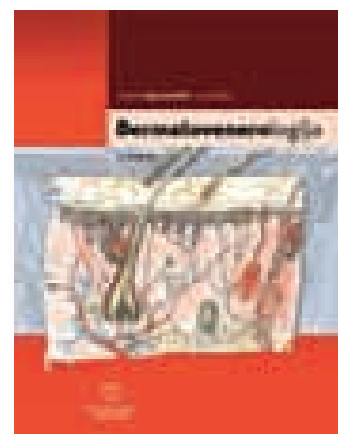
Dermatovenerologija, 3., izmijenjeno i dopunjeno izdanje

> ISBN: 978-953-176-392-9 > God. izdanja: 2008. > Opseg: 660 str. > Format: 21,5x27,5 cm > Uvez: tvrdi

Knjiga nudi primjeren opseg i suvremeni pristup u dijagnostici i terapiji u dermatovenerologiji. Studentima medicine potrebna su praktična znanja o najčešćim kožnim bolestima, a ona su korisna i za liječnike različitih medicinskih disciplina u bolnicama; kao orijentacijsko štivo za stažiste ili okvir za specijalizante i specijaliste te poslijediplomante

iz dermatovenerologije. I stomatolozi će u ovom priručniku pronaći ono što je njima potrebno iz područja dermatovenerologije.

U većini poglavlja bolesti su opisane prema definiciji, etiopatogenezi, kliničkoj slici, dijagnostičkim postupcima i suvremenom liječenju.

Eduard Klain i suradnici

Grupna analiza analitička grupna psihoterapija, 2. izdanje

> ISBN: 978-953-176-370-7 > God. izdanja: 2008. > Opseg: 336 str. > Format: 17x24 cm > Uvez: meki

Nakon jedanaest godina od prvog izdanja, uočena je potreba za proširenjem ove knjige na nova područja interesa grupne analize, primjerice psihoze, djeca i adolescenti. U drugom, izmijenjenom i proširenom izdanju, uključeni su i

inozemni stručnjaci koji se posebno bave nekim područjima grupne analize, kao što su: dječja i adolescentna grupna psihoterapija, psihoterapija psihoza u bolničkim uvjetima, itd.

Uspostava suradnje s Medicinskim fakultetom Karlovog sveučilišta u Pragu

Prof. dr. sc. Tomaš Zima, dekan 1. Medicinskog fakulteta Karlova Sveučilišta u Pragu bio je gost Kliničkog zavoda za laboratorijsku dijagnostiku gdje je 28. listopada 2008. na poziv prof. dr. sc. Jadranke Sertić održao predavanje na temu akreditacija kliničkih laboratorija. U sklopu posjete Zagrebu prof. Zima je razgovarao i s predstavnicima uprave Medicinskog fakulteta (prodekani Bradamate i Šmalcelj) o modalitetima suradnje unutar europskog projekta mobilnosti studenata i nastavnika Erasmus. Tom su prigodom razmijenjena iskustva o organizaciji studija medicine kao i o općem ustroju partnerskih institucija. 1. Medicinski fakultet Karlova Sveučilišta u Pragu najstariji je i najveći medicinski fakultet u Češkoj (3,100 studenata) koji od 1992. godine nudi i program studija medicine na engleskom jeziku koji upisuje 100 studenata u prvu godinu studija. Upisna kvota na nacionalnom programu je 470 studenata, a omjer primljenih i kandidata koji se natječu za upis je 5:1. Glede programa mobilnosti studenata koja se realizira kroz Erasmus program, na studiju medicine zabilje-

ženo je 160 odlazećih studenata, dok je za dolazak u Češku zainteresirano 80 studenata.

Zanimljivo je napomenuti da 1. Medicinski fakultet u Pragu 40% svoga dohotka ostvaruje iz vlastitih programa, dok se 60% sredstava osigurava iz državnog proračuna.

Zbog sličnog kulturno-povijesnog razvoja i velike podudarnosti programa studija, 1. Medicinski fakultet Karlova Sveučilišta u Pragu i Medicinski fakultet Sveučilišta u Zagrebu imaju odlične temelje za razvoj plodnih bilateralnih odnosa, kako na području razmjene studenata i nastavnika, tako i na području razvoja zajedničkih znanstvenih projekata i suradnje unutar europskog obrazovnog i znanstvenog prostora.

Drago Horvat

Plaketa grada Zagreba prof. dr. Predragu Kerosu

Profesor emeritus našega fakulteta Predrag Keros (na slici lijevo), znanstvenik, sveučilišni predavač i liječnik, nagrađen je Plaketom Grada Zagreba. Nagrade zaslužnim pojedincima i ustanovama uručio je 12. lipnja 2008. god. u palači Dverce gradonačelnik Milan Bandić. Član Uredništva Mef.hr Branko Šimat nagovorio je profesora Kerosa da pred objektivom kamere pokaže vrijednu nagradu. (foto: Ivan Vinter)

Suradni centar Svjetske zdravstvene organizacije za izgradnju kapaciteta za praćenje epidemije HIV/AIDS-a

Škola narodnog zdravlja „Andrija Štampar“ dobila je ove godine status Suradnog centra Svjetske zdravstvene organizacije za izgradnju kapaciteta za praćenje epidemije HIV/AIDS-a. Kroz dosadašnji rad Centra educirano je od 2004. godine preko 650 sudionika iz 56 zemalja Europe, Afrike i Bliskog Istoka, te su naši suradnici pružili stručnu pomoć u devet zemalja (Bosna i Hercegovina, Crna Gora, Srbija, Azerbejđan, Jemen, Iran, Sudan, Pakistan, Latvija). U radu Centra uz djelatnike Škole narodnog zdravlja surađuju stručnjaci Klinike za infektivne bolesti „Dr. Fran Mihaljević“, Filozofskog fakulteta, Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi i Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo. Centar aktivno surađuje s agencijama Ujedinjenih naroda koje rade na sprečavanju i kontroli epidemije HIV-a (WHO, UNDP, IOM, UNICEF), s američkim i europskim Centrima za kontrolu i prevenciju bolesti (CDC, ECDC) te s vodećim akademskim institucijama u svijetu (London School of Hygiene and Tropical Medicine, University of California, San Francisco). Uz ovaj suradni centar, u Školi narodnog zdravlja djeluje i suradni centar Svjetske zdravstvene organizacije za primarnu zdravstvenu zaštitu.

Jadranka Božikov

Osvrt na izložbu o povijesti Medicinskog fakulteta u Zagrebu i medicinske nastave u Hrvatskoj

U sklopu svečanih događanja kojima se je tijekom 2007. godine obilježavala 90. obljetnica osnutka Medicinskog fakulteta priređena je izložba pod nazivom „90 godina Medicinskog fakulteta“. Izložba je otvorena 7. prosinca 2007. u prostorima dekanata Medicinskog fakulteta na Šalati, a trajala je do sredine ožujka 2008. Autorice izložbe, prof. dr. sc. Stella Fatović Ferenčić, voditeljica Odsjeka za povijest medicinskih znanosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti i mr. sc. Marina Bagarić iz Muzeja za umjetnost i obrt, viša kustosica Muzeja za umjetnost i obrt u Zagrebu, konceptualno su pokušale povezati prostor hodnika novog dekanata i galeriju s bistama zaslužnih liječnika i profesora u auli koja spaja novi sa starim dekanatom.

Predstavljajući identitet Medicinskog fakulteta u Zagrebu izložba je pratila njegovo utemeljenje i povijesni razvoj. Na šesnaest postera na platnu u maniri *power point* prezentacije bila je prikazana kronologija institucionalnog razvoja Fakulteta i izgradnje kompleksa fakultetskih i kliničkih zgrada na Šalati. Pomoću tekstova, fotografija i grafičkih prikaza izdvojeni su povijesni podaci i brojevi pokazatelji koji mogu poslužiti za temeljitiju analizu početaka administrativnih, građevinskih, nastavnih i znanstvenih procesa na zagrebačkom Medicinskom fakultetu.

Na prvoj se skupini platna govorilo o počecima organiziranja institucije i nastave u njoj. Tekstove su ilustrirale fotografije arhivskih dokumenata, portreta osoba koje su imale političkih zasluga za osnivanje fakulteta (ban Ivan Mažuranić, saborski zastupnik Milan Rojc) kao i liječnika – osnivača Medicinskog fakulteta (Dragutina Mašeka, Miroslava Čačkovića pl. Vrhovinskoga – ujedno i prvog dekana te Teodora Wickerhausera). U drugoj skupini platna dominirale su fotografije građevinskih planova za izgradnju Šalate krajem devetnaestog i početkom dvadesetog stoljeća. Na trećem nizu platna izdvojeni su podaci o izlaženju fakultetskih časopisa (*Croatian Medical Journal*), starijim i suvremenim zakonima kojima se regulirala nastava i znanstveni rad na području medicine, o pomacima u usavršavanju nastave u skladu s europskim obrazovnim standardima kao i o osnivanju visokoobrazovnih i znanstvenih medicinskih ustanova u Hrvatskoj, npr. Škole narodnog zdravlja „Andrija Štampar“, Središnje medicinske knjižnice, medicinskog fakulteta u Rijeci, Osijeku i Splitu i Hrvatskog instituta za istraživanje mozga. Studenti su sadržaju izložbe pridonijeli predstavljajući svoje aktivnosti trofejima sa sportskih natjecanja, primjercima studentskih časopisa, fotografijama i drugo.

Trodimenzionalni eksponati bili su smješteni u izložbene vitrine i dekorativ-

ni ormar. Tako su se mogli razgledati prvi udžbenici, arhivski dokumenti, stare svjedodžbe i fotografije kao i sačuvano laboratorijsko posuđe, anatomska učila i histološki preparati koji su za potrebe izložbe posuđeni sa Zavoda za anatomiju i Zavoda za histologiju i embriologiju. Trodimenzionalni predmeti, koji su ovdje korišteni kao diskretna nadopuna izložbi, detaljnije označeni i muzeološki povezani zaslužili bi zasebno predstavljanje kao sačuvani ostaci povijesti Medicinskog fakulteta i povijesti medicinske nastave u Zagrebu. Naime, osim spomenuta dva, i drugi zavodi Medicinskog fakulteta posjeduju uređene nastavne zbirke (nastavnih pomagala, uzoraka i preparata) s pojedinim predmetima koji imaju muzejsku, povijesno-znanstvenu ili umjetničku vrijednost (npr. anatomske i histološke crteži, mikroskopi...).

Planirani izložbeni katalog, čija se izrada nije uspjela realizirati za vrijeme trajanja izložbe, prikazujući sâm sadržaj izložbe, bio bi prikladna prigodna publikacija povodom visoke obljetnice Medicinskog fakulteta. Jednako tako bi objedinio povijesne podatke, kronologije, pregledne prikaze i vizualnu građu te poslužio kao edukativni materijal o povijesti medicinske i univerzitetske nastave u Hrvatskoj.

Neva G. Mihalić

Europski kongres studenata medicine

Brijuni, 10. – 13. 4. 2008.

Od 10. do 13. travnja 2008. godine na Brijunima se u organizaciji Udruge CroMSIC Hrvatska, te u suradnji s udrugom EMSA (European Medical Students' Association), pod pokroviteljstvom Istarske županije održao Europski kongres studenata medicine. Kongres je okupio oko 300 studenata medicine, predstavnika organizacija studenata medicine iz tridesetak europskih zemalja.

Tema kongresa bila je doniranje organa i transplantacija, u sklopu koje je sudionicima omogućena edukacija, predavanja i radionice, a o navedenoj tematici su razmijenjena i iskustva. Za provedbu ove cjeline bili su angažirani stručni predavači: prof. dr. sc. Petar Orlić – specijalist kirurgije, prof. dr. sc. Nada Gosić – Katedra za Društvene znanosti, Medicinski fakultet Rijeka, mr. sc. Iva Rinčić – Lerga – Katedra za Društvene znanosti, Medicinski fakultet Rijeka, doc. dr. sc. Srđana Čulić – Klinika za dječje bolesti, KBC Split, dr. sc. Vida Čulić – Klinika za dječje bolesti, KBC Split, prim. mr. sc. Igor Povrzanović – Hrvatska donorska mreža, Mirela Bušić, dr. med. – Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi. Sudionici Kongresa bili su i predstavnici EUROTRANSPLANT-a. Udruga je i prijašnjih godina organizirala skupove slične tematike (Organ donation Seminar, Split, travanj 2006.).

Drugi dio kongresa obuhvaćao je same projekte i programe organizacija koje djeluju u sklopu IFMSA-a/EMSA-e u europskim zemljama s ciljem proširenja međunarodne suradnje i koordinacije navedenih aktivnosti.

Ivan Svaguša, Milan Pavlović

Četvrti CROatian Student Summit (CROSS) održan je u razdoblju 2. – 4. listopada 2008. godine na Medicinskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu i Školi narodnog zdravlja „Andrija Štampar“. Riječ je o međunarodnom kongresu studenata i mladih znanstvenika biomedicinskog područja, kojeg provodi Studentski zbor Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Ove godine glavna tema je bila javno zdravstvo, no bilo je i mnoštvo tema iz drugih grana medicine.

Osim što CROSS iz godine u godinu stječe sve više ugleda u mnogobrojnim zemljama, nedvojbeno je i jedan od najcjenjenijih kongresa ovoga tipa u Hrvatskoj. Riječ je i o jedinstvenom svjetskom kongresu, jer se iznimna pozornost, uz znanost pridaje i društvenoj komponenti.

Kongres je, prema službenoj evidenciji, posjetilo 109 ljudi iz 6 zemalja, a čak 59 studenata iznijelo je spoznaje iz svojih radova. Osim toga, vrlo kvalitetna predavanja održalo je nekoliko uglednih predavača, profesori Nada Čikeš, Predrag Sikirić i Sven Seiwert, doktor znanosti Luka Brčić, te strani profesori, iz Mađarske profesor Peter Balogh i Njemačke profesor Arnd Hoffmeister.

Drugoga dana Kongresa održavala se na Školi narodnog zdravlja proslava 120. godišnjice rođenja Andrije Štampara, gdje su sudionici CROSS-a sudjelovali s osam javnozdravstvenih predavanja uz više od 20 eminentnih predavača s brojnih Europskih sveučilišta.

Ne preostaje nam ništa drugo nego najaviti sljedeći, još bolji, kvalitetniji i brojniji CROSS 5, u travnju 2009.

Ivan Vukoja

Međunarodne razmjene IFMSA u Hrvatskoj i na Medicinskom fakultetu u Zagrebu

Studenti medicine diljem svijeta svjesni su potrebe stjecanja praktičnog iskustva pa projekt međunarodne razmjene i dalje drže najvrjednijim projektom IFMSA (International Federation of Medical Students' Associations), ali i unutar CroMSIC-a, njezina punopravnog člana. Studentima se nude dva tipa razmjena. Jedno su kliničke razmjene, pri čemu studenti boravkom na odjelu klinike u kojoj obavljaju praksu i pod vodstvom mentora usvajaju nova klinička znanja i vještine. Drugi su tip razmjene znanstvenog tipa, gdje studenti, sa svojim mentorom sudjeluju u znanstvenom projektu. Postoje primjeri kada su studenti, sudjelujući u projektu, bili i koautori nekoga znanstvenog članka. S ponosom možemo istaknuti da su studenti koji su boravili u Zagrebu na znanstvenoj razmjeni u Klinici za Neurologiju KB „Sestre Milosrdnice“, imali čast biti koautori jednoga znanstvenog rada.

Iz godine u godinu zanimanje studenata medicine za odlazak na međunarodnu razmjenu raste. Na sva četiri fakulteta broj prijavljenih studenata se povećava, dok Medicinski fakultet u Zagrebu drži primat i u broju prijavljenih i u broju studenata koji odlaze na međunarodnu razmjenu. U ovoj razmjenskoj go-

Studenti uz kip podignut u Kingstoneu, Jamaica, u spomen na reggae pjevača Boba Marleya

dini (traje od 1. godišnje Skupštine IFMSA, koja je održana u ožujku 2008., do 1. godišnje Skupštine IFMSA u ožujku 2009.) 141 student iz Hrvatske otišao je na razmjenu u inozemstvo (108 kliničkih i 33 znanstvenih). Od toga broja 67 (52 kliničkih i 15 znanstvenih razmjena) studenata je s Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Zemlje u kojima naši studenti odlaze na međunarodnu razmjenu su mnogobrojne, to su, primjerice, Finska, Švedska, Japan, Njemačka, Velika Britanija, ali i Brazil, Meksiko, Egipat, Libanon...

Uz organizaciju boravka studenata na odjelima kliničkih bolničkih centara i kliničkih bolnica pod vodstvom iskusnih i vrsnih mentora, naš je zadatak i organizacija smještaja, prehrane te socijalno-kulturnog sadržaja za strane studente. Svakome studentu koji dođe na razmjenu u Hrvatsku određuje se student medicine iz Hrvatske koji je njegov prvi kontakt s našim ljudima i koji mu olakšava prilagodbu na novu sredinu. Dugogodišnji rad studenata u odborima za razmjene te suradnja s Medicinskim fakultetima u Zagrebu, Splitu, Osijeku i Rijeci, Ministarstvom znanosti, obrazovanja i športa, KBC-ovima, KB-ovima te ostalim institucijama pridonijelo je povećanju kvalitete samoga projekta međunarodnih razmjena. To potkrepljujem činjenicom da je u razmjenskoj godini 2005.-2006. 80 studenata medicine iz inozemstva boravilo u Hrvatskoj na međunarodnoj kliničkoj razmjeni, dok ove razmjenske godine taj broj iznosi 125.

U kolovozu 2008. na 2. godišnjoj Skupštini IFMSA-a CroMSIC je aktivno sudjelovao u radu međunarodnih odbora za razmjene, pritom su potpisane i nove razmjene za sljedeću razmjensku godinu. Po prvi puta potpisan je ugovor i sa SAD-om, Norveškom i Jordanom, što u CroMSIC-u smatramo dodatnom potvrdom kvalitete našega rada, ali i motivom da budemo još bolji i uspješniji.

Marko Lukić

Potpisivanje ugovora za nove studentske razmjene

Top stipendije za top studente

U zagrebačkom hotelu "The Westin" 8. srpnja 2008. proglašeni su najbolji studenti u sklopu natječaja „Top stipendija za top studente 2008“ koji je 2002. pokrenuo tjednik Nacional. Bila je to sedma po redu svečanost proglašenja top studenata.

Od ukupno 571 studenta prijavljenih na natječaj, od kojih je gotovo polovica s našeg sveučilišta, Stipendijsko vijeće odabralo je 100 izvrsnih studenata koji su postali članovi kluba Top studenata. Time studenti ostvaruju korisne povlastice za nastavak studija ili usavršavanje ili zaposlenje. Stipendije je dobilo njih 32 h, a posebnu nagradu, za Top Stipendista godine, koju dodjeljuje redakcija tjednika Nacional, **dobio je naš student pete godine Luka Vučemilo.**

Uredništvo Mef-a čestita svima nagrađenima!

STUDENTSKI ZBOR SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

Studentski izbori 2008.

STUDENTSKI ZBOR SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

Studentski zbor Sveučilišta u Zagrebu krovna je studentska organizacija koja za cilj ima zaštitu prava i promicanje interesa svih studenata Sveučilišta u Zagrebu. Studentski zbor zakonom je utemeljen, djeluje prema demokratskim principima, te jedini ima legitimitet za predstavljanje ukupne studentske populacije. Temelj te demokracije studentski su izbori.

Naime studenti sami biraju svoje predstavnike, koji tim izborom ulaze u Predsjedništvo Studentskog zbora na pojedini fakultetu.

Na Medicinskom fakultetu u Zagrebu izbori su održani 12. i 13. svibnja 2008. godine.

Odlukom Medicinskog fakulteta u Predsjedništvo Studentskog zbora bira se 16 studenata, od čega su četvero studenti poslijediplomskog studija.

Pobjedu je odnijela skupina studenata okupljena oko prijašnjeg zbora, te tako sada imamo kombinaciju „starih članova“, koji već dobro znaju kako Studentski zbor djeluje i „mladih snaga“ željnih rada.

Činjenica da je su studenti iz te skupine imali razmjerno sličan broj glasova i u odnosu na protukandidate pobijedili s impresivnom prednošću od gotovo 300 glasova, upućuje na dobru organizaciju i zajedništvo među izabranima, što im omogućuje uspješnije obavljanje potrebnih dužnosti.

Bitno je naglasiti kako se pri sastavljanju liste posebno vodilo računa o tome da studentski predstavnici pokrivaju sve studijske godine, što će Zboru omogućiti bolji uvid u zbivanja na svim razinama studija.

Studenti izabrani u Predsjedništvo Studentskog zbora između sebe su izabrali predsjednika Zbora. Jednoglasno je izabran Jakov Ivković, student šeste godine studija.

Budući da je novi Studentski zbor na neki način nastavak djelovanja prijašnjega, uigrani tim od prvog dana izvršava svoje dužnosti, te je novoizabrani Studentski zbor u vrlo kratkom vremenu postigao mnogo.

Studentski predstavnici sudjeluju u radu Fakultetskog vijeća, Dekanskog kolegija te drugim fakultetskim povjerenstvima i odborima.

Na prijedlog Studentskog zbora također su uvedeni dodatni rokovi i riješeni mnogi drugi studentski problemi.

Upravo kako bi se studentskim predstavnicima omogućio bolji uvid u studentske probleme, otvorena je e-mail adresa szbor@mef.hr za sve upite, prijedbe, pa i pohvale.

Nastavljen je i rad na velikim studentskim projektima, gdje su se novi članovi zbora svojim angažmanom i djelotvornošću također potvrdili kao pravi izbor za studentske predstavnike. Studentski je zbor od izbora u svibnju 2008. sudjelovao u organizaciji Dana druženja i športa, Ljetnoj školi farmacije u Zadru, te bio glavni organizator međunarodnog biomedicinskog studentskog kongresa CROatian Student Summit 4 i nezaobilazne zabave za studente – Brucošijade.

Studentski se glas proteklih godina na Medicinskom fakultetu u Zagrebu nadalesko čuo. Kako zbog studenata voljnih posvećivati svoje vrijeme studentskoj problematici tako i zbog onih koji su spremni poslušati taj glas! Prije svega Uprava fakulteta, no također i Studentska referada te velika većina katedara i profesora. Cilj nam je da u budućnosti umjesto većine svi pokažu sluha za studentska pitanja!

Matija Čirko

Zajednička slika studenata izabranih u Predsjedništvo Studentskog zbora

Europska medicinska studentska asocijacija Zagreb i Studentska sekcija Hrvatskog liječničkog zbora

Ovogodišnje zimske blagdane članovi EMSA-e Zagreb i SSHLZ-a dočekat će s mnogo uspješno odrađenih projekata u tekućoj godini. Neki projekti su novi, a neki stari – sve skupa bolje i veće nego ikada!

Bolnica za medvjedice

Osnovni je cilj ovog projekta smanjivanje dječjeg straha od odlaska liječniku, i to s pomoću modela bolnice. Djeci je dodijeljena uloga roditelja, djetetov medvjedić ili druga igračka je njegovo bolesno dijete, a studentu medicine je povjerena odgovorna uloga liječnika. Dugoročni cilj ovog projekta je u široj populaciji stvoriti pozitivne stavove prema ostvarenju osnovnih prava na zdravlje i prema korištenju zdravstvene zaštite.

Glavni događaj se održao 11. lipnja 2008. po sedmi put, na Cvjetnom trgu (trgu Petra Preradovića).

U 3 šatora smo organizirali našu bolnicu sa ordinacijama (liječničkom i po prvi put stomatološkom) i čekaonicama-igraonicama, gdje su u jutarnjim satima dolazili „pacijenti“ iz okolnih vrtića, a popodne smo dočekivali sve mališane koji su doveli bolesne igračke, a onima koji nisu imali svoje igračke smo pokazali liječenje na našim bolesnim medvjedićima. U projektu su sudjelovali studenti Medicinskog fakulteta i Stomatološkog fakulteta svih godina, koji su pokušavali izliječiti što više igračaka te je uz njihovu veliku pomoć pregledano više od 800 djece.

Ana Jadrijević

Bolnica za medvjedice

EMSA Summer School 2008

Po peti put zaredom projekt pod nazivom „EMSA Summer School“ bio je organiziran u Dubrovniku od 27 srpnja. do 4. kolovoza 2008.

EMSA Summer School 5

EMSA Summer School je projekt koji okuplja studente medicine iz cijeloga svijeta zainteresirane za razmjenu teoretskog znanja i svakodnevne prakse iz područja medicinskih znanosti. Tema ljetne škole „Hitna stanja u medicini“ izabrana je zbog svakodnevnog susretanja liječnika s ovom granom medicine i iznimne važnosti te teme.

Kako jednom riječju dočarati ovogodišnju Ljetnu školu? Najbliža riječ je čudesna...

Zamislite projekt nad kojim se cijelu godinu prolijevaju suze i znoj. Sav se taj trud višestruko vrati kad nastupi ljeto i spoj magičnog Dubrovnika, vrhunskih predavača, male skupine studenata pod kodnim imenom OC (organizing committee) i entuzijastičnih sudionika iz 13 zemalja.

Dubrovnik je, kao i svake godine, dao jednu posebnu kulisu za održavanje ove predstave koja je ove godine slavila svoj peti rođendan. Predavači, na čelu s doc.dr.sc. Vesnom Degoricijom, ponovno su ostvarili izvrsnost projekta.

Odgovor zašto je ova godina ipak kao posebna sorta vina znam.

Moji organizatori, studenti Medicinskog fakulteta u Zagrebu i Osijeku, dali su sebe da bi sve išlo kako treba. Ovi su

mladi ljudi nadmašili sva očekivanja i zato njihova imena treba iznijeti, abecednim redom, **Ivan Adamec, Mia Bebek, Vanja Crnica, Petra Dinjar, Anamarija Jović, Mateja Grizelj, Boris Karanović, Barbara Kolbah, Lucija Kolega, Matija Marković, Ivo Planinc, Lidija Paležac, Marko Šarić, Anita Štefić**. Oni su izrazito težak posao, psihički i fizički, odradili besprijekorno. To su imena na koja se posebno trebaju ponositi dekani njihovih fakulteta, jer to su izvanredni organizatori, i još bolji ljudi. I zato vam, dragi moji, još jedanput od srca hvala za sve!

Treba spomenuti i zahvaliti se i svima koje bih mogla nazvati suorganizatorima. To su ljudi koji su nam uskakali upomoću u Zagrebu, u Dubrovniku, gdje i kad god je trebalo.

A uza sve to našlo se još i 38 studenata koji su samo zaokružili cijelu priču. Studenti medicine došli su iz Njemačke, Velike Britanije, Švicarske, Belgije, Crne Gore. Radili su naporno, odrađivali sve zadatke, a svaku su večer bili spremni za druženje. Prijateljstva koja smo stekli tada su neprocijenjiva. Nova prijateljstva smo i učvrstili na ovogodišnjem kongresu ZIMS, zbog kojega se dio sudionika vratio u Hrvatsku.

Sve to su nam omogućili i naši sponzori Grad Zagreb, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Studentski zbor i svi ostali kojima jedno veliko hvala, ali ipak najveće hvala ide Medicinskom fakultetu u Zagrebu, te posebna zahvala dekanici prof. dr. Nadi Čikeš, koja nam pruža potporu uvijek i u svemu.

Vesna Buntak

Ivo Planinc

ZIMS – Zagreb International Medical Summit 8

Zagreb 6. – 9. 11. 2008.

Zagreb International Medical Summit 8

Ovogodišnji, osmi po redu, ZIMS – Zagreb International Medical Summit for Medical Students and Young Doctors održan je u prostorijama Hrvatskog liječničkog zbora od šestog do devetog studenog ove godine. Sudjelovalo je preko 160 sudionika iz Hrvatske, Češke, Egipta, Grčke, Mađarske, Irana, Kosova, Makedonije, Crne Gore, Nizozemske, Bosne i Hercegovine, Poljske, Rumunjske, Srbije te Slovenije. Sudionici ZIMS-a ove su godine imali prilike sudjelovati i raspravljati u deset oralnih i dvije poster prezentacije. Predstavljeno je preko 70 studentskih radova iz svih biomedicinskih područja, od kojih je čak 8 publicirano kao full-text radovi u renomiranom i citiranom medicinskom časopisu, Liječničkom vjesniku. Na ovaj smo način otvorili kolegama i mladim, još neafirmiranim, znanstvenicima vrata u svijet publiciranja radova. Omogućili smo da rad koji je nastao kao plod studentskog rada bude citiran na svjetskoj razini i dostupan znanstvenicima diljem svijeta.

Stučni dio Kongresa, dakle prikupljanje, probir i recenzije članaka organiziran je uz pomoć doc. dr. Branimira Anića iz Klinike za unutrašnje bolesti KBC Zagreb, glavnog i odgovor-

nog urednika časopisa Liječnički vjesnik, te Znanstvenog odbora ZIMS-a.

Kongres su u četvrtak 6. studenog otvorili Ivana Puljiz, direktorica za međunarodnu suradnju i europske integracije Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa, dekanica Medicinskog fakulteta Zagreb prof. dr. Nada Čikeš te prim. dr. Hrvoje Šobat, predsjednik Hrvatskog liječničkog zbora.

Izvršna uvodna predavanja održali su doc. dr. Darko Chudy iz Klinike za neurokirurgiju KB Dubrava, s temom Stereotaksijska i funkcionalna neurokirurgija, te Maruška Letica iz Zaklada Ane Rukavine, s predavanjem o radu Zaklade. Slušajući Aninu priču sudionici su osjetili ljubav i nevjerojatnu dobrotu kojom nas je Ana pred dvije godine potaknula na nešto prekrasno, dok je predavanje docenta Chudyja sudionike ostavilo upravo u nevjericu, bilo je izvršno.

Budući da je ZIMS studentski kongres, imali smo prilike sudjelovati u bogatom kulturnom i društvenom programu, koji je uključio razgledavanje Zagreba, društvene večeri u Klubu liječnika HLZ-a, zabava u baru Hemingway u petak te nedjeljni izlet u Varaždin. Na ZIMS-u su nastala mnoga nova prijateljstva i znanstvena poznanstva koja će pridonijeti budućoj znanstvenoj suradnji i razmjeni znanja.

ZIMS je zatvoren u subotu 9. studenog uz proglašenje najbolje oralne i poster prezentacije, ali i najboljeg rada ZIMS-a. Pobjednici ZIMS-a su: Nina Milošević (Srbija), Anja Petaros (Hrvatska) te Georgios Chatzigianidis (Grčka).

Smatram da je ZIMS i ove godine napredovao na potpuno novu razinu, što su nam potvrdili i sudionici koji godinama dolaze, broj i kvaliteta prezentiranih radova, te stručnost i ozbiljnost Organizacijskog odbora ZIMS 8.

Ipak, ovdje nećemo stati, želimo ZIMS učiniti još boljim, kvalitetnijim i znanstveno jačim, jer je ZIMS iskustvo znanosti.

ZIMS, experience science

Matija Marković,

Prof. dr. sc. Franjo Kosoković

1924. – 2008.

Napustio nas je dr. Franjo Kosoković, otorinolaringolog, profesor Medicinskog fakulteta u Zagrebu

Rastali smo se od dugogodišnjeg suradnika, kolege, učitelja i predstojnika naše klinike. Njegov bogati život započinje 28. rujna 1924. godine u Karlovcu. Medicinski fakultet završava u Zagrebu 1951., gdje je obavio i liječnički staž. Godine 1952. imenovan je za ravnatelja Doma narodnog zdravlja u Labinu, a 1954. za zamjenika odnosno ravnatelja Doma zdravlja Makimir. No gotovo cijeli njegov radni vijek bio je vezan uz Kliniku za bolesti uha, nosa i grla na Šalati – najprije kao specijalizant, potom od 1960. godine kao njen stalni zaposlenik. Godine 1963. obranio je doktorsku disertaciju, ubrzo postaje asistentom, a izvanrednu znanstvenu i stručnu karijeru obilježit će izbor u docenta, izvanrednog, potom redovitog profesora Medicinskog fakulteta. Bio je dugogodišnji šef onkološkog odjela, zamjenik šefa Klinike, a potom u razdoblju od 1986. do 1989. godine bio je predstojnikom Klinike na Šalati i s tog mjesta odlazi u više nego zasluženu mirovinu.

Čovjek iznimne energije, društveno angažiran, tajnik i predsjednik Zbora liječnika Hrvatske, član Medicinske akademije od njezina osnutka, počasni član Grčkog društva otorinolaringologa i Bavarškog liječničkog društva. Bio je otorinolaringolog koji je podjednako vješto operirao i znao sve dijelove naše struke. Jedan je od utemeljitelja poznate Zagre-

bačke škole rekonstruktivne kirurgije grla, vrstan organizator, predavač. I tako bismo mogli nabrajati u nedogled.

Bio je vlasnikom rijetkog talenta – kirurške spretnosti koju je krasila hrabrost, hrabrost koja je graničila s ne tako rijetko potrebnom kirurškom drskošću s kojom se nije ustručavao uhvatiti u koštac s najkompliciranijim kirurškim izazovima. S jedne strane pripadnik stare kirurške škole, a s druge pak, nije bježao od novog. Naprotiv, bio je veliki zagovornik uvođenja novih metoda u kirurgiju glave i vrata. Prvi je primijenio laser u kirurgiji glave i vrata i organizirao prve edukacijske tečajeve za kolege s prostora ovoga dijela Europe. Vođen osjećajem odgovornosti, iza njegove ponekad suzdržane vanjštine, u biti se krila velika osjećajnost. Njegovo je djelovanje bilo usmjereno k jednoj želji: da svu svoju snagu iskoristi na dobrobit onih s kojima je vezan.

Stoga bih njemu koji nas je napustio htio uputiti riječi zahvale, u ime njegovih suradnika: zahvaljujemo Vam na primjeru koji ste nam pokazali svojim odgovornim ispunjavanjem obveza. Djelatnici Klinike neće Vas zaboraviti jer ostaje zahvala i štovanje.

Vječna mu slava.

Drago Prgomet

Doc. dr. sc. Branko Kekić

1953. – 2008.

Doc. dr. Branko Kekić, specijalist otorinolaringolog Klinike za otorinolaringologiju i kirurgiju glave i vrata K. B. „Sestre milosrdnice“ u Zagrebu, preminuo je u 56. godini u utorak, 19. kolovoza 2008. godine.

Rođen je 3. svibnja 1953. u Zagrebu, gdje je završio sve svoje školovanje: osnovnu školu, klasičnu gimnaziju i Medicinski fakultet. Bio je izvrstan student s visokom prosječnom ocjenom. Liječnički staž obavio je u Vinogradskoj bolnici. Dvije godine radio je kao liječnik primarne zdravstvene zaštite u karlovačkom području.

Prije 28 godina, točnije 1980., došao je u Vinogradsku bolnicu, gdje je započeo specijalizaciju iz otorinolaringologije. Specijalistički ispit položio je 1984. godine. Gotovo cijelo desetljeće radio je na Klinici u vrijeme dok je njezin predstojnik bio akademik Ivo Padovan. Prvo je razdoblje njegova rada u Klinici usmjerenje prema audiologiji. U to doba voditelj Centra za sluh i ravnotežu bio je prof. Mihovil Pansini. Njih dvojica blisko surađuju, a audiologija u Vinogradskoj doseže vrhunac. Branko Kekić ne ostaje samo na dijagnostici i konzervativnom liječenju bolesnika; on prekida tradiciju

bavljenja samo audiologijom i ulazi u otokirurgiju, gdje izvodi sve operacije vezane za uho. Godine 1991. postao je voditelj Centra za sluh i ravnotežu, a od 1995. voditelj je i Odjela za otologiju. U tom razdoblju razvija se i postaje vrstan otokirurg.

Završio je poslijediplomski studij iz otorinolaringologije, a magistarski rad je obranio 1988. godine. Svoju doktorsku disertaciju na temu umjetne pužnice i rehabilitacije slušanja u pacijenata s umjetnom pužnicom obranio je 2002. godine.

Nastavnu karijeru započeo je 1992. godine, kad je izabran u znanstveno-nastavno zvanje asistenta u kumulativnom radnom odnosu pri Katedri za otorinolaringologiju s audiologijom i fonijatrijom. Otada sudjeluje u dodiplomskoj i poslijediplomskoj nastavi Medicinskog fakulteta. U poslijediplomskoj nastavi, osim što je bio voditelj kolegija, vodio je i praktični dio nastave, kao i edukaciju u operacijskim dvoranama i laboratorijima za sluh i ravnotežu. Više od 15 godina sudjelovao je i u poslijediplomskoj nastavi iz školske medicine, pedijatrije i zaštite majke i djeteta. Branko Kekić bio je i subspecijalist iz audiologije.

U tijeku svojega razvoja i stjecanja kirurških vještina često je boravio u inozemstvu. U nekoliko je navrata boravio na Sveučilišnoj klinici u Zürichu kod uglednog prof. Uga Fischa, jednog od najvećih europskih otokirurga. Godine 1996. sudjelovao je u međunarodnoj radionici o ugradnji umjetne pužnice u Beču. Nekoliko godina poslije aktivno je sudjelovao u Wullsteinovom simpoziju u Würzburgu, koji se bavio temom obostrane kohlearne implantacije. Stječući iskustvo formirao se u jednog od najboljih hrvatskih otokirurga.

Godine 1996. u K. B. „Sestre milosrdnice“ izvedena je prva kohlearna implantacija u našoj državi. Branko Kekić, zajedno s prof. Peganom, prof. Trotićem i dr. Riesom, čini okosnicu tima za ugradnju umjetne pužnice. Jedan je od pokretača projekta „Dajmo da čuju“. Zahvaljujući dobro osmišljenoj i dobro organiziranoj akciji, ovaj uspješni tim izveo je najveći

broj kohlearnih implantacija. Uključen je i u projekt neonatalnog probira, tada jedinstven i sveobuhvatan u Hrvatskoj, kao prvi u Europi. Prema tom projektu sva su rodilišta u Hrvatskoj opskrbljena aparatima za neonatalni probir. Bio je suosnivač Hrvatske udruge za ranu dijagnostiku oštećenja sluha.

Sudjelovao je u znanstvenim projektima vezanim za informatizaciju i kohlearnu implantaciju. Također je bio istraživač u projektu Ministarstva znanosti i športa pod nazivom „Istraživanje perioperativnih čimbenika kohlearne implantacije“.

Uz svoju specijalnost otorinolaringologiju odlično je poznao cjelokupnu medicinu. Bio je svestran intelektualac, liječnik široke naobrazbe koji se osim svojom strukom, predano bavio brojnim područjima koja široko izlaze izvan okvira njegove struke.

Od samoga početka informatizacije i kompjutorizacije Branko Kekić je pokrenuo informatizaciju svoje klinike, a sudjelovao je i u informatizaciji bolnice. Od pojave prvoga Commodorea do danas, Branko Kekić je među svojim kolegama znatno prednjačio u stjecanju informatičkog znanja i vještine.

U nastavi za studente Medicinskog fakulteta uveo je video-vezu između seminarske predavaonice i operacijskih dvorana. Na taj su način dugotrajna, iscrpljujuća teorijska razglabanja obogaćena modernim, vizualnim načinom prezentacije, a studentima je približen novi, osjetno lakši način učenja.

Liječnici njegove bolnice pamtit će ga po vrsnim dijapozitivima i posterima, koje im je on izradio, a s kojima su ravnopravno nastupali na brojnim skupovima diljem svijeta.

Branko Kekić bavio se i izdavačkom djelatnošću. Osnovao je svoju tvrtku i bavio se izdavaštvom, a svojoj klinici olakšao izradu brojnih programa, knjižica sažetaka, plakata i ostalog tiskanog materijala, prijeko potrebnog u organizaciji stručnih i znanstvenih skupova. Bio je tehnički i grafički urednik časopisa „Symposia otorhinolaryngologica“ i bio doslovce najzaslužniji što je taj časopis poživio toliko koliko je živio.

Branko Kekić je bio marljivi hedonist. U svemu čime se bavio pronalazio je razlog za užitek. Uživao je u sportu, u tenisu i ronjenju, a od skijanja nije odustao ni onda kada se zbog bolesti služio samo jednom rukom. Bio je veliki gurman i maštoviti meštar u pripremi jela. Uživao je i u čitanju, osobito krimića. Bio je duhovit i šarmantan, ali i bez dlake na jeziku. Volio je živjeti i uživao u životu. Kada ga je prije tri i pol godine zatekla jedna pa druga bolest, nije se predavao. Hrabro je podnosio sve vrste liječenja i nije posustajao ni u nastavnom, ni u

stručnom niti u znanstvenom poslu. Tijekom svoje bolesti, takoreći do kraja, sudjelovao je u nastavi i u redovitom radu klinike, a bio je i predsjednik Povjerenstva za unutarnji nadzor i kontrolu rada bolnice.

O njegovu zdravlju brinuli su mnogi. U ime Klinike za otorinolaringologiju i ovim putem izražavam veliku zahvalnost svim kolegama liječnicima i ostalom medicinskom osoblju koji su na klinikama za neurologiju, neurokirurgiju, kirurgiju, urologiju i internu medicinu činili sve da našem Branku olakšaju život.

Bio je veliki liječnik, vrstan nastavnik i dobar organizator. Zbog svoje stručnosti, znanja i umijeća uživao je veliko povjerenje i poštovanje svojih suradnika, kolega, studenata i bolesnika. Svi mi koji smo ga poznavali pamtit ćemo ga po upornosti, optimizmu i dostojanstvu s kojim se nosio cijeloga života, osobito u bolesti. Njegova klinika pamtit će ga po bogatom opusu djelovanja, s kojim je zadužio hrvatsku otorinolaringologiju.

Vlado Petric

Prof. dr. sc. Feodora Ferić Seiwert

1918. – 2008.

U ime Klinike za očne bolesti Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i Kliničkog bolničkog centra opraštam se od dugogodišnje članice profesorice Feodore Ferić Seiwert.

Sve nas je rastužila vijest da je prestalo kucati plemenito srce profesorice Ferić, jer smo izgubili poštovanu osobu, koja nam je bila učiteljica i uzor profesionalne čestitosti.

Profesorica Ferić je živjela i radila čineći dobro svojim bolesnicima, a kao kliničar svoje je znanje nesebično prenosila na svoje suradnike i učenike.

Godine 1943., nakon završenog liječničkog staža radila je kao asistent vježbenik (danas znanstveni pripravnik), a od 1946. kao liječnik asistent u Klinici za očne bolesti do 1978. g., kad je umirovljena. U tom razdoblju djelovala je istovremeno kao kliničar, znanstvenica i nastavnica, te je 1959. g. habilitirala s predavanjem „Ortoptičko i pleoptičko liječenje strabizma obzirom na njegovu etiologiju i patogenezu“, a 1965. g. napredovala je u izvanrednog, te 1970. g. u redovitog profesora Sveučilišta u Zagrebu.

Glavno stručno i znanstveno djelovanje profesorice Ferić Seiwert od 1952. g. odnosi se na područje strabizma i slabovidnosti, te 1955. g., postavljenjem na čelo Odjela za ortoptiku i pleoptiku, uvodi tu granu iz Europe na našu kliniku. Stalnim usavršavanjem u tadašnjim cen-

trima u Münchenu, Beču i St. Gallenu prati najnovija dostignuća u tom području i svesrdno ih prenosi kao učiteljica liječnicima i sestrama-ortoptičarkama. Njezina je zasluga da se oblikuje smjer usavršavanja medicinskih sestara za to specifično područje, koje i danas, iako ne više službeno, djeluju kao velika pomoć u zdravstvenoj skrbi.

Znanstveni i stručni radovi prof. Ferić ušli su, kao nezaobilazni simboli protokle stvarnosti, u povijest hrvatske oftalmologije.

Profesorica Ferić Seiwert je zavidnom sposobnošću, profesionalnim autoritetom i pedagoškom mudrošću uspjela povezati starije i mlađe suradnike i na taj način osigurati budućnost strabologiji.

Ostavila je iza sebe veliko djelo i ugledne suradnike, koji će dugo svjedočiti što je profesorica Ferić učinila za našu kliniku.

Dok budu živjeli đaci njezinih učenika, trajat će i uspomena na djela profesorice Ferić Seiwert.

Velika joj hvala za sve što je učinila, kao čovjek i kao liječnica.

Neda Stiglmayer

Prof. dr. sc. Marin Nola

1964. – 2008.

Teško je i pretenciozno pokušati sažeti u kratke riječi bujan i bogat, iako tako kratak život.

Rođen sa "Zagrebom u srcu i morem u duši", potomak ugledne zagrebačke liječničke obitelji, dubokim korijenima bio je vezan za Podgoru. Tamo se povlačio da bi skupio snagu za rad, za borbu s bolešću, za svladavanje svakodnevnih prepreka.

Ambiciozan, s određenim iskustvom u općoj praksi i počecima u kliničkoj medicini, prvim znanstvenim koracima iza sebe, izabrao je neobičan put – odlučio se za patologiju. Vrlo brzo pokazao je veliku radnu energiju, usmjerenu prema stručnom i napose znanstvenom radu. Oduševljavali su njegova marljivost i entuzijazam. Uz svog mentora prof. Jukića ulazi u znanstveno područje ginekopatologije. Rano je magistrirao, a tijekom specijalizacije i doktorirao. Akademsku karijeru započinje 1994. g. kao asistent na Katedri za patologiju, da bi već 2007. g. bio izabran za izvanrednog profesora, najmlađeg na katedri.

Nakon završetka specijalizacije odlazi na izobrazbu u Kansas City, kod prof. Damjanova. Taj boravak predstavlja početak iznimno plodne suradnje, a prof. Damjanov bitno je utjecao na Marinov daljnji životni put. Njegova neiscrpna radna energija te iznimna posvećenost nastavi i studentima fascinirali su Marina. Iz te fascinacije proizašla je suradnja na raznim projektima te cijeli niz nastavnih tekstova. Već pri prvom izdanju novog hrvatskog udžbenika patologije Marin je odigrao bitnu ulogu kao pomoćnik urednika, a u drugom izdanju (2007.) pridružio se svojim učiteljima Damjanovu i Jukiću kao urednik. Godine 2007. postaje, uz Damjanova i Rosaia, urednikom "malog Ackermana" – iz perspektive Zagreba i Hrvatske to je usporedivo s bar tri olimpijska zlata u momčadskim športovima.

Bio je i glavni urednik Priručnika iz patologije. Prvo izdanje ove serije pratilo je prvo izdanje knjige. Drugo izdanje priručnika trebalo je izaći 3. rujna ove godine. Koliko je energije i vremena tome posvetio, znaju samo njegovi najbliži. Mi ostali to možemo pokušati procijeniti po frekvenciji i vremenima mailova koji su se množili. I onda, umjesto sreće zbog završenog posla, umjesto još jedne pobjede volje i energije, dolazi – vijest o katastrofi.

Nema više Marina, uvijek nasmijanog, zezatorski raspoloženog, ali spremnog na oštru polemiku, razmjenu ideja, davanje, ali i prihvaćanje kritike.

Brz u svojim razmišljanjima, ponekad prebrz za nas ostale, često neortodoksnih ideja dobivenih u brojnim međunarodnim kontaktima. Na trenutke se činilo da mu se žuri završiti što više toga, kao da je osjećao da je rok kratak, tako užasno kratak.

Sve što je radio, radio je punim srcem i angažmanom. S istim oduševljenjem razgovarao je o maslinama koje je zasadio u svojoj ljubljenoj Podgori i o novom izdanju knjige, o parangalu i o sustavu ocjenjivanja.

Nema više razmjenjivanja mailova u sulude sate između noći i jutra, nema više ljetnih vikenda kad su klinici na moru, a mi nastojimo petak učiniti bar tako kratkim da se stignemo spustiti do njih.

Obožavao je svoju djecu, ali volio je i studente, a i oni njega. Posvećivao im je puno vremena, spreman na razgovor, spreman savjetovati, pomoći, objasniti. Uvijek je imao oko sebe skupinu nadobudnih entuzijasta koji su dijelom sudjelovali i u njegovim znanstvenim ili nastavnim tekstovima. Najuporniji i najvrijedniji od njih danas su mladi patolozi ili specijalizanti patologije u Hrvatskoj, ali i izvan nje.

To što Bog iz naše sredine rado uzima najbolje, slaba je utjeha preostalima i ne umanjuje naš gubitak. A gubitak je velik, neizmjeran za Marinovu obitelj, a teško nadoknadiv za našu malu zajednicu zagrebačke i hrvatske patologije.

Ono što nam u ovom trenutku boli jedino preostaje, je stisnuti zube, progutati suze i krenuti dalje, naprijed, onako kako je i Marin hrabro kročio, ispraćajući ga na vječni počinak u tvrdoj stijeni Dalmacije i zadržavajući ga u srcu kao svijetli uzor.

Neka mu je laka hrvatska zemlja.

Sven Seiwert

Povjerenstvo za stegovni postupak Sveučilišta u Zagrebu Medicinskog fakulteta (u daljnjem tekstu: Povjerenstvo), u sastavu zamjenik predsjednika Povjerenstva prof. dr. sc. Davor Strinović, te članovi doc. dr. sc. Željko Krznarić, dr. sc. Slavica Potočki, prof. dr. sc. Vesna Crnek Kunstelj, prof. dr. sc. Jasminka Brnjas Kraljević i prof. dr. sc. Miro Jakovljević, u postupku koji se vodi protiv prof. dr. sc. Matka Marušića, zbog sumnje da je počinio povrede odredaba Pravilnika o stegovnoj odgovornosti nastavnika, suradnika i studenata pobliže opisane u člancima 12., 13. i 14., povodom prijave Dekanskog kolegija Sveučilišta u Zagrebu Medicinskog fakultet (u daljnjem tekstu: Fakultet), od 27. 11. 2007. godine broj 02-4007/2007., nakon glavne rasprave, u nazočnosti prof. dr. sc. Matka Marušića i njegova punomoćnika odvjetnika Marka Samaržije, dana 12. svibnja 2008. godine, donijelo je sljedeću

ODLUKU

prof. dr. sc. Matko Marušić, koji radi na radnome mjestu redovitog profesora u Zavodu za fiziologiju Fakulteta,

odgovoran je

što je u svojem nastupu u emisiji 1. programa Hrvatskog radija „Drag mi je Platon“ u srijedu, 14. studenog 2007. godine (s početkom u 16.05 sati), te ponavljanjem i elaboriranjem svojih tvrdnji tiskanih u članku pod naslovom „Vrte se isti moćnici“ (objavljenom u Glasu Končila, br. 43 (1740) od 28. listopada 2007. godine), koje su prenijeli i drugi mediji i slanjem nabrojanih članaka i izjava elektroničkom poštom na brojne adrese znanstvenika u zemlji i inozemstvu, dakle 1. iznosio netočne informacije o radu i poslovanju Fakulteta, 2. narušio ugled Fakulteta neprimjerenim ponašanjem, klevetom, 3. svojim nepropisnim i neko- rektnim odnosom prema drugim nastavnicima prouzročio njihovo uznemirenje, 4. izazvao netrpeljivost te nanio Fakultetu štetu.

Time je počinio povrede odredaba Pravilnika o stegovnoj odgovornosti nastavnika, suradnika i studenata Fakulteta pobliže opisane u članku 12. st. 1. podstavak 4. i 8., članku 13. stavku 1. podstavku 11., članku 14. stavku 1. podstavku 9., 10. i 20.

Temeljem članka 16. st. 1. točka 2. Pravilnika, prof. dr. sc. Matku Marušiću izriče se:

JAVNA OPOMENA

Obrazloženje:

Dekanski kolegij Fakulteta podnio je prijavu ovom Povjerenstvu protiv prof. dr. sc. Matka Marušića „zbog sumnje da je povrijedio odredbe Pravilnika o stegovnoj odgovornosti nastavnika, suradnika i studenata Fakulteta, što je:

u svojem nastupu u emisiji 1. program Hrvatskog radija „Drag mi je Platon“ u srijedu, 14. studenog 2007. godine (s početkom u 16.05 sati), te ponavljanjem i elaboriranjem svojih tvrdnji u članku pod naslovom:

„Vrte se isti moćnici“ (objavljenom u Glasu Končila, br. 43 (1740) od 28. listopada 2007. godine) koje su prenijeli i drugi mediji

– „sa svoje uredničke adrese i u ime Croatian Medical Journala (CMJ) diljem svijeta odaslao najgrublje difamacije Fakulteta, njegove Uprave i prioritetnih projekata koje je us-

vojilo i podržalo Fakultetsko vijeće“, posebno na Connect-portalu (od 16. – 31. 10. 2007.),

Zbog čega je postojala osnovana sumnja da je počinio povrede odredaba Pravilnika o stegovnoj odgovornosti nastavnika, suradnika i studenata Fakulteta pobliže opisane u članku 12. st. 1. podstavak 4. i 8., članku 13. stavku 1. podstavku 11., članku 14. stavku 1. podstavku 9., 10. i 20.

U svom pisanom očitovanju od 14.1.2008. godine, prof. dr. sc. Matko Marušić je izjavio da prijavu odbacuje, u cijelosti napadajući članove Uprave Fakulteta te navodeći da je prijava „sramota za Fakultet“ i da se „u slučaju ove tužbe radi o nastavku dugogodišnjeg nastojanja dekanice Čikeš i nekih članova Dekanskog kolegija da ocrne urednike CMJ-a, kako bi nas smijenili i preuzeli časopis“. U odgovoru je postavio pitanja „sramote za Fakultet i pitanje slobode govora, te pitanje korupcije“.

U dokaznom postupku na glavnoj raspravi saslušan je prof. dr. sc. Matko Marušić, izvršen je uvid u CD sa snimkom cijele emisije „Drag mi je Platon“, preslike članka iz Glasa Koncila, preslike članaka iz Slobodne Dalmacije, ispisa niza tekstova s Connect-portala, ispis jedne od niza e-mail poruka.

U svom završnom govoru na raspravi od 12. svibnja 2008. godine prof. dr. sc. Matko Marušić navodi da mu nije bila namjera nikog osramotiti niti uvrijediti, kako ne Fakultet, tako niti ikog osobno, te da za sve što je rekao ima pisane dokaze.

Razmotrivši ukupne rezultate provedenog postupka, Povjerenstvo je zaključilo da su dokazani navodi iz prijave.

Odlučne činjenice proizlaze iz uvida u audiozapis emisije 1. program Hrvatskog radija „Drag mi je Platon“ u srijedu, 14. studenog 2007. godine (s početkom u 16.05 sati) te preslike članka pod naslovom: „Vrte se isti moćnici“ (objavljenom u Glasu Koncila, br. 43 (1740) od 28. listopada 2007. godine), koje su prenijeli i drugi mediji:

– niz tekstova s Connect-portala (od 16. – 31. 10. 2007.), glasilo Slobodna Dalmacija, str. 10. od 13. 10. 2007. godine, pod naslovom USKOK na Medicinskom fakultetu u Zagrebu.

Povjerenstvo je utvrdilo da se prof. dr. sc. Matko Marušić u medijima predstavljao kao redoviti profesor Medicinskog fakulteta i urednik časopisa CMJ, čime je u javnosti stvorio dojam kao da nastupa s radnog mjesta redovitog profesora u ime i po ovlasti Fakulteta, odnosno urednika časopisa u ime i po ovlasti časopisa.

U medijskom nastupanju u člancima nabrojenim u izreci ove Odluke, izravno su i bez dokaza napadnuti nastavnici i suradnici Fakulteta te cjelokupna akademska zajednica osobito teškom kaznenom kvalifikacijom, korupcije, „Medicinski fakultet nije u tome iznimka, nego predvodnik“, „Stanje je strašno“.. „provode se nezamisliva korupcija i nepotizam, koji se u konačnici svode na prelijevanje golemih količina novca iz državnog proračuna u privatne džepove i za svoju osobnu korist“. **Za ovakve teške kaznene kvalifikacije imenovani profesor nije pružio niti jedan pravno valjan dokaz.** U slučaju da je prof. dr. sc. Matko Marušić doista i imao spoznaje i dokaze o kaznenom djelu, bio je dužan, prema odredbi Zakona o kaznenom postupku, to prijaviti nadležnom tijelu, a ne javno iznositi teške objede bez dokaza.

O postupku nabave kapitalne opreme u 2007. godini prof. dr. sc. Matko Marušić **iznosio je netočne informacije o ra-**

du i poslovanju Fakulteta nastojeći ponovno prikazati da je u postupku bilo „zlouporaba položaja u dodjeli sredstava“, „otimanje novca jednim i davanjem drugima“, dakle ponovno bez dokaza insinuirajući postojanje kaznenih djela.

Javno iznoseći neistinite činjenice, bez ikakva dokaza, o ponašanju nastavnika Fakulteta te samom Fakultetu, **iznimno se narušio ugled Fakulteta** i njegovih nastavnika u javnosti.

Svojim nepropisnim i nekorektnim odnosom prema drugim nastavnicima, navođenjem ozbiljnih optužbi o postojanju kaznenih djela, prof. dr. sc. Matko Marušić **prouzročio je njihovo uznemirenje, izazvao netrpeljivost te nanio nepopravljivu štetu dostojanstvu i ugledu Fakulteta i njegovih nastavnika.**

Stoga su se **u radnjama prof. dr. sc. Matka Marušića ostvarila sva** objektivna i subjektivna **obilježja povreda Pravilnika** o stegovnoj odgovornosti nastavnika, suradnika i studenata Fakulteta kako su navedena u izreci ove Odluke, te ga je **Povjerenstvo proglasilo odgovornim i izreklo mu mjeru javnu opomenu.**

U postupku odmjeravanja mjere Povjerenstvo je prihvatilo odlučne okolnosti za izbor vrste mjere, u smislu članka 16. Pravilnika Fakulteta. Otegotnim Povjerenstvo uzima činjenica da je prof. dr. sc. Matko Marušić redoviti sveučilišni profesor, da je urednik časopisa Croatian Medical Journal, što je opetovano u javnosti i bez dokaza iznosio neistinite činjenice, te što se javnosti predstavljao kao da nastupa s pozicije redovitog profesora, odnosno urednika časopisa, što se u postupku niže-dnim činom nije pokajao niti iskazao namjeru ispričati se svim članovima Fakulteta.

Zbog osobito teških povreda radnih obveza, nanošenjem štete Fakultetu te svim nastavnicima i suradnicima Fakulteta, **ovo Povjerenstvo smatra da bi prof. dr. sc. Matku Marušiću bilo primjereno odmjeriti najtežu mjeru** propisanu odredbom članka 16. st. 1. točkom 3. Pravilnika, **prijedlog za otkaz ugovora o radu.**

Budući da se prof. dr. sc. Matko Marušić nalazi u dobi od 62. godine života i **dosad mu nisu bile izrečene stegovne mjere,** te da vjerujemo da će se ispričati za svoja postupanja kojima je nanio štetu ugledu Fakulteta, donijeli smo blažu odluku u vidu javne opomene.

Iz navedenih razloga odlučeno je kao u izreci.

U Zagrebu, 12. svibnja 2008.

Zamjenik predsjednika
Povjerenstva za stegovni postupak:
Prof. dr. sc. Davor Strinović, v. r.

Na temelju članka 47. Pravilnika o stegovnoj odgovornosti nastavnika, suradnika i studenata "javna opomena nastavniku te ukor i opomena pred isključenje studenta s Fakulteta izvršava se isticanjem na oglasnoj ploči Fakulteta i objavom u glasniku MEF-a".

Napomena Uredništva: grafički istaknuti dijelovi teksta dio su službene odluke.

BE
E
T
B
R